

2/2013 kvartti

NELJÄNNESVUOSIJULKAISU * KVARTALSPUBLIKATION

Helsingin huomio kohdistuu nuoriin

Miten nuorten hyvin-
vointia pitäisi mitata?

Maahanmuuttajien toinen sukupolvi

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS

HELSINGFORS STADS FAKTACENTRAL * CITY OF HELSINKI URBAN FACTS

NELJÄNNESVUOSIJULKAISU | KVARTALSPUBLIKATION | QUARTERLY

Päätoimittaja | Ansvarig redaktör

Editor in Chief

Asta Manninen

Toimitus | Redaktör | Editor

Teemu Vass

Käännökset | Översättning | Translations

Lingoneer Oy (s. 4–25, 71–98)

Magnus Gräsbeck (s. 26–70, 99–102)

Kuviot | Figurer | Graphs

Pirjo Lindfors

Taitto | Ombrytning | General Layout

Pekka Kaikkonen

Kansi | Pärm | Cover

Pekka Kaikkonen

Painoyhteydet | Tryckerikontaktperson

Liaison with printers

Tarja Sundström-Alku

Kansikuva | Pärm bild | Cover Graphics

Pekka Kaikkonen (piirroksset)

Lauri Rotko (valokuva)

Paino | Tryckeri | Print

Tammerprint Oy, Tampere 2013

Julkaisija

Helsingin kaupungin tietokeskus

PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki

p. 09 310 1612

Utgivare

Helsingfors stads faktacentral

PB 5500, 00099 Helsingfors stad

tel. 09 310 1612

Publisher

City of Helsinki Urban Facts

P.O.Box 5500, FI – 00099 City of Helsinki,

Finland

telephone +358 9 310 1612

Tilaukset, jakelu | Beställningar, distribution

tel. (09) 310 36293

tilaukset.tietokeskus@hel.fi

Orders by phone, Distribution

telephone +358 9 310 36293

tilaukset.tietokeskus@hel.fi

ISSN 0788-1576 (painettu)

ISSN 1796-7279 (verkossa)

kvartti 2/2013

www.hel.fi/kvartti

Sisällys | Innehåll

- 2 • **ASTA MANNINEN**
Avoin kaupunki kutsuu myös nuoria osallistumaan ja kehittämään
[En öppen stad inbjuder även unga att delta och utveckla](#)
- 6 • **RITVA VILJANEN**
Kaupunki järjestää nuorille tilaa loistaa ja kuulua
[Staden bereder ungdomarna rum att glänsa och göra sina röster hörda](#)
- 20 *Haastattelussa | Intervju med: TOMMI LAITIO*
Nuorisotoimi panostaa tiedon käyttöön toiminnan suunnittelussa
[Ungdomsväsendet satsar på att utnyttja information i planeringen av verksamheten](#)
- 24 • **PEKKA VUORI**
Nuorten väestöryhmien kehitys Helsingissä
[De unga befolkningsgrupperna i Helsingfors](#)
- 32 • **ELINA LEINONEN**
Toinen sukupolvi tulee
[Andragenerationarna på kommande](#)
- 42 • **TUULA JORONEN**
Työn ja opiskelun ulkopuolisuus on ensimmäisen maahanmuuttajapolven ongelma
[Utan jobb eller studieplats – ett problem för första generationens invandrare](#)
- 56 • **SEPPO LAAKSO & EEVA KOSTIAINEN**
Alueellisesti eriytynyt Eurooppa
[Ett regionalt differentierat Europa](#)
- 69 • **PEKKA MUSTONEN & TARU LINDBLOM**
Urbaanien nuorten aikuisten monenkirjavat elämäntyylit
[Urbana unga vuxnas brokiga livsstilar](#)
- 86 • **UUTISET | NYHETER**
Nuorten tilannetta tarkasteltiin tilastoseminaarissa
89 [Statistikseminariet studerade ungdomarnas situation](#)
94 Valtion avoimen tiedon ohjelma julki ja HRI:lle tunnustusta
95 [Det statliga programmet för öppen information offentligt, erkännande till HRI](#)
- 97 • **LUETTUA | LÄST**
Tarkkaa kaupunkielämän kartoitusta 1950–70
[Noggrann kartläggning av stadslivet 1950–70](#)
- 101 • **SUMMARY**

TEEMA: Nuoret Helsingissä

TEMA: Ungdomar i Helsingfors

PEKKA KAIKKONEN

Avoim kaupunki kutsuu myös nuoria osallistumaan ja kehittämään

En öppen stad inbjuder även unga att delta och utveckla

HELSINGIN KAUPUNGIN uusi strategia valtuustokaudelle 2013–2016 painottaa avoimuutta, osallistumista ja kaupungin toimivuutta asukkaiden näkökulmasta. Panostetaan kaupunkilaisten arkeen ja elämänlaatuun vaikuttaviin asioihin.

Kaupunkia kehitetään kokonaisuutena. Helsinkiläisten hyvinvointi, kaupungin elinvoimaisuus ja toimivuus, tasapainoinen talous ja hyvä johtaminen sekä demokratian ja osallisuuden vahvistaminen ovat toiminnan ja yhdessä tekemisen pää tavoitteita. Erityisiä painopisteitä ovat nuoret, ikääntyneet ja maahanmuuttajat, osaaminen ja uudistuminen, kansainvälinen kilpailukyky ja yritysm yönteisyys. Asuntotuotannolla ja monipuolisilla asumisvaihtoehtoilla vastataan kasvavan Helsingin tarpeisiin. Hyvä johtaminen perustuu hyvään tietopohjaan ja muutosvalmiuteen.

Tässä Kvartissa apulaiskaupunginjohtaja Ritva Viljanen kirjoittaa, miten kaupunki järjestää nuorille tilaa loistaa ja kuulua. Hän painottaa, että nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen on yksi tärkeimmistä asioista, mitä kaupungillamme on nyt edessään. Nuoret haluavat kuitenkin myös vaikuttaa laajasti yhteiskuntaan. ”Nuoria tulee kuulla,

HELSINGFORS STADS nya strategi för fullmäktigeperioden 2013–2016 betonar öppenhet, deltagande och att staden är funktionell ur invånarnas perspektiv. Vi satsar på sådant som påverkar stadsbornas vardag och livskvalitet.

Vi utvecklar staden som en helhet. Helsingforsbornas välbefinnande, stadens livskraft och funktionalitet, en balanserad ekonomi och ett bra ledarskap samt stärkandet av demokratin och delaktigheten är de viktigaste målen för verksamheten och det gemensamma agerandet. Speciella prioriterade områden är ungdomar, äldre invånare och invandrare, kunnande och förnyelse, internationell konkurrenskraft och positiv anda gentemot företagande. Genom bostadsproduktion och mångsidiga boendialternativ svarar vi mot den växande stadens behov. Bra ledarskap baserar sig på en gedigen kunskapsgrund och ändringsberedskap.

I detta nummer av Kvartti skriver biträdande stadsdirektör Ritva Viljanen om hur staden bereder rum för de unga att glänsa och göra sina röster hörda. Hon understryker att fullföljandet av samhällsgarantin för de unga är ett av de viktigaste åtagandena som vår stad står inför. De unga vill dock

ja muistaa myös se, ettei nuoria rajata vain nuorten asioihin”, Viljanen toteaa.

Nuorisotoimenjohtaja Tommi Laitio visioi, miten nuorisosiainkeskus vahvistaa jatkossa tiedon käyttöä toimintansa perustana. Hän korostaa, että johtajuudenkin tulisi olla tietoon perustuvaa. Laitio pohtii myös nuorten hyvinvoinnin mittaamisen kriteerejä. ”Pitäisi osata paremmin käyttää samaan tulkintaan laadullisia ja määrällisiä aineistoja”, hän sanoo. ”Hyvinvointia ei voida arvioida yksistään kummallakaan tavalla.”

Monet tämän Kvartin artikkeleista käsittelevät nuorten elämää tämän hetken Helsingissä. Tuula Joronen tarkastelee artikkelissaan sitä, millä tavalla työn ja opiskelun ulkopuolisuus ilmenee ensimmäisen maahanmuuttajapolven ongelmana. Elina Leinonen kirjoittaa toisen polven maahanmuuttajista. Pekka Mustonen ja Taru Lindblom ovat tutkineet urbaanin nuorison monenkirjavia elämäntyyliä. Pekka Vuori esittelee nuorten ikäluokkien kehitystä Helsingin väestöennusteen perusteella. Ennuste lupaa Helsingin nuorelle väestölle voimakasta kasvua ensi vuosikymmenellä.

Vuonna 2013 juhlietaan kansainvälistä tilastovuotta (International Year of Statistics 2013, www.statistics2013.org) maailmanlaajuisesti noin 2 000 organisaation voimin. Juhlavuoden tavoitteina on kasvattaa yleistä tietoisuutta tilastoista ja niiden vaikuttavuudesta yhteiskunnan eri alueilla, tehdä tilastoalan ammatteja tunnetuksi erityisesti nuorille sekä tukea tilastojen ja tilastotieteen kehitystä.

Kvartissa käsitellään tänä vuonna tilastovuoden teemoja ja tavoitteita. Tilastojen vaikuttavuuteen palataan tässäkin numerossa, kun pohditaan tiedon hyödyntämistä Helsingin nuorisotoimen suunnittelussa. Tilastotyön tekijöitä esitellään tulevissa Kvarteissa. Alan kehitystä tutkaillaan muun muassa avoimeen dataan liittyvien ilmiöiden kautta. Tilastotieto ei ole enää pelkästään viranomaisten päättäjille

också påverka samhället i stort. ”Vi bör lyssna på de unga och dessutom komma ihåg att inte begränsa de unga enbart till sådant som berör de unga”, konstaterar Viljanen.

Ungdomsdirektör Tommi Laitio visionerar om hur ungdomscentralen i fortsättningens effektivare kunde använda information som grund för verksamheten. Han framhäver att även ledarskapet bör grunda sig på information. Laitio dryftar även kriterierna för mätning av välfärden bland ungdomar. ”Vi borde vara bättre på att använda både kvalitativa och kvantitativa material för samma tolkning”, säger han. ”Välfärd kan inte mätas bara med hjälp av endera metoden.”

Flera artiklar i detta nummer av Kvartti behandlar ungdomars liv i dagens Helsingfors. Tuula Joronen granskar i sin artikel hur utanförskap från arbete och studier yppar sig som ett problem hos den första invandragenerationen. Elina Leinonen skriver om andra generationens invandrare. Pekka Mustonen och Taru Lindblom har undersökt urbana ungdomars brokiga livsstilar. Pekka Vuori presenterar utvecklingen av de unga åldersklasserna utifrån befolkningsprognosen för Helsingfors. Prognosen förespår en kraftig ökning av den unga befolkningen i Helsingfors under det kommande årtiondet.

År 2013 firas det internationella statistikåret (International Year of Statistics 2013, www.statistics2013.org). I det globala firandet deltar nästan 2 000 organisationer. Jubileumsåret har som mål att öka den allmänna medvetenheten om statistik och statistikens effekter inom olika samhällsområden, sprida kännedom om yrken inom statistikbranschen speciellt bland ungdomar samt stöda utvecklingen av statistiska data och statistiken som vetenskap.

Kvartti behandlar under året statistikårets teman och mål. Vi återkommer till statistikens effekter även i detta nummer i funderingarna kring hur information skulle kunna utnyttjas i Helsingfors ungdomsväsandes planeringsar-

tuottamaa tietoa, vaan kansalaisia, yhteisöjä ja yrityksiä toivotaan mukaan hyödyntämään tietoa ja kehittämään yhteiskuntaa. Avoin tieto tuo läpinäkyvyyttä myös Helsingin kaupungin toimintaan.

Pääkaupunkiseudun avoimen tiedon palvelu Helsinki Region Infoshare (www.hri.fi) palkittiin EU:n julkishallinnon innovaatiokilpailussa kansalaisia hyödyttävien palvelujen sarjassa 6.6.2013. Ensimmäistä kertaa järjestetyssä kilpailussa etsittiin uusia tapoja parantaa julkishallintoa. Yksi kansainvälisestäkin ainutlaatuinen avaus on maaliskuussa julkistettu avoin pääsy – ohjelmointirajapinta – Helsingin kaupungin sähköisen päätöksentekojärjestelmän Ahjon asiakirjatietoihin. Tähän rajapintaan perustuvat verkkopalvelut helpottavat kaupunkilaisten tiedonsaantia Helsingin päivittäisestä päätöksenteosta.

Komissaari Máire Geoghegan-Quinn korosti palkinnonjakotilaisuudessa, että julkisen sektorin on oltava avoin muutokselle, sillä julkinen talous tuottaa puolet EU:n bruttokansantuotteesta. ”Kilpailun voittajat osoittavat, että uusien ajatusten ja teknologian omaksuminen voi auttaa kansalaisten elämää ja uudistaa taloutta.” EU:n innovaatiokilpailuun osallistui 204 ehdotusta eri puolilta Eurooppaa, ja palkintoja myönnettiin kaikkiaan yhdeksälle hankkeelle. ■

— ASTA MANNINEN | johtaja

bete. Människor som tar fram statistiken presenteras i kommande nummer. Branschens utveckling utforskas bland annat via fenomen i anslutning till öppen data. Statistisk information är inte längre information som myndigheter tar fram för beslutsfattare, utan förhoppningen är att också medborgare, samfund och företag ska börja utnyttja informationen och delta i utvecklingen av samhället. Öppen data gör även Helsingfors stads verksamhet mer transparent.

Huvudstadsregionens tjänst för öppen data, Helsinki Region Infoshare (www.hri.fi) belönades den 6 juni 2013 i serien för tjänster som gagnar medborgarna i EU:s innovationstävling för den offentliga förvaltningen. Tävlningen arrangerades för första gången och hade som mål att hitta nya sätt att förbättra den offentliga förvaltningen. Ett initiativ som är unikt även med internationella mått mätt är det öppret tillgängliga programmeringsgränssnittet till dokumentdata i Helsingfors stads elektroniska beslutssystem Ahjo som offentliggjordes i mars. Webbtjänster som grundar sig på detta gränssnitt gör det lättare för stadsborna att skaffa sig information om det dagliga beslutsfattandet i Helsingfors.

Kommissarie Máire Geoghegan-Quinn betonade vid prisutdelningen att den offentliga sektorn måste vara öppen för förändringar eftersom hälften av EU:s bruttonationalprodukt kommer från den offentliga ekonomin. ”Vinnarna bevisar att tillägandet av nya tankar och ny teknologi kan underlätta medborgarnas liv och förnya ekonomin.” I EU:s innovationstävling deltog 204 bidrag från hela Europa och sammanlagt nio projekt belönades. ■

— ASTA MANNINEN | direktör

Staden bereder ungdomarna rum att glänsa och göra sina röster hörda

DEN STORA MAJORITETEN AV UNGDOMARNA I HELSINGFORS mår just nu bra. Helsingfors stad vill agera så att denna utveckling fortsätter och så att allt fler unga mår bra, men det pågår en oroväckande segregationsutveckling.

GRUNDEN FÖR VUXENLIVET SKAPAS i barndomen och framgången ligger inte i generna, utan uppstår i växelverkan. Där är därför viktigt att vi kan garantera varje individ en bra barndom och ungdom. Fullföljandet av samhällsgarantin för de unga är ett av de viktigaste åtagandena som vår stad står inför just nu. Det förutsätter att varje ung bereds möjlighet att skaffa sig åtminstone en utbildning på andra stadiet eller arbete eller om inget av dessa finns att tillgå, tillgång till stödåtgärder som förbereder för arbete eller studier.

ALLA UNGA VILL KLARA SIG VÄL. Ungdomarna har drömmar. Ungdomarna vill planera sitt liv och sin framtid. Staden vill upprätthålla och utveckla de tjänster, de ramar för vardagen och verksamheten, som stöder och hjälper de unga att planera sina liv och hitta fotfäste i samhället.

Kaupunki järjestää nuorille tilaa loistaa ja kuulua

HELSINKILÄISTEN NUORTEN SUURI ENEMMISTÖ voi tällä hetkellä hyvin. Helsingin kaupunki haluaa toimia niin, että tämä kehitys jatkuu ja että vielä useampi nuorista voi hyvin, mutta huolestuttava eriytymiskehitys on käynnissä.

PERUSTA AIKUISUUDELLE LUODaan LAPSUUDESSA, ja menestyminen ei ole geeneissä, vaan se syntyy vuorovaikutuksessa. Onkin tärkeitä, että voimme taata jokaiselle hyvän lapsuuden ja nuoruuden. Nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen on yksi tärkeimmistä asioista, mitä kaupungillamme on nyt edessään. Se edellyttää, että jokaiselle nuorelle pystytään järjestämään vähintään toisen asteen koulutus, työtä, tai näiden puuttuessa työhön tai koulutukseen valmentavaa tukea.

KAIKKI NUORET HALUA VAT PÄRJÄTÄ. Nuorilla on unelmia. Nuoret haluavat suunnitella omaa elämäänsä ja tulevaisuuttaan. Kaupunki haluaa ylläpitää ja kehittää niitä palveluita, arjen ja toiminnan puitteita, jotka tukevat ja auttavat nuoria suunnittelemaan omaa elämäänsä ja kiinnittymään yhteiskuntaan.

Nuoret päättäjien agendalla

Helsingin kaupungin strategiohjelman 2013–2016 (kaupunginvaltuuston päättämä 24.4.2013) pääta-voitteita helsinkiläisten arkea ajatellen ovat kaupunkilaisten hyvinvointi, kaupungin elinvoimaisuus ja toimivuus sekä demokratian ja osallisuuden vahvistuminen. Taide ja kulttuuri, kirjastot, liikunta ja vapaa-ajan toiminnan mahdollisuudet sekä vapaa sivistystyö luovat hyvinvointia ja samalla vahvistavat kaupungin elinvoimaisuutta. Oppiminen ja osaaminen ovat hyvinvoinnin ja myös työllisyyden kannalta keskiössä.

Tällä valtuustokaudella Helsingin kaupunki kiinnittää erityistä huomiota lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä siihen, että nuorilla on mahdollisuus kasvaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Nuoria tulee kuulla ja muistaa myös se, ettei nuoria rajata vain nuorten asioihin. Nuoret haluavat vaikuttaa laajasti yhteiskuntaan. Lisäksi liian usein sorrutaan siihen, että vain leikitään kuuntelemista. Kuuleminen on otettava tosissaan.

Kaikessa toiminnassa otetaan huomioon kaupungin kaksikielisyys sekä monikielisyys että monikulttuurisuus. Yhdenvertaisuus, sukupuolten välinen tasa-arvo ja erilaisuuden hyväksyminen ovat olennainen osa helsinkiläisyyttä. Tänä päivänä helsinkiläinen voi olla monenlainen, ja jokainen on kaupungissamme yhdenvertainen.

Palveluiden tarjoamisessa ja kehittämisessä kaupungin virastot ja laitokset tekevät entistä enemmän ja monipuolisemmin yhteistyötä kaupunkilaisten tarpeista ja toiveista käsin. Palvelujen saatavuutta ja monipuolisuutta parannetaan myös virtuaalisia mahdollisuuksia hyödyntämällä. Verkko tarjoaa aivan uudenlaisia mahdollisuuksia avoimuuden ja demokratian toteuttamiseen ja näitä keilloillaan eri demokraatiapiloteilla.

Kaupungin ja kaupunginosien elinvoimaisuus ja yhteisöllisyys on tärkeää asukkaille ja kaupungin kehitykselle. Tavoitteena on rakentaa uusista alueista persoonallisia ja asuinrakenteiltaan monipuolisia kaupunginosia, ja olemassa olevien alueiden erityispiirteitä pidetään arvossa ja niiden viihtyisyyttä tuetaan. Kaupunkirakenteen etninen ja sosiaalinen erilaisuus on kansainvälisten suurkaupunkien kehitykselle luonteenomaista.

Ungdomarna på beslutsfattarnas agenda

Enligt Helsingfors stads strategiprogram för 2013–2016 (fastslagen av stadsfullmäktige den 24 april 2013) är stadsbornas välbefinnande, stadens livskraft och funktionalitet samt stärkandet av demokratin och delaktigheten de viktigaste målen med tanke på Helsingforsbornas vardag. Konst och kultur, bibliotek, motion och möjligheter till fritidsverksamhet skapar välfärd och stärker samtidigt stadens livskraft. Lärande och kunnande står i centrum när det gäller välfärd, liksom också sysselsättning.

Under denna fullmäktigeperiod fäster Helsingfors stad särskild uppmärksamhet vid välfärden hos barn och unga och vid att ungdomarna har möjlighet att växa till aktivt medborgarskap. Vi måste lyssna på de unga och dessutom komma ihåg att inte begränsa de unga enbart till sådant som berör de unga. De unga vill påverka samhället i stort. För ofta hemfaller vi åt att bara låtsas lyssna. Vi måste försöka lyssna på riktigt.

I all verksamhet tas hänsyn till stadens tvåspråkighet och mångkulturalitet. Jämställdhet, jämlikhet mellan könen och att acceptera olikheter är en väsentlig del av att vara Helsingforsbo. Dagens helsingforsare kan vara av många slag, och var och en är likställd i vår stad.

Stadens ämbetsverk och inrättningar samarbetar allt mer och mångsidigare utifrån stadsbornas behov och önskemål när de tillhandahåller och utvecklar tjänsterna. Tillgången till tjänster och tjänsternas mångsidighet förbättras också genom att virtuella möjligheterna utnyttjas. Nätet erbjuder nya slags möjligheter att förverkliga öppenhet och demokrati, och dessa testas med olika demokratipiloter.

Stadens och stadsdelarnas livskraft och sammanhållning är viktiga för stadsborna och stadens utveckling. Målet är att bygga nya områden så att de blir personliga och till boendestrukturen mångsidiga stadsdelar. Särdragen i områden som redan finns värdesätts och trivseln stöds. De etniska och sociala olikheterna i stadsstrukturen är typiska fenomen för utvecklingen i internationella storstäder.

Mitä on olla nuori Helsingissä?

Kuvan piirtäminen nuorten elämästä voidaan aloittaa tarkastelemalla laajempia ilmiöitä ja trendejä. Nuorisokulttuurin pirstaloituminen, kaupalliset vapaa-ajan ympäristöt, Internetin ja muiden medioiden kasvava käyttö sekä syrjäytymisen uhka ovat viime vuosina paljon esillä olleita ilmiöitä niin Suomessa kuin muuallakin.

Euroopan laajuisia kehityskulkuja ovat nuorten määrän väheneminen ja taloustaantumaa seurannut nuorisotyöttömyyden lisääntyminen. Näissä molemmissa trendeissä Suomi on kulkenut jossakin määrin eri suuntaan: nuorten määrä on meillä lisääntynyt 2000-luvulla ja työttömyystilanne ei ole meillä eurooppalaisittain vakava. Nuorten suhteellinen köyhyys Suomessa ja muualla Pohjolassa kertoo siitä, että nuoret muuttavat meillä varhain pois kotoa.

Nuoret ovat Helsingissä tyytyväisiä omaan elämänsä ja vapaa-aikaansa, ja nuorille on Helsingissä tarjolla paljon tekemistä ja erilaista toimintaa. Ongelmana on pikemminkin ajan puute vapaa-ajalla kuin liika vapaa-aika. Tällaista kuvaa piirtää Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus. Helsinki on myös turvallinen ja tasa-arvoinen kaupunki moniin muihin suurkaupunkeihin verrattuna.

Nuoruus on kaiken kaikkiaan aktiivisempaa kuin ennen, ja nuoret harrastavat enemmän. Luovista harrasteista eniten suositaan ovat viime vuosina kasvattaneet valokuvaus ja populaarimusiikin soittamisen ja laulaminen. Nykynuorten valmiudet itsensä ilmaisuun ovat aivan eri luokkaa kuin vaikkapa 1970–80-luvuilla koulunsa käyneillä.

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus osoittaa, että vaikka nuoret käyttävät yhä enemmän aikaansa ruudun ääressä ja etenkin Internetiä hyödyntävissä medioissa, on niiden käytöllä havaittu olevan useita myönteisiä vaikutuksia. Esimerkkeinä voi mainita kielitaidon lisääntymisen varsinkin pojilla, sosiaalisten suhteiden laajentumisen sekä tiedonkeruu- ja mediataitojen vahvistumisen. Nuorten helsinkiläisten enemmistö viihtyy myös koulussa. Toisaalta on todettu myös, että ruudun ääressä päivittäin yli neljä tuntia vietetty aika ja huono koulumenestys korreloivat vahvasti keskenään.

Samalla nuorten elämä Helsingissä kuitenkin eriarvoistuu. Kaikilla ei ole tiedollisia, sosiaalisia

Vad betyder det att vara ung i Helsingfors?

För att skissa en bild av de ungas liv kan vi börja med att granska större fenomen och trender. Den splittrade ungdomskulturen, de kommersiella fritidsmiljöerna, den ökade användningen av Internet och andra medier samt utslagningshotet är fenomen som under de senaste åren varit mycket på tapeten både i Finland och i andra länder.

Utvecklingstrender som omfattar hela Europa är minskningen av antalet unga och ökningen av ungdomsarbetslösheten till följd av den ekonomiska tillbakagången. I båda dessa trender har Finland i någon mån gått sin egen väg: hos oss har antalet unga ökat på 2000-talet och sysselsättningsituationen är inte lika allvarlig hos oss som på andra ställen i Europa. Den relativa fattigdomen bland unga i Finland och övriga Norden visar att våra ungdomar flyttar hemifrån tidigt.

De unga i Helsingfors är nöjda med sina liv och sin fritid och det finns mycket att göra och olika slags verksamhet för unga i Helsingfors. Problemet är snarare tidsbristen under fritiden än för mycket fritid. En sådan bild tecknar undersökningen Ungdomarna i Helsingfors 2011 upp. Helsingfors är även en trygg och jämlik stad jämfört med många storstäder.

Ungdomsåren är i det stora hela en aktivare period nu än förr och ungdomarna har många hobbyer. Av kreativa hobbyer har fotografering och att spela och lyssna på popmusik ökat mest i popularitet. Dagens unga har helt annan beredskap att uttrycka sig själva än till exempel de som gick i skola på 1970–80-talen.

Ungdomarna i Helsingfors 2011-undersökningen visar att även om de unga tillbringar allt mer tid framför en bildskärm och särskilt med olika medier på Internet, så har användningen av dem visat sig ha flera positiva effekter. Som exempel kan nämnas ökade språkkunskaper speciellt bland pojkar, utvidgningen av de sociala relationerna och förstärkningen av informationsinsamlings- och mediefärdigheterna. Majoriteten av de unga helsingforsarna trivs också bra i skolan. Å andra sidan har man även konstaterat att det finns en stark korrelation med att tillbringa över fyra timmar dagligen framför skärmen och svaga skolprestationer.

Samtidigt särställs de ungas liv i Helsingfors allt mer. Inte alla har kunskapsmässiga, sociala el-

► **KUVIO 1 | Työttömien määrän muutos (%) edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta Helsingissä 2009–2013/4**

► **FIGUR 1 | Förändring i antalet arbetslösa (%) jämfört med samma månad föregående år i Helsingfors enligt åldersgrupp 2009–2013/4**

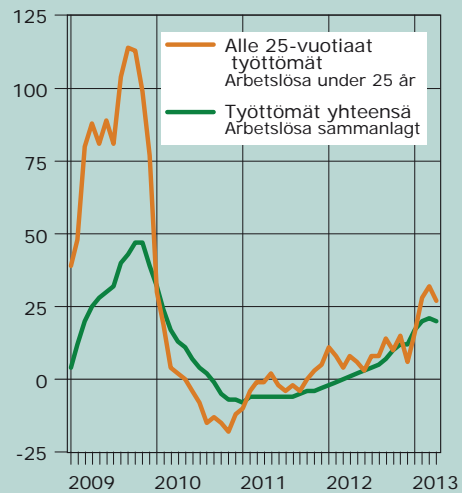
– Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto
– Källa: Arbets- och näringsministeriet, statistik om arbetsförmedling

► **KUVIO 2 | Erialaisten työsuhteiden suhteellinen kehitys Helsingissä 1997–2012. Indeks; 1997=100**

► **FIGUR 2 | Den relativa utvecklingen av olika anställningar i Helsingfors 1997–2012. Index; 1997=100**

– Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus
– Källa: Statistikcentralen, arbetskraftsundersökning

Muutos % - Ändringsprocent

tai taloudellisia edellytyksiä erilaisten harrastus- ja toimintamahdollisuuksien aktiiviseen käyttämiseen. Kuilu on muodostumassa niiden välille, jotka käyttävät kaupunkia laajasti ja joiden vapaa-aika on melko ohjelmoitua, ja niiden jotka elävät hyvin paikallista elämää.

Nuoren elämää ei enää ole helppo määrittellä yhden asian perusteella, eikä identiteetti välttämättä muodostu niistä asioista, jotka määrittävät nuorta tilastossa. Nuorisokulttuurit ovat entistä lyhytikäisempiä ja liikkuvampia, ja ne voivat sekoittua toisiinsa eri tavalla kuin ennen. Kaupungin nuorisotoimi pyrkii tunnistamaan ja tukemaan ryhmäidentiteettejä, erityisesti sellaisia, jotka keräävät nuoria eri sosioekonomisista taustoista. Ei tarjota valmiita muotteja, vaan nuoret voivat löytää oman porukkansa.

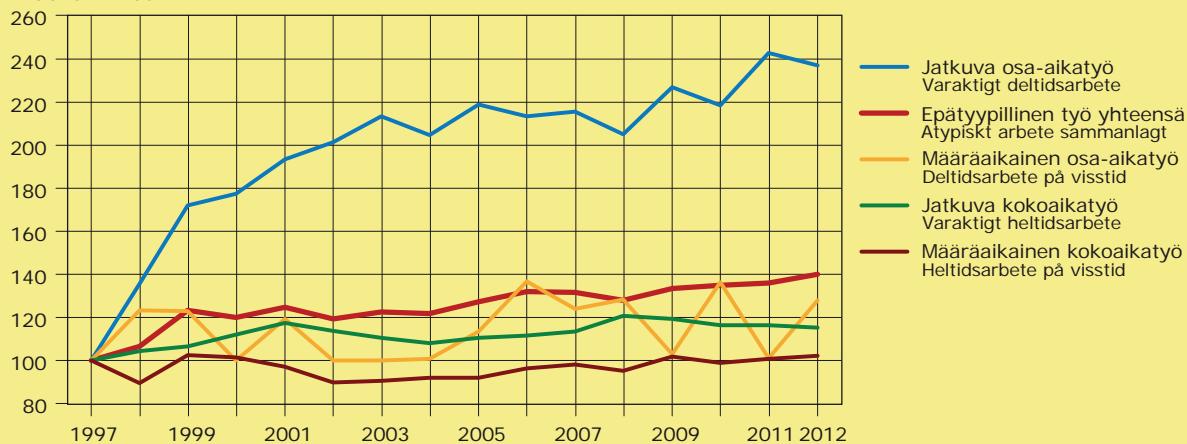
On selvää, että viime vuosien taloudellinen epävarmuus on heijastunut ja vaikuttanut nuorten elämään. Reilussa kymmenessä vuodessa nuorten tulevaisuuteen liittyvät pelot ovat yleistyneet merkittävästi. Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen mukaan nuoret pelkäävät eniten rahattomuutta, läheisen ihmisen menettämistä ja työttömyyttä. Eniten on kasvanut työttömyyden pelko ja pelko siitä että ei pärjää. Nuoruuden pitäisi olla huoletonta aikaa, unelmien aikaa, ja siksi nuorten huolien määrällinen lisääntyminen ei ole oikein.

ler ekonomiska förutsättningar för att aktivt utnyttja hobby- och verksamhetsutbudet. En klyfta håller på att bildas mellan dem som använder staden i stor utsträckning och har en rätt programmerad fritid, och dem som lever ett mycket lokalt liv.

En ung människas liv kan inte längre enkelt definieras utifrån bara en omständighet, och identiteten bildas inte nödvändigtvis av de faktorer som definierar de unga i statistiken. Ungdomskulturererna är allt mer kortlivade och rörliga och de kan blandas med varandra på annat sätt än tidigare. Stadens ungdomsväsende strävar efter att identifiera och stötta gruppidentiteter, speciellt sådana som för samman ungdomar med olika socioekonomiska bakgrunder. Man erbjuder inte färdiga former utan de unga får själva hitta sina grupper.

Det är klart att de senaste årens ekonomiska osäkerhet har återspeglat sig på de ungas liv och påverkat det. På drygt tio år har det blivit allt vanligare att de unga oroar sig inför framtiden. Enligt undersökningen Ungdomarna i Helsingfors 2011 är ungdomarna största farhågor att vara utan ekonomiska medel, att mista en närstående och arbetslöshet. Mest har oron för arbetslöshet och oron för att inte klara sig ökat. Ungdomen borde vara en bekymmersfri tid, en tid för drömmar, och därför är det inte rätt att ungdomarnas orosfaktorer har ökat i antal.

Indeksi - Index

Talouden taantuman myötä Helsingissäkin lisääntynyt työttömyys vaikutti erityisesti nuorten työllistymismahdollisuuksiin. Vuoden 2009 aikana alle 25-vuotiaiden työttömien määrä kaksinkertaistui vuotta aiemmasta tilanteesta. Suurin työttömyysriski kosketti nuoria miehiä, sillä työpaikat vähenivät eniten miesvaltaisella rakennusalaalla ja teollisuudessa. Tilanne näytti välillä tasaantuvan, mutta nuorisotyöttömien määrä on nyttemmin taas ollut nousussa (Kuvio 1). Helsingissä ovat yleistyneet myös epätyypilliset työsuhteet (Kuvio 2), joita on usein tarjolla juuri nuorille.

Alle 18-vuotiaista helsinkiläisistä lapsista 13 prosenttia asui vuonna 2011 toimeentulotukea saavassa kotitaloudessa ja tuen piirissä olevien lasten määrä on viidenneksen korkeampi kuin viisi vuotta aikaisemmin. 18–20-vuotiaiden keskuudessa toimeentulotuen saanti on samoin yleistynyt, ja nuoret jäävät helposti pitkäksi aikaa tuensaajiksi.

Työkyvyttömyyseläkettä saavien nuorten – alle 30-vuotiaiden – määrä kasvoi myös vuosina 2007–2011, vaikka kaikkien työkyvyttömyyseläkettä saavien helsinkiläisten määrä samaan aikaan väheni. Lastensuojelun asiakkaiden määrä lisääntyi sekin kyseisellä ajanjaksolla.

Tulevaisuuden kannalta on huolestuttavaa, että lasten pienituloisuusriski on Helsingissä korkeampi kuin muualla maassa. Se on korkeampi kuin

Arbetslösheten som ökade även i Helsingfors i och med den ekonomiska tillbakagången påverkarde speciellt ungdomarnas möjligheter till sysselsättning. Under år 2009 fördubblades antalet arbetslösa unga under 25 år jämfört med året innan. Störst var risken för arbetslöshet bland unga män, eftersom arbetsplatserna minskade mest inom den mansdominerade byggbranschen och inom industrin. Läget verkade jämna ut sig emellanåt men nu är antalet arbetslösa ungdomar åter på väg upp (Figur 1). I Helsingfors har också antalet atypiska anställningar (Figur 2) som erbjuds just unga ökat.

År 2011 bodde 13 procent av barnen under 18 år i Helsingfors i hushåll som får utkomststöd och antalet barn som omfattas av stödet är en femtedel större än för fem år sedan. Utkomststödet har blivit vanligare även bland 18–20-åringarna och de unga hamnar lätt i en situation där de lever länge som utkomststödstagare.

Antalet unga – under 30-åringar – som får invaliditetspension ökade också under åren 2007–2011, trots att det totala antalet invaliditetspensionstagare i Helsingfors samtidigt sjönk. Också antalet klienter inom barnskyddet ökade under denna tidsperiod.

Med tanke på framtiden är det oroväckande att barn löper högre risk för låga inkomster i Helsingfors än på andra ställen i landet. Risken är högre än risken för låga inkomster för alla hushåll och den har

► **TAULUKKO 1** | 15–29-vuotiaat nuoret pääasiallisen toiminnan mukaan vuodenvaihteessa 2011/12
 ► **TABELL 1** | 15–29-åringarna enligt huvudsyssla i årsskiftet 2011/12

	Henkilöä, lkm Antal personer	Prosenttiosuus ikäluokasta Procentuell andel av åldersklassen
Koko väestö (15–29-vuotiaat) – Hela befolkningen (15–29-åringar)	134 435	100
Työvoima – Arbetskraft	83 231	62
Työlliset – Sysselsatta	78 346	58
Työttömät – Arbetslösa	4 885	4
Työvoiman ulkopuolella olevat – Utanför arbetskraften	51 204	38
Opiskelijat, koululaiset – Studerande, skolbarn	38 567	29
Eläkeläiset - Pensionärer	1 033	1
Varusmiehet, siviilipalvelusmiehet – Värnpliktiga, civiltjänstgörare	1 683	1
Muut työvoiman ulkopuolella olevat – Övriga utanför arbetskraften	9 921	7

– Lähde: Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto (rekisteraineisto)
 – Källa: Statistiska centralen, sysselsättningsstatistiken (registermaterial)

kaikkien asuntokuntien pienituloisuusriski, ja se on myös kasvanut 2000-luvun ajan. Termiä lapsiköyhyys käytetään jo yleisesti ja myös kaupunkiköyhyys on sanana yleistynyt suomalaisessa ympäristössä, Helsingissäkin.

Helsinkiäiset nuoret tilastojen valossa

Mitä tilastot kertovat helsinkiläisnuorista? Helsingissä on 134 435 15–29-vuotiasta nuorta (vuodenvaihte 2011/12; Taulukko 1); siis 22,5 prosenttia kaupungin asukkaista kuuluu niihin ikäluokkiin, joita hallituksen asettama nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuu koskettaa.

Helsinki on väestörakenteeltaan erilainen kuin muu Suomi. Varsinkin nuoria aikuisia on huomattavasti enemmän. Kaupungin ”suuria ikäluokkia” ovat 20–30-vuotiaat, joiden määrää vuosittain kasvattavat Helsinkiin opiskelun ja työn vuoksi muuttavat. Nuoret aikuiset ovat nimittäin suurin Helsinkiin muuttava väestöryhmä. Helsinki saa muuttovoitonsa tällä hetkellä lähes yksinomaan heistä.

Helsinki kasvaa Suomen mittakaavassa nopeasti, ja myös eurooppalaisten suurkaupunkien joukossa Helsingin kasvu on nopeaa. Vaikka nuorten ikäluokkien määrät aivan lähivuosina näyttävätkin väestöennusteen mukaan hieman vähenevän pienten ikäluokkien vuoksi (lukuun ottamatta 25–29-vuotiaita), ennuste lupaa nuorille ikäluokille jälleen voimakasta kasvua muutaman vuoden kuluttua.

dessutom ökat under 2000-talet. Termen barnfattigdom används redan allmänt och även begreppet stadsfattigdom har blivit vanligare i den finländska miljön, även i Helsingfors.

Helsingforsungdomarna i statistiken

Vad berättar statistiken om Helsingforsungdomarna? I Helsingfors finns 134 435 ungdomar in åldern 15–29 år (årsskiftet 2011/12; Tabell 1); av stadens invånare hör alltså 22,5 procent till de åldersklasser som berörs av regeringens utbildnings- och samhällsgaranti.

Helsingfors har en annorlunda befolkningsstruktur än det övriga Finland. Speciellt är antalet unga vuxna avsevärt större. Stadens ”stora åldersklasser” är 20–30-åringarna som årligen ökar i antal då nya unga flyttar till Helsingfors på grund av studier och arbete. Unga vuxna är nämligen den största befolkningsgruppen som flyttar till Helsingfors. Helsingfors får för närvarande sitt flyttöverskott nästan uteslutande av dem.

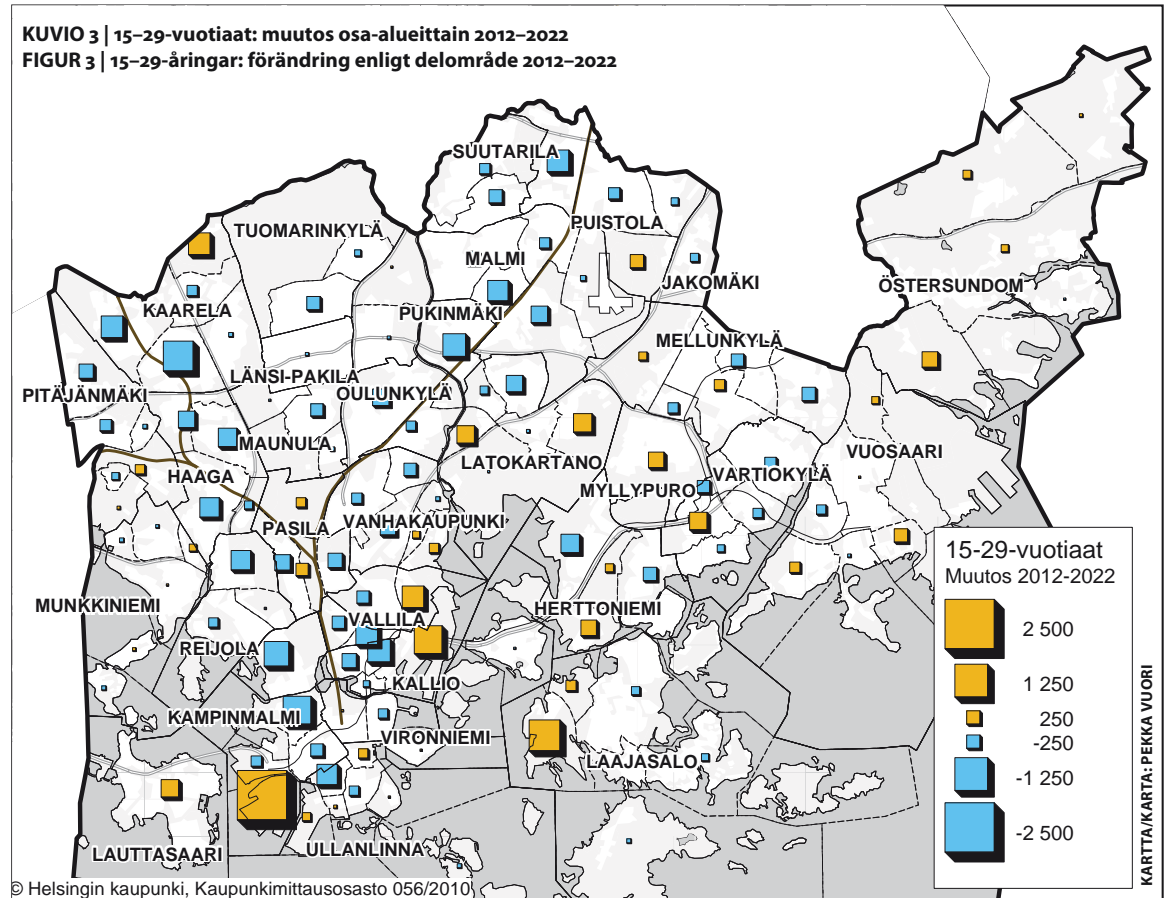
Efter finsk måttstock växer Helsingfors snabbt och även bland de europeiska storstäderna är Helsingfors tillväxt snabb. Även om ungdomarnas åldersklasser enligt befolkningsprognosen verkar minska inom de närmaste åren på grund av små åldersklasser (med undantag av 25–29-åringarna), lovar prognosen åter en kraftig ökning för de unga åldersklasserna om ett par år.

Helsingissä on toisaalta myös aiempaa enemmän lapsiperheitä. Tämä johtuu muun muassa muuttojen vähenemisestä naapurikuntaan, syntyvyyden lisäyksestä ja siitä, että lapsiperheet suosivat aiempaa useammin kaupunkiasumista. Päivähoitoikäisten, 0–6-vuotiaiden lasten osuus onkin Helsingissä kasvanut vuosina 2007–2011 merkittävästi, 12 prosenttia.

Lähes joka toisessa helsinkiläisessä perheessä on lapsia. Aviopari ja lapsia -perheitä oli 26 prosenttia ja avopari ja lapsia -perheitä 7 prosenttia kaikista helsinkiläisistä perheistä vuodenvaihteessa 2011/12. Joko äidin tai isän ja lasten muodostamia perheitä oli 16 prosenttia kaikista perheistä. Tämä on enemmän kuin koko Suomessa. Perhetyypeistä äiti ja lapset -perheiden määrä kasvoi kaikkein vähiten vuoden 2011 aikana.

Å andra sidan finns det också fler barnfamiljer i Helsingfors än tidigare. Detta beror bland annat på en minskad utflyttning till grannkommunerna, ökad nativitet och på att barnfamiljer oftare än tidigare föredrar stadsboende. Andelen barn i daghemsåldern, 0–6-åringar, har ökat i Helsingfors under åren 2007–2011 avsevärt, med 12 procent.

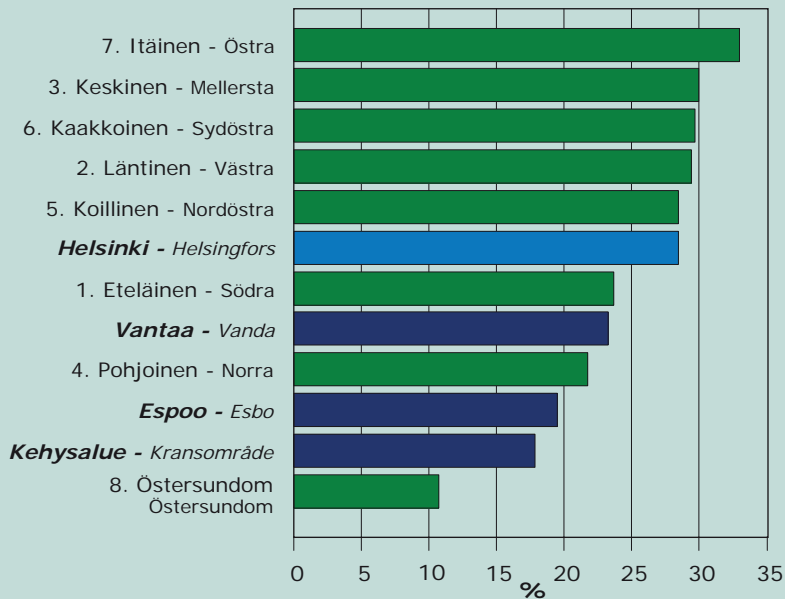
Nästan varannan familj i Helsingfors har barn. Andelen familjer som består av gifta par och barn var 26 procent och andelen familjer som består av sambor och barn var 7 procent av samtliga familjer i Helsingfors i årsskiftet 2011/12. Familjerna med antingen mor eller far och barn utgjorde 16 procent av alla familjer. Detta är mer än motsvarande siffra för hela Finland. Av alla familjetyper ökade antalet familjer med mor och barn allra minst under 2011.

– Lähde: Helsingin ja Helsingin seudun väestöennuste 2013–2050 | – Källa: Befolkningsprognos för Helsingfors och Helsingforsregionen 2013–2050

KUVIO 4 | Yksinhuoltajaperheiden osuus kaikista lapsiperheistä 1.1.2012 suurpiireittäin

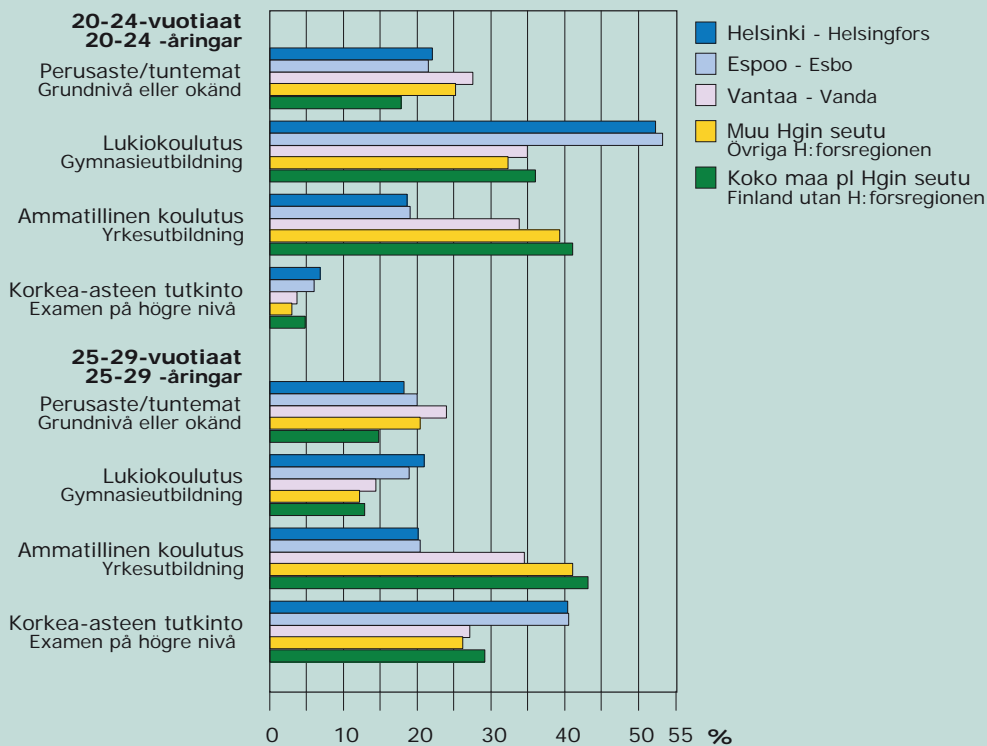
FIGUR 4 | Andelen familjer med en ensamstående förälder av samtliga barnfamiljer 1.1.2012 enligt stordistrikt.

Lähde: Pääkaupunkiseudun väestötilastoaineisto, Tilastokeskus
Källa: Huvudstadsregionens befolkningsdatamaterial, Statistikcentralen

KUVIO 5 | 20-29-vuotiaat ylimmän suoritetun tutkinnon mukaan Helsingin seudulla ja muualla maassa vuodenvaihteessa

2010/11 | FIGUR 5 | 20-29-åringarna enligt högsta avlagda examen i Helsingforsregionen och övriga landet i årsskiftet 2010/11

Lähde: Tilastokeskus - Källa: Statistikcentralen

Joka kymmenes nuori on moniperheinen lapsi, eli hän asuu vuoroin äidin, vuoroin isän kanssa. Joka kymmenes on perheensä ainoa lapsi. Yhtä yleistä on kuulua suurperheeseen, jossa sisaruksia on neljästä kuuteen.

Nuorten asukkaiden määrä vaihtelee suuresti Helsingin eri alueilla. 1990- ja 2000-luvuilla rakennetuista lähiöistä löytyy erityisen paljon yläkouluun ja toisen asteen koulutuksen ikävaiheessa olevia nuoria. Itsenäistyviä nuoria aikuisia taas asuu erityisesti kantakaupungissa. Tämä käy ilmi Pekka Vuoren artikkelista tässä lehdessä.

Helsingiläisten nuorten aikuisten, 20–29-vuotiaiden, koulutustaso on muuta maata korkeampi (Kuvio 5). Toisen asteen koulutukseen osallistuminen on Helsingissä kasvanut vain vähän 2000-luvun aikana. Ammatilliseen koulutukseen osallistuvien määrä on tänä aikana noussut, kun taas lukiolaisten määrä on laskenut. Vuonna 2010 lukiossa oli 59 % toisen asteen koulutuksen väestöpohjasta ja ammatillisessa koulutuksessa 25 %.

Joka viides 20–29-vuotias helsinkiläinen nuori on kuitenkin vain peruskoulutuksen varassa, mikä ei ole riittävä koulutus enää tämän päivän yhteiskunnassa. Helsingissä pelkän peruskoulutuksen varaan jääminen on yleisempää kuin muualla Suomessa (Kuvio 5). Erityisen yleistä se on maahanmuuttajanuorilla. Matalalla koulutustasolla on yhteys nuorten elämässä ilmeneviin ongelmiin. THL:n Syntymäkohortti 1987 -tutkimusraportin mukaan vain perusasteen suorittaneet kärsivät muita koulutusryhmiä useammin mielenterveyden häiriöistä, saavat toimeentulotukea ja tekevät useammin rikoksia.

Helsingin vieraskielinen väestö on nuorempaa kuin koko kaupungin väestö. Vieraskielisen väestön suurimmat ikäluokat ovat nuoret työkäiset ja lapset. Alle 16-vuotiaita vieraskielisistä on 18 prosenttia, kun koko väestössä vastaava osuus on 14 prosenttia. Noin 12 % koko Helsingin väestöstä on vieraskielisiä, mutta esimerkiksi peruskouluikäisistä 15 % puhuu äidinkielenään muuta kieltä kuin kotimaan kieliä. Tuoreen vieraskielisen väestön enusteen mukaan vieraskielisten peruskouluikäisten osuus vuonna 2030 on jo 23 %.

Var tionde ung har fler än en familj, det vill säga bor växelvis hos mamma och pappa. Var tionde ungdom är det enda barnet i sin familj. Lika vanligt är det att tillhöra en storfamilj med fyra till sex syskon.

Antalet unga invånare varierar stort i olika områden i Helsingfors. I förortererna byggda på 1990- och 2000-talen finns särskilt många ungdomar i högskoleåldern och i åldern för studier på andra stadiet. Unga vuxna som är på väg att bli självständiga bor speciellt i innerstaden. Detta framgår ur Pekka Vuoris artikel i tidningen.

Unga vuxna Helsingforsbor, 20–29-åringar, har en högre utbildningsnivå än motsvarande grupp det övriga landet (Figur 5). Deltagandet i studier på andra stadiet har i Helsingfors ökat endast en aning under 2000-talet. Andelen studerande inom yrkesutbildning har under denna tid ökat, medan andelen gymnasieelever har minskat. År 2010 gick 59 procent av befolkningsunderlaget för studier på andra stadiet på gymnasiet och 25 procent i yrkesutbildning.

Var femte Helsingforsungdom i åldern 20–29 år har dock endast utbildning på grundnivån att falla tillbaka på, vilket inte är tillräckligt i dagens samhälle. Det är vanligare att bara ha utbildning på grundnivån i Helsingfors än i det övriga landet (Figur 5). Speciellt vanligt är det bland invandrarungdomar. En låg utbildningsnivå står i samband med problem i de ungas liv. Enligt THL:s forskningsrapport Födelsekohorten 1987 har de som bara avlagt examen på grundnivån oftare än andra utbildade grupper problem med den mentala hälsan, de är oftare utkomststödstagare och begår oftare brott.

Helsingfors befolkning med främmande språk som modersmål är yngre än stadens hela befolkning. De största åldersklasserna i denna befolkningsgrupp är unga människor i arbetsför ålder och barn. Andelen barn under 16 år bland befolkningen med främmande språk som modersmål är 18 procent, medan motsvarande andel i hela befolkningen är 14 procent. Cirka 12 procent av Helsingfors hela befolkning har ett främmande språk som modersmål, men till exempel av barn i grundskoleåldern talar 15 procent något annat än de inhemska språken som sitt modersmål. Enligt den färska prognosen om befolkningen med främman-

HANNU NIEMINEN

Kaupunki kuulee nuoria ja toimii nuorten hyväksi

Helsinki on sitoutunut mahdollistamaan nuorille tilaa kuulua ja loistaa. Nuorilla on kokemuksia ja osaamista, ja he ovat itsessään kaupungin elinvoimaa. Kaupunki kysyy ja käyttää paljon tietoa toimintansa hyväksi. Uutta tutkimustietoa tarvitaan. Tilannekuvat, kehittäminen ja kehityksen seuranta perustetaan hyvään kaupunkitilastoon. Yhteinen tulevaisuuden tekeminen käyttää ennusteita ja

de språk som modersmål kommer andelen barn i grundskoleåldern med främmande språk som modersmål år 2030 redan att uppgå till 23 procent.

Staden lyssnar på de unga och arbetar för de ungas väl

Helsingfors har förbundit sig till att bereda ungdomarna rum att göra sina röster hörda och glänssa. Ungdomarna har erfarenheter och kunskaper och de är i sig själva stadens livskraft. Staden frå-

ennakointia. Kaikki julkinen tieto on avoimesti kaikkien käytettävissä. Kaupungin avoimen tiedon palvelu *Helsinki Region Infoshare* (www.hri.fi) on kaikille avoin. Toivommeikin, että avoin tieto kohtaa myös nuorten tarpeita.

Helsingin kaupungin uudessa strategiaohjelmassa vuosille 2013–2016 on nostettu nuoret näkyväksi painopisteeksi. Kaupunki haluaa tukea nuorten syrjäytymisen ehkäisyä, ja kaupunginhallitus myönsi huhtikuussa 2012 tähän tarkoitukseen 10 miljoonan euron erillismäärärahan. Päätös liittyi Helsingin 200 vuotta pääkaupunkina -juhlavuoteen.

Nuoria kohtaavista ongelmista osa on sellaisia, joihin mikään yksi virasto tai toimija ei voi yksinään tuottaa ratkaisuja. Siksi palveluja nuorille on tuotettava yhteistyössä eri organisaatioiden kesken, lähtien nuorten tarpeista ja vähentäen luukulta toiselle kiertämistä.

10 miljoonan euron juhlamäärärahas-ta reilu puolet suunnataankin uuteen *Respa*-toimintamalliin, joka toteuttaa myös valtionhallinnon edellyttämää nuoriso- ja yhteiskuntatakuuta. Henkilöstökeskuksen koordinoima *Respa* on ”yhden luukun palvelu”, jossa jokainen 17–29-vuotias nuori saa oman uraohjaajan kanssa suunnitella työllistämistä ja koulutusvalmiuksia edistävästä kaupungin palveluista itselleen sopivan kokonaisuuden.

Monilla helsinkiläisnuorilla on vaikeuksia sijoittua peruskoulun jälkeiseen toisen asteen koulutukseen, ja etenkin maahanmuuttajanuorilla kielitaidon puute voi olla este. Tämän vuoksi kaupunginhallituksen juhlamäärärahalla toteutetaan myös pääsykokeeton *Avoim ammattiopisto*. Opetusviraston hallinnoimassa opistokokeilussa panostetaan eri tavoin niiden nuorten tukemiseen, joille perinteisessä muodossa oleva opetus on liian vaativaa. Valtuustokauden tavoitteena on myös lisätä toisen asteen ammatillisia koulutuspaikkoja sekä työharjoittelu- ja muita matalan kynnyksen työpaikkoja. Maahanmuuttajanuorille järjestetään valmentavaa koulutusta.

Lisäksi syrjäytymisen estoon tarkoitettua määrärahaa käytetään tiedon tuottamiseen siitä, millaisista kaupungin nuorisotyön toimen-

gar mycket och använder mycket information för sin verksamhet. Ny forskningsdata behövs. Situationsbilder, utveckling och uppföljning av utvecklingen baserar sig på bra statistik om staden. I det gemensamma arbetet för framtiden används prognoser och prognostisering. All offentlig information är fritt tillgänglig för alla. Stadens tjänst för öppen data, *Helsinki Region Infoshare* (www.hri.fi), är öppen för alla. Vi hoppas också att öppen data möter även de ungas behov.

Helsingfors stads nya strategiprogram för åren 2013–2016 lyfter fram ungdomarna som ett prioriterat insatsområde. Staden vill stödja förebyggandet av utslagning av de unga och stadsstyrelsen beviljade i april 2012 ett separat anslag om 10 miljoner euro för detta. Beslutet togs i samband med jubileumsåret *Helsingfors 200 år som huvudstad*.

En del av de problem som de unga möter är sådana som inget enskilt ämbetsverk eller ingen enskild aktör kan lösa på egen hand. Därför måste tjänster för de unga produceras i samarbete med olika organisationer, med utgångspunkt i de ungas behov och så att kunderna inte längre behöver springa från lucka till lucka lika mycket.

Av jubileumsanslaget på 10 miljoner euro ska drygt hälften anvisas till den nya handlingsmodellen *Respa* som också fullföljer den av statsförvaltningen förutsatta ungdoms- och samhällsgarantin. *Respa* samordnas av personalcentralen och är en ”allt i en lucka-tjänst”, där varje 17–29-åring med hjälp av sin egen karriärhandledare får samla stadens tjänster för främjande av sysselsättning och utbildningsberedskap till en sådan helhet som lämpar sig för just honom eller henne.

Många Helsingforsungdomar har svårigheter att hitta sin plats i studierna på andra stadiet efter grundskolan och speciellt hos invandrarungdomar kan bristande språkkunskaper utgöra ett hinder. Därför används jubileumsanslaget även till att genomföra *Öppna yrkesinstitutet*, där inga antagningsprov används. I detta försök som administreras av utbildningsverket satsar man med olika meto-

piteistä on eniten hyötyä nuorten elämänhallinnan vahvistamiseen. Tätä varten nuorisosiainkeskus ja tietokeskus käynnistävät *Hyvä vapaa-aika* -nimisen tutkimushankkeen (ks. nuorisotoimenjohtaja Tommi Laition haastattelu tässä lehdessä).

Nuorten todellisuutta ei kuitenkaan pidä lähestyä pelkästään huolen ja ongelmien näkökulmasta. Vaikka syrjäytymisen ehkäisyyn kohdistetut toimet ovat tärkeitä, olennaista on samaan aikaan antaa nuorille toivoa tulevastä. Nuorten on tärkeää saada kokemuksia omiin asioihinsa vaikuttamisesta ja kasvaa toimijoina yhteiskunnassa. Nuorten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien parantaminen on myös valtuustokauden strategian tavoitteita.

Helsinki on valinnut nuorten osallistamiseen ja nuorisodemokratiaan muista kaupungeista poikkeavan tien. Nuorisovaltuustojen sijaan on lähdetty kehittämään osallistavan demokratian mallia, ja tässä tärkeimpänä välineenä on nuorisosiainkeskuksen koordinoima *Ruuti*. Ruudin kautta nuorten on mahdollista tuoda esiin omia ideoita ja aloitteita ja saada tukea toimintaporukan perustamiseen. Ruudin ”ydinryhmä” on linkki helsinkiläisten nuorten ja päättäjien välillä.

Ruudin puitteissa nuorisosiainkeskus kokeilee myös *RuutiBudjettia*, jossa nuoret pääsevät itse päättämään nuorisotyön varojen käytöstä Haga-Kaarelan ja Kaakkois-Helsingin alueilla. Nuoret siis valitsevat, minkälaista vapaa-ajan toimintaa alueilla tehdään ja tarjotaan vuonna 2014. Osallistavan budjetoinnin lisäksi nuorisotoimi haluaa tehdä päätöksenteosta avoimempaa toisellakin tavalla: myös kaupungin nuorisolautakunta aikoo kokeilla avointa kokousta.

Kaupunki tarjoaa nuorille valtavasti muutakin toimintaa ja osallistumismahdollisuuksia, sekä yhteistyössä että eri virastot erikseen. Kulttuurikeskuksen Annantalossa on nuorten omia tapahtumia, kokeiluja ja osallistavia projekteja. Taidemuseon Nuorten ryhmä Tennarissa nuoret voivat tuoda esiin ideoitaan ja tuottaa toimintaa ja tapahtumia muille. Kaupunginkirjastolla on nuorille räätälöityjä tieto- ja opastuspalveluja, ja uuden *Keskustakirjaston* suunnittelussa otetaan lapset ja nuoret huomioon. Valtuustokaudella pyritään myös lisäämään helsinkiläisten liikumista, ja liikunta-avus-

der på att stödja de ungdomar för vilka de traditionella undervisningsformerna är för krävande. Målet för fullmäktigeperioden är också att öka antalet studieplatser inom yrkesutbildningen på andra stadiet, antalet praktikplatser och andra arbetsplatser med låg tröskel. För invandrarungdomar ordnas förberedande utbildning.

Anslaget för förebyggande av utslagning används dessutom till att ta fram information om hurdana åtgärder inom stadens ungdomsarbete som mest gagnar de unga i deras försök att stärka sin livskompetens. För detta startar ungdomscentralen och faktacentralen ett forskningsprojekt med namnet *En bra fritid* (se intervjun med ungdomsdirektör Tommi Laitio i denna tidning).

Man bör dock inte närma sig de ungas verklighet enbart ur perspektivet för oro och problem. Även om åtgärderna som riktas mot förebyggande av utslagning är viktiga, är det väsentligt att samtidigt ge de unga framtidshopp. Det är viktigt att de unga får erfarenheter av att påverka sådant som rör dem själva och att de får växa som aktörer i samhället. Att förbättra ungdomarnas möjligheter till deltagande och påverkan är också ett av målen i fullmäktigeperiodens strategi.

Helsingfors har valt en annan väg än andra städer när det gäller att främja ungdomarnas delaktighet och ungdomsdemokratin. I stället för ungdomsdelegationer har man börjat utveckla modellen för delaktiggörande demokrati och i detta arbete är det viktigaste redskapet *Krut* som samordnas av ungdomscentralen. Via *Krut* får ungdomarna chansen att föra fram sina idéer och initiativ och få stöd till att grunda aktionsgrupper. *Kruts* ”kärngrupp” är en länk mellan ungdomar och beslutsfattare i Helsingfors.

Inom ramen för *Krut* testas ungdomscentralen även *KrutBudget*, där ungdomarna själva får bestämma över användningen av medel inom ungdomsarbetet i Haga-Kårböle och sydöstra Helsingfors. Ungdomarna ska alltså välja hurdan fritidsverksamhet som ska bedrivas och erbjudas på områdena under 2014. Förutom med deltagande budgetering vill ungdomsväsendet öka öppenheten inom beslutsfattandet även på ett annat sätt: också stadens ungdomsnämnd ska prova på att ha öppna sammanträden.

RITVA VILJANEN on Helsingin sivistys- ja henkilöstötoimesta vastaava apulaiskaupunginjohtaja.

RITVA VILJANEN är biträdande stadsdirektör med ansvar för bildnings- och personalväsendet i Helsingfors.

tusten myöntämisperusteita uudistetaan painopisteenä lasten ja nuorten liikunta. Tavoitteena on lisätä erityisesti lähiliikuntapaikkoja ja asteittain parantaa koulujen pihojen ja päiväkotien sekä puistojen liikuntapaikkoja. ■

Artikkelissa on käytetty lähteinä tietokeskuksen *Nuoret Helsingissä 2011-* sekä *Helsingin tila ja kehitys 2013* -raportteja, *EU Youth Report 2012* -julkaisua sekä Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimusraporttia *Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kansallinen syntymäkohortti 1987-tutkimusaineiston valossa*.

Staden erbjuder de unga också väldigt mycket annan verksamhet och deltagandemöjligheter, både i samarbete mellan och inom enskilda ämbetsverk. Kulturcentralens Annegården har egna evenemang, experiment och deltagande projekt för de unga. I konstmuseets grupp för unga, Tennari, får de unga föra fram sina idéer och producera verksamhet och evenemang för andra. Stadsbiblioteket har skräddarsydda informations- och handledningstjänster för de unga och i planeringen av det nya *Centrumbiblioteket* beaktas barn och ungdomar. Under fullmäktigeperioden

försöker man även öka Helsingforsbornas motiverande och grunderna för beviljande av motionsbidrag förnyas så att tyngdpunkten ligger på barns och ungas motion. Målet är att öka speciellt antalet näridrottsplatser och gradvis förbättra idrottsplatserna på skol- och daghemsgårdar samt i parker. ■

I artikeln användes som informationskällor faktacentralens rapporter *Ungdomarna i Helsingfors 2011* samt *Helsingfors nuläge och utveckling 2013*, publikationen *EU Youth Report 2012* samt forskningsrapporten *Välfärd bland barn och unga i ljuset av forskningsmaterialet – Den nationella födelsekohorten 1987* som tagits fram av Institutet för hälsa och välfärd.

NUORISOTOIMI panostaa tiedon käyttöön toiminnan suunnittelussa

UNGDOMSVÄSENDET satsar på att utnyttja information i planeringen av verksamheten

Mitkä ovat Helsingin nuorisotoimen tärkeimpiä tavoitteita tällä hetkellä?

Tommi Laitio: Nuorisosiainkeskuksen keskeisin tavoite on kansalaisuuden vahvistaminen, se että mahdollisimman monella olisi demokratian kokemuksia. Nuorisobarometrin mukaan suomalaiset nuoret tietävät paljon yhteiskunnasta mutta uskovat vähän omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Helsinki on lähtenyt kehittämään nuorten demokratiaa juuri yhdessä toimimisen näkökulmasta, ei edustuksellisuudesta. Tämä on kunnianhimoisen tie, koska kaikki opetus demokratiasta keskittyy perinteisesti valitsemisen, äänestämisen ja edustamisen akselille.

Kansalaisuuden ja kuluttajuuden rajan hämärtyminen yhteiskunnassa on myös nuorten elämään vaikuttava kehityskulku. On mietittävä, miten vahvistetaan kansalaisuutta, joka perustuu muuhunkin kuin oman edun tavoitteluun. Demokratia vaatii toimivan kansalaisyhteiskunnan, ja näin me vahvistamme alle 18-vuotiaiden kansalaisyhteiskuntaa.

Ruuti on koko kaupungin hanke, jossa on kyse juuri toiminnallisesta demokratiasta. Kaupungille pitää saada selkeät tavat nuorten aloitteiden käsittelyyn, ja näitä nuorisosiainkeskuksen tulee kehittää yhdessä muiden virastojen kanssa. Isoimpia tuloksia tähän mennessä ovat katutaidepaikat, jotka avataan kesällä. Nuorilla on oltava tekemistä; tylsyytys on yhteiskunnalle vaarallista.

Mikä on isoin haaste nuorisotoimen johtamisessa?

TL: Helsinki on iso kaupunki ja nuorisokulttuuri pirstaloitunut, joten päätösten tekeminen omien oletusten perusteella olisi riskialtista. Johtajuuden pitää olla *evidence-based*. Nuorisosiainkeskus haluaa vahvistaa johtamisessaan tiedon käyttöä. Nuorisotoimen esimiesten valmiuksia käyttää esimerkiksi Aluesarjat-tilastokantaa tullaan lisäämään. Päätösten jollakin alueella toteutettavasta toiminnasta pitää perustua tietoon siitä, millainen alue on ja mitä vaikutuksia toiminnalla siihen halutaan. Alue- ja tietoperustaisuus ei ole vastakkaista ihmisläheisyydelle, vaan nämä lähtökohdat täydentävät toisiaan. ➔

Vilka är Helsingfors ungdomsväsandes viktigaste mål just nu?

Tommi Laitio: Ungdomscentralens mest centrala mål är att stärka medborgarskapet, att se till att så många som möjligt har erfarenheter av demokrati. Enligt ungdomsbarometern har de finländska ungdomarna omfattande kunskaper om samhället, men svag tro på sina egna möjligheter att påverka. Helsingfors har börjat utveckla demokratin för de unga just med utgångspunkt i att arbeta tillsammans i stället för ur perspektivet för representationsdemokrati. Detta är ett ambitiöst vägval, eftersom all undervisning om demokrati traditionellt koncentrerar sig till att välja, rösta och representera.

Utvecklingen som leder till att gränsen mellan att vara medborgare och att vara konsument suddas ut allt mer påverkar även de ungas liv. Vi bör fundera på hur vi kan stärka sådant medborgarskap som grundar sig också på annat än bara på att främja egna intressen. Demokrati kräver ett fungerande medborgarsamhälle och på detta sätt stärker vi medborgarsamhället för unga under 18 år.

Krut är ett projekt som engagerar hela staden och som handlar just om funktionell demokrati. Staden bör få tydliga rutiner för behandlingen av initiativ som kommer från de unga och dessa rutiner bör ungdomscentralen utveckla tillsammans med andra ämbetsverk. De hittills största resultatena är platserna för gatukonst som öppnas under sommaren. Ungdomarna måste ha aktiviteter; tristess är farligt för samhällen.

Vad är den största utmaningen för ledningen av ungdomsväsendet?

TL: Helsingfors är en stor stad och ungdomskulturen splittrad, så att det vore riskabelt att bara fatta beslut utifrån egna antaganden. Ledarskapet bör vara *evidence-based*. Ungdomscentralen vill stärka informationsanvändningen inom ledningen. Till exempel kommer vi att öka färdigheterna hos ungdomsväsendets chefer när det gäller att använda statistikdatabasen Områdes-serier. Beslut om verksamheten i ett visst område ska basera sig på information om hurdant området är och vilka effekter man vill uppnå med verksamheten på det. Att lägga grunden på områden och information står inte i motsats till människoorientering, utan dessa utgångspunkter kompletterar varandra. ➔

Mitä pulmia näet tietopohjaisessa johtamisessa?

TL: Pitäisi osata paremmin käyttää samaan tulkintaan laadullisia ja määrällisiä aineistoja. Hyvinvointia ei voida arvioida yksistään kummallakaan tavalla. Suomen nuorisotutkimus on kansainvälisesti tasokasta, ja se avaa näköaloja muun muassa nuoren toimijuuteen kansalaisena. Nuorisotutkimusverkosto tuottaa laadullista tutkimusta, ja kaupungin tietokeskuksella taas on paljon erityisesti kvantitatiivista tietoa; nämä yhdessä voisivat parhaassa tapauksessa tukea oivallisesti nuori-soasiainkeskuksen toimintaa.

Suurin tietoaaukko on kuitenkin toiminnan vaikuttavuuden määrittämisessä. Tänä vuonna on alkamassa nelivuotinen Hyvä vapaa-aika -tutkimus, jonka tavoitteena on saada tietoa siitä, mikä on vapaa-ajan toiminnan vaikutus koulunkäyntiin ja nuorten hyvinvointiin. Valitaan erilaisilla alueilla sijaitsevista kouluista 5–6 seiskaluokkaa seurantaan, ja luokkien jokaisen lapsen harrastustoimintaa tuetaan. Koululle järjestetään matalan kynnyksen liikuntatoimintaa, suunnataan oppilaiden huomiota vapaa-aikaan, nuorisotyönohjaaja ohjaa harrastuksiin ja avustetaan harrastamista rahallisestikin.

Näin testataan erilaisten interventoiden vaikuttavuutta; jos ne näyttäytyvät tehokkaina, niitä voidaan skaalata laajemmalle. Toki jokaisella helsinkiläisnuorella ei voi olla omaa nuoriso-ohjaajaa, mutta jos esimerkiksi kahdesti vuodessa käydyllä keskustelulla osoittautuu olevan vaikutusta tai matalan kynnyksen toimet parantavat yhteiskuntarauhaa koululla, niin kohdistetaan resursseja näihin toimiviin malleihin.

Helsinki alkaa tuottaa nuorten hyvinvointikertomusta. Mikä se on?

TL: Nuorisolaki velvoittaa kuntia tuottamaan tietoa, ja Helsinki haluaa nostaa tässä kunnianhimon tasoa. Ei haluta pelkästään tietoa nuorten ongelmista, vaan lähesyttääisiin aihetta hyvinvoinnin ja toimintakyvyn kautta. Tällainen nussbaumilainen hyvinvoinnin mittaaminen olisi uutta meillä.

Tietyt toimintakyvyt on oltava, jotta ihminen voi tehdä valintoja ja ohjata elämäänsä. Osa on mitattavissa objektiivisilla mittareilla, osa perustuu omaan arvioon. Näin myös tunnustetaan subjektiivisen tiedon asema luotettavana tietona.

Toimintakykyajattelu näyttää sellaistenkin asioiden merkityksen kuin lepo, pääsy luontoon ja tunne-elämä, ja nämä siis ovat myös nuorten hyvinvoinnin taustalla. Se eroaa siksi ajatteluna esimerkiksi Maslowin tarvehierarkiasta. Edes perusturvallisuudesta ei ole suuresti hyötyä, jollei ihminen ei koe voivansa ohjata omaa elämäänsä.

Eräänä esikuvana voisi olla Ranskassa hyvinvoinnin mittareita uudistanut asiantuntijaryhmä, jota vetivät professorit Joseph Stiglitz ja Amartya Sen. Kun lähde-tään liikkeelle ihmisen hyvinvoinnista ja toimintakyvys-

Vilka svårigheter ser du i informationsbaserad ledning?

TL: Vi borde vara bättre på att använda både kvalitativa och kvantitativa material för samma tolkning. Välfärd kan inte mätas bara med hjälp av endera metoden. Ungdomsforskningen i Finland håller internationellt sett hög standard och den öppnar utsikter bland annat till ungas eget aktörskap som medborgare. Nätverket för ungdomsforskning producerar kvalitativ forskning, medan stadens faktacentral innehåller i synnerhet stora mängder kvantitativ data. Tillsammans kunde dessa i bästa fall fungera som ett utmärkt stöd för ungdomscentralens verksamhet.

Den största kunskapsluckan finns dock i fastställandet av verksamhetens effekter. I år börjar den fyra-åriga undersökningen En bra fritid, som har som mål att skaffa information om hur fritidsaktiviteterna påverkar skolgången och de ungas välbefinnande. Vi väljer för uppföljning 5–6 sjundeklasser i skolor på olika områden, och varje barn i klasserna får stöd för sina fritidsaktiviteter. I skolorna ordnas idrottsverksamhet med låg tröskel, elevernas uppmärksamhet riktar mot fritiden, en ungdomsledare vägleder eleverna till hobbyer och hobbyidkandet stöds även ekonomiskt.

På så sätt testar vi effekten av olika interventioner; om de visar sig vara effektiva kan skalan breddas. Visserligen kan inte alla Helsingforsunga ha sin egen ungdomsledare men om till exempel ett samtal två gånger per år visar sig ha effekt eller om åtgärderna med låg tröskel förbättrar samhällslugnet i skolan, allokeras resurser till dessa fungerande modeller.

Helsingfors börjar producera en berättelse om välfärden bland unga. Vad är det?

TL: Ungdomslagen förpliktar kommunerna att ta fram information och Helsingfors vill höja ambitionsnivån i detta. Vi vill inte bara ha information om de ungas problem utan också närma oss ämnet via välfärd och handlingsförmåga. En sådan mätning av välfärden i Nussbaums anda skulle vara något nytt hos oss.

Viss handlingsförmåga måste finnas för att en människa kan träffa val och styra sitt liv. En del färdigheter kan mätas med objektiva mätare, andra baserar sig på en egen bedömning. På så sätt erkänner vi även den subjektiva informationens ställning som pålitlig information.

Idén om handlingsförmåga visar även betydelsen av sådant som vila, tillgång till naturen och känsloliv, som alltså också ligger till grund för de ungas välfärd. Därför skiljer sig tankesättet till exempel från Maslows behovshierarki. Inte ens grundtryggheten är till stor nytta om en människa inte upplever att hon kan styra sitt liv.

En förebild skulle kunna vara den franska expertgruppen som under ledning av professorerna Joseph Stiglitz och Amartya Sen förnyade välfärdsräkningen. När man utgår från en människas välfärd och handlingsförmåga i stället för administrativa strukturer, är man på väg mot det håll som de bästa välfärdsexperterna pekar åt.

tä, eikä hallinnon rakenteista, mennään siihen suuntaan, johon korkeatasoisimmat hyvinvoinnin asiantuntijat viitoittavat.

On tärkeää yhdistää erilaisia tietotyypppejä. Aluksi tarkoitus on nimenomaan liittää jo olemassa olevaa tietoa nuorten hyvinvoinnin tietokantaan ja tuoda myöhemmin mukaan muita mittareita.

Puhutaan myös nuorista itsestään tiedon tuottajina. Mitä ajattelet tästä?

TL: Kuulemisessa ja kaupunkitutkimuksessa on voimakas kyselemisen kulttuuri, koska kyselyt ovat tutkijoille helppoa analysoitavaa. On pitäydtytty tekstipohjaisessa kuulemisessa, joka suosii koulutettuja ja hyvin suomea ja ruotsia puhuvia ihmisiä. Vaihtoehtoisia tiedonkeruutapoja voisi kokeilla. Voisi olla satunnaispaneelleja ja kuntalaisten kokemustiedon keruuta, ns. kuntalaisagentteja arvioimassa palvelujamme.

Puhelimen käyttö tiedon keräämisessä on yksi mahdollisuus: ihmiset voivat vaikka seurata GPS:llä kaupungissa liikkumistaan kaupungissa ja toistuvia reittejään. Terveyskäyttötymistä voidaan tukea mobiili-interventioilla. Rationaalisen ihmisen illuusio karisee, kun näet esimerkiksi kuukauden kaikki ateriasi suhteutettuna tuhannen muun ihmisen vastaavaan tietoon.

Pelillisuus voisi tehdä tutkimuksiin vastaamisesta nykyistä suositumpaa. Lataisit vaikka sovelluksen, joka kysyy viidesti päivässä mitä teet juuri nyt. Ihmiset tuottavat mielellään myös kuvatietoa; ajatellaan vaikka rakennusviraston ja Metro-lehden Pitäiskö fiksata -palvelua, jossa kuntalaiset raportoivat rempallaan olevista asioista. ■

TEKSTI/TEXT: TEEMU VASS

Det är viktigt att kombinera olika typer av data. Till en början är syftet att uttryckligen infoga befintlig information till databasen om de ungas välfärd och att senare införa andra mätare.

Det talas också mycket om de unga själva som informationsproducenter. Vad tycker du om det?

TL: I lyssnandet och inom stadsforskningen råder det en stark kultur för frågeställande eftersom enkäter är lätt analysmaterial för forskarna. Man har hållit sig till att lyssna via texter, vilket gynnar högutbildade människor och människor som talar finska och svenska. Man skulle kunna testa alternativa sätt att samla in information. Man skulle kunna ordna slumpmässiga paneldebatter och samla in information om kommuninvånarnas erfarenheter, använda så kallade kommunagenter som bedömer våra tjänster.

En möjlighet för informationsinsamlingen är att använda telefonen: människorna skulle till exempel kunna använda GPS för att följa hur de rör sig i staden och vilka rutter de använder regelbundet. Hälsobeteendet skulle kunna stödjas med mobila interventioner. Illusionen om att människan är rationell försvinner när du till exempel kan se alla dina måltider under en månad och relatera informationen med motsvarande uppgifter om tusen andra personer.

Om man lade upp undersökningen som ett spel, skulle svarsaktiviteten kunna öka. Man skulle till exempel kunna ladda ned en applikation som fem gånger om dagen frågar vad du gör just nu. Människor producerar gärna även data i form av bilder, tänk på byggnadskontoret och Metrotidningens tjänst Pitäiskö fiksata ("Kanske dags att fixa") där kommuninvånarna rapporterar om trasiga och vanskötta platser i staden. ■

TOMMI LAITIO on toiminut Helsingin nuorisotoimenjohtajana lokakuusta 2012 lähtien.

TOMMI LAITIO har varit ungdomsdirektör i Helsingfors sedan oktober 2012.

PEKKA VUORI toimii projektipäällikkönä Helsingin kaupungin tietokeskuksessa.

PEKKA VUORI verkar som projektchef vid Helsingfors stads faktacentral.

PEKKA VUORI

Nuorten väestöryhmien kehitys Helsingissä

HELSINGISSÄ ASUU NYT 150 000 12–29-vuotiasta nuorta, joista vajaa 120 000 on suomenkielisiä, 9 000 ruotsinkielistä ja yli 21 000 muun äidinkielen puhujaa. Nuorten määrä pääkaupunkiseudulla on 260 000 ja koko 14 kunnan Helsingin seudulla yhteensä 323 000 eli 27,5 prosenttia Suomen nuorista ja nuorista aikuisista. Ruotsinkielisistä nuorista asuu Helsingin seudulla hieman suomenkielisiä suurempi osuus, 30 prosenttia. Erityisesti muiden äidinkielten puhujat keskittyvät vahvasti Helsingin seudulle: yli puolet Suomen vieraskielisistä nuorista asuu seudulla, ja Helsingissä reilu neljännes.

Helsingissä 12–29-vuotiaiden nuorten määrä kääntyi vahvaan kasvuun 1990-luvun lamavuosina, ja määrä on nyt lähes neljänneksen – 30 000 henkeä – korkeampi kuin 1993. Kasvuun vaikutti aluksi kotikuntalain muutos vuonna 1994, mikä mahdollisti täällä tilapäisesti asuvien opiskelijoiden kirjautumisen opiskelupaikkakunnalleen. Kasvu on kuitenkin jatkunut myös 2000-luvulla, vaikka nuorimpien ikäluokkien koko on tänä aikana pienentynyt tilapäisesti.

SEPPÖ LAAKSO

PEKKA VUORI

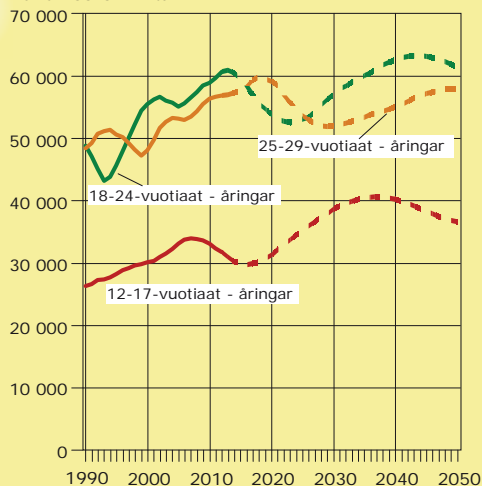
De unga befolkningsgrupperna i Helsingfors

DETTA NU ÄR 150 000 HELSINGFORSBOR i åldern 12-29 år. Av dem är 120 000 finskspråkiga, 9 000 svenskspråkiga och 21 000 har något annat modersmål. I Huvudstadsregionen uppgår 12-29-åringarna till 260 000, och i hela fjorton kommuners Helsingforsregionen till sammanlagt 323 000, vilket är 27,5 procent av alla unga och unga vuxna i Finland. Av de svenskspråkiga 12-29-åringarna i Finland utgör de som bor i Helsingforsregionen 30 procent, och ännu större är koncentrationen bland dem med främmande modersmål: över hälften av landets unga med utländskt modersmål bor i Helsingforsregionen, och över en fjärdedel i själva Helsingfors.

I Helsingfors började 12-29-åringarna öka starkt under depressionsåren i början av 1990-talet, och de är nu 30 000 – nästan en fjärdedel – fler än år 1993. Till en början spelade förändringen i lagen om hemkommun år 1994 in. Den gjorde det möjligt för alla dem som studerade och bodde tillfälligt här att skriva sig på sin studieort. Men ökningen har fortsatt även på 2000-talet, trots att de yngsta åldersklasserna tillfälligt blivit mindre under denna tid.

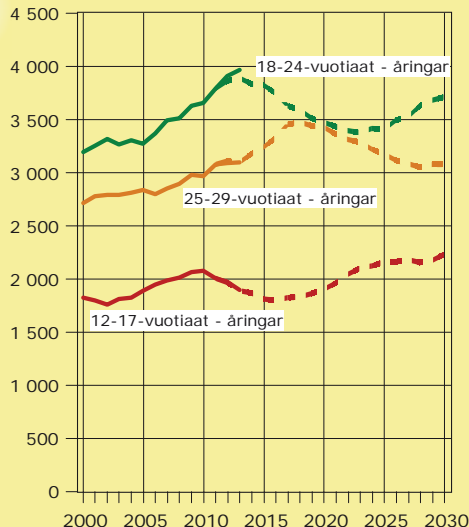
1

Lukumäärä - Antal

2

Lukumäärä - Antal

Nuorten määrän kasvu johtuu monesta tekijästä. Viime vuosina Helsinki ei ole enää menettänyt muuttotappiona samassa määrin lapsiperheitä naapurikuntiin kuin 2000-luvun alussa. Myös 25–29-vuotiaat jäävät nyt useammin Helsinkiin. Kaupunki saa nyt muualta Suomesta tasaisesti muuttovoittoa opiskelemaan ja työmarkkinoille tulevasta nuorista aikuisista, 2000-luvun alkupuolella tapahtuneen seudun talouden taantumien jälkeen. Ulkomailta tulevat muuttajat kasvattavat sekä kouluikäisten että nuorten aikuisten määrää selvästi aikaisempaa enemmän.

Nuorten määrät ennusteen mukaan taas kasvuun

Helsingissä ala-asteikäisten määrä oli huipussaan vuonna 2001, laski vuoteen 2010 mennessä 5 000 hengellä, mutta alkoi kasvaa jälleen. Väestöennusteen mukaan aikaisempi huippu tavoitetaan vuonna 2018, ja ikäluokan kasvu jatkuu edelleen vahvana. Vuonna 2025 ala-asteikäisiä olisi lähes 9 000 nykyistä enemmän.

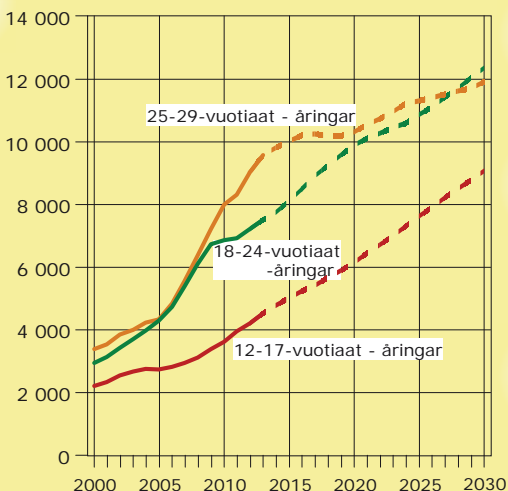
Yläasteikäisten määrä kääntyi laskuun vuonna 2006 ja on nyt 2 100 henkeä pienempi. Laskun ennustetaan jatkuvan vielä vuoteen 2015, minkä jälkeen kasvu alkaa uudestaan.

Toisen asteen oppilaitosten ikäluokan 15–17-vuotiaiden määrä oli huipussaan vuonna 2009 ja on tästä vähentynyt 1 100 hengellä. Pohja saavutetaan vuonna

na 2018, ja sen jälkeen tämäkin ikäluokka alkaa kasvaa. Vuoden 2025 jälkeen kasvu ohittaa vuoden 2009 huipun uudestaan. 12–17-vuotiaiden yhteenlasketun määrän ennustetaan alenevan vielä 2016 saakka mutta kasvavan sen jälkeen 2030-luvun lopulle saakka, jolloin tämän ikäisten nuorten määrä ylittää 40 000 henkeä, lähes 10 000 enemmän kuin nyt.

Nuorten aikuisten, 18–24-vuotiaiden, määrä kasvoi Helsingissä nopeasti vuosina 2005–2012. Nyt määrän ennustetaan vähenevän, kun aikaisempaa pienemmät ikäluokat saavuttavat täysi-ikäisyyden. Väestömäärä vähenisi nykyisestä 60 000:sta 53 000:een 2020-luvun alkuun mennessä. Myös 25–29-vuotiaiden määrän ennustetaan kasvavan vielä tämän vuosikymmenen lopulle saakka mutta alenevan sen jälkeen nopeasti vastaavalla tavalla. Toisaalta nämä ikäluokat ovat suurimmat Helsinkiin muuttavat ryhmät; yli puolet kaupunkiin tulijoista on tämänikäisiä, ja muutokset muuttajien määrissä vaikuttavat nopeasti näiden ikäluokkien kokoon.

Ruotsinkielisten 12–17-vuotiaiden nuorten määrä on nyt kääntynyt laskuun, mutta alkaa jälleen kohota vuosikymmenen lopulla. Sen sijaan 18–24-vuotiaiden ruotsinkielisten määrä kasvaa nyt vuonna 2011 laadittua ennustettakin nopeammin, mutta kasvun ennustetaan taittuvan pian. 25–29-vuotiaiden kasvu on nopeutumassa. Ruotsinkielisten nuorten väestöosuuden ennustetaan

1

KUVIO 1 | Nuorten määrä iän mukaan Helsingissä 1.1.1990–2012 ja ennuste 2013–2050.

Figur 1 | Antalet unga enligt ålder i Helsingfors 1.1.1990–2012 samt prognos för 2013–2050.

2

KUVIO 2 | Ruotsinkielisten nuorten määrä iän mukaan Helsingissä 1.1.1990–2013 ja vuonna 2011 laadittu ennuste 2012–2050.

Figur 2 | Antalet svenskspråkiga unga enligt ålder i Helsingfors 1.1.1990–2013 samt en prognos uppgjord 2011 för åren 2012–2050.

3

KUVIO 3 | Muiden kuin suomen-, ruotsin- ja saamenkielisten nuorten määrä iän mukaan Helsingissä 1.1.1990–2013 ja vuonna 2012 laadittu ennuste 2013–2050.

FIGUR 3 | Antal unga med annat modersmål än finska, svenska eller samiska enligt ålder i Helsingfors 1.1.1990–2013 samt en prognos uppgjord 2012 för åren 2013–2050.

Ökningen i antalet 12–29-åringar beror på många faktorer. De senaste åren har Helsingfors inte längre förlorat barnfamiljer till grannkommunerna i samma grad som i början av 2000-talet. Även 25–29-åringarna stannar nu oftare kvar i Helsingfors. Staden har allt sedan den ekonomiska svacka som regionen genomled i början av 2000-talets första årtionde fått ett stadigt flyttöverskott av unga vuxna som kommer för att studera eller arbeta. Inflyttarna från utlandet utökar mängden skolingdomar och unga vuxna klart mera än förr.

Prognos: antalet unga börjar växa igen

Antalet skolbarn i lågstadieåldern var som störst i Helsingfors år 2001, för att sedan sjunka med 5 000 fram till år 2010 och därefter växa igen. Enligt befolkningsprognosen nås den tidigare toppnoteringen igen år 2018, och åldersklassen fortsätter sedan växa starkt. År 2025 skulle det finnas nästan 9 000 flera lågstadieelever än idag.

Antalet unga i högstadieåldern började minska år 2006, och är nu 2 100 mindre än då. Minskningen väntas fortsätta tills år 2015 för att sedan åter övergå i ökning.

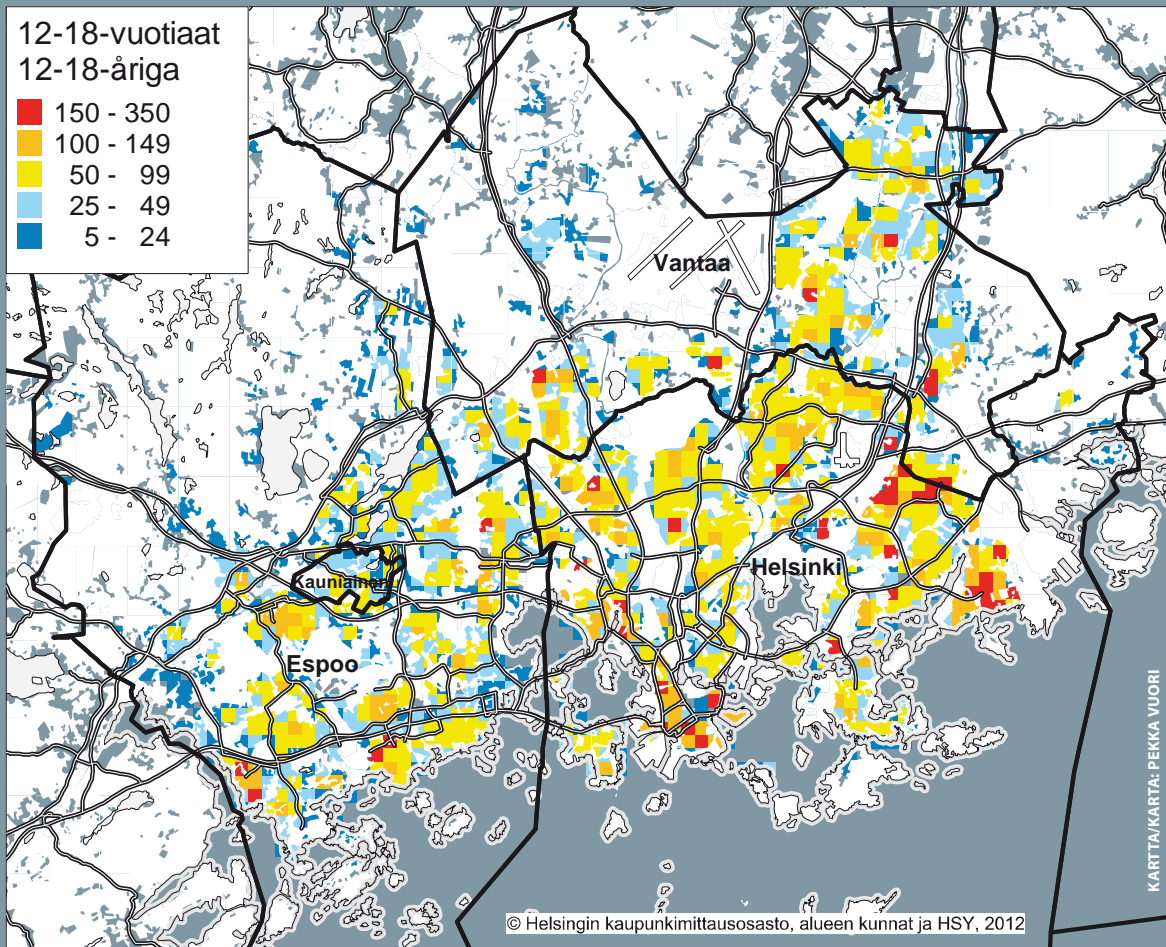
Antalet 15–17-åringar, de som går i skola på andra stadiet, dvs. sekundärstadiet, var på topp år 2009, och har därefter minskat med 1 100. Botten nås år 2018, och därefter börjar även denna åldersklass växa igen. Efter år 2025 överskrider noteringen för

toppåret 2009. Sammanlagda antalet 12–17-åringar förutspås minska fram till år 2016, men därefter växa ända fram till slutet av 2030-talet, då de överskrider 40 000, vilket är nästan 10 000 fler än idag.

Antalet unga vuxna, dvs. 18–24-åringar, växte snabbt i Helsingfors åren 2005–2012. Nu förutspås mängden minska, då minskande åldersklasser når myndig ålder. Folkmängden skulle enligt prognosen minska från nuvarande 60 000 till 53 000 fram till början av 2020-talet. Även 25–29-åringarna förutspås öka fram till slutet av innevarande årtionde, men därefter minska snabbt på motsvarande vis. Men samtidigt är dessa åldersklasser de största grupper som flyttar till Helsingfors: över hälften av dem som kommer till staden är i den åldern, och förändringar i antalet flyttande inverkar snabbt på dessa åldersklassers storlek.

De svenskspråkiga 12–17-åringarnas antal har nu börjat minska, men börjar växa igen vid slutet av detta årtionde. De 18–24-åriga svenskspråkiga ökar däremot just nu snabbare än i den prognos som uppgjordes år 2011. Ökningen väntas i och för sig upphöra snart. 25–29-åringarna ökar allt snabbare. Allt som allt väntas de svenskspråkiga ungas andel av deras åldersgrupp växa något från nuvarande 6 procent.

Sedan år 2005 har antalet 18–29-åringar med främmande modersmål vuxit allt snabbare beroende på ökad utländsk inflyttning. Ökningen har va-

KUVIO 4 | 12–18-vuotiaat "vanhempien luona asuvat nuoret" pääkaupunkiseudulla 500 metrin ruuduissa 1.1.2012.

FIGUR 4 | 12–18-åringar som bor hos föräldrarna i Huvudstadsregionen, i 500-metersrutur 1.1.2012.

kuitenkin jopa hieman nousevan nykyisestä 6 prosentista.

Vieraskielisten 18–29-vuotiaiden nuorten määrän kasvu on nopeutunut huomattavasti vuoden 2005 jälkeen johtuen ulkomaalaisten tulomuuton lisääntymisestä. Erityisen nopeaa on kasvu ollut 25–29-vuotiaiden ryhmässä, sillä pääosa muuttajia on tämänikäisiä. Tulevaisuudessa nopeimmin kasvava ryhmä on kuitenkin 12–17-vuotiaat, joiden määrä kaksinkertaistuu vuoteen 2030 mennessä.

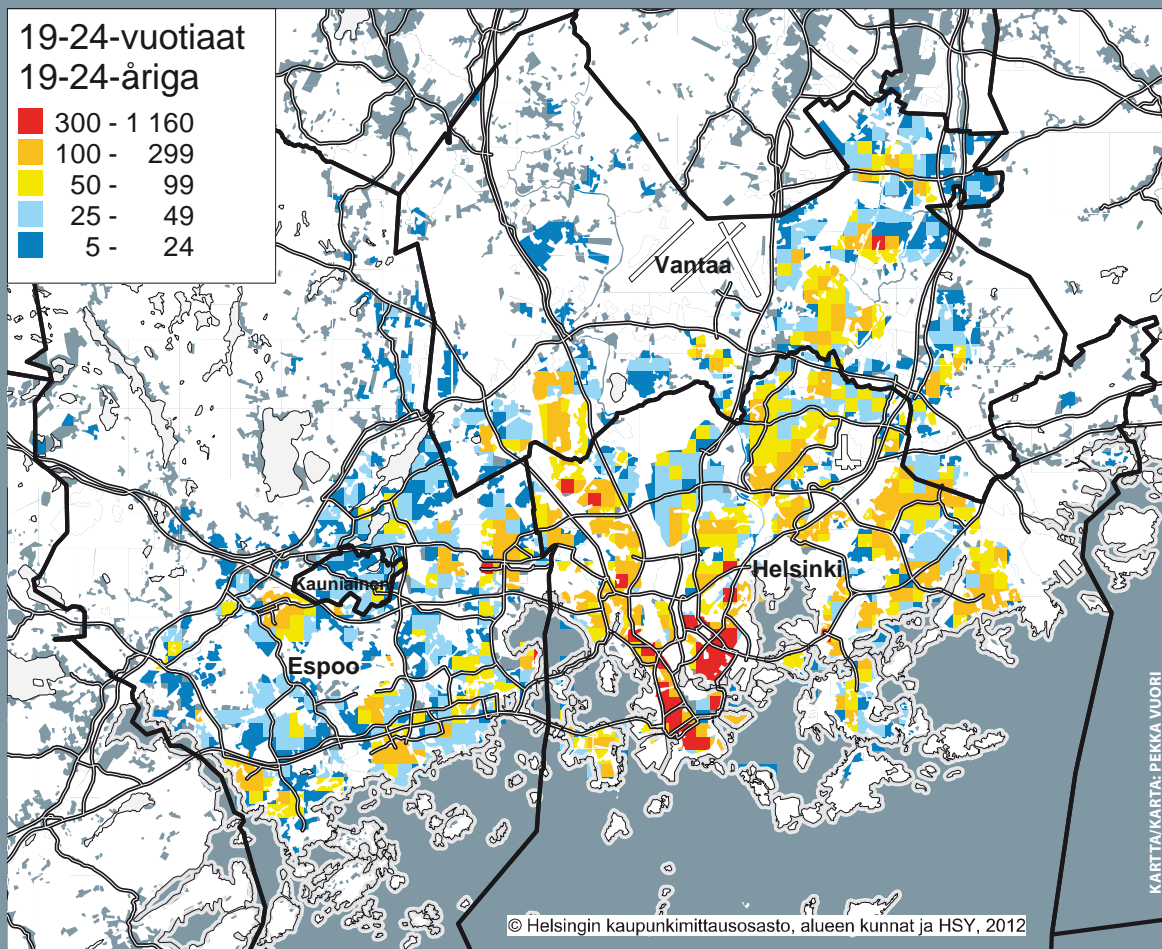
Vieraskielisten 12–29-vuotiaiden osuus koko ikäluokasta on nyt lähes 15 prosenttia, ja osuuden ennustetaan ylittävän 20 prosenttia 2020-luvun alkuvuosina. Itäisessä suurpiirissä vieraskielisten

nuorten osuus on jo lähes neljännes kaikista nuorista.

Huomattava on kuitenkin se, että useissa kaksikielisissä perheissä vieraskieliseksi rekisteröity lapsi on käytännössä myös suomen- tai ruotsinkielinen.

Nuoret pääkaupunkiseudun alueilla

Helsingin 12–18-vuotiaiden nuorten tiiviit asutuskeskittymät ovat erityisesti 1990–2000-luvuilla rakennetuissa lähiöissä, etenkin Itä-Helsingissä. Toisaalta myös tehokkaasti rakennetussa kantakaupungissa asuu paljon nuoria, vaikka lapsiperheiden osuus asuntokunnista onkin vähäisempi. Paljon

KUVIO 5 | 19–24-vuotiaat ”itsenäistyvät nuoret” pääkaupunkiseudulla 500 metrin ruuduissa 1.1.2012.

FIGUR 5 | 19–24-åringar som flyttar in i eget i Huvudstadsregionen, i 500-metersrutor 1.1.2012.

rit särskilt snabb i åldersgruppen 25–29: huvuddelen av flyttarna är i denna ålder. Men den grupp som i framtiden växer snabbast är ändå 12–17-åringarna, vars antal fördubblas fram till år 2030.

De med främmande modersmål utgör idag nästan 15 procent av åldersklassen 12–29 år, och andelen väntas överskrida 20 procent de första åren på 2020-talet. I Östra stordistriktet utgör de med främmande modersmål redan nästan en fjärdedel av alla unga.

Vi bör dock lägga märke till att många barn som registrerats ha främmande modersmål och hör till en tvåspråkig familj i praktiken också är finsk- eller svenskspråkiga.

De unga i Huvudstadsregionens områden

I Helsingfors finns 12–18-åringarna främst koncentrerade i förorter byggda på 1990–2000-talet, i synnerhet i östra Helsingfors. Samtidigt bor det många unga i den effektivt bebyggda innerstaden, trots att barnfamiljernas andel av hushållen är mindre där. Mycket hemmaboende unga finns det av naturliga skäl i familjebostadsdominerade småhusområden, där de tätt bebyggda områdena urskiljer sig från de gläsnare bebyggda områdena i utkanterna.

De 19–24 år gamla, som håller på att bli självständiga, placerar sig framför allt i innerstaden, där det finns många små hyres- och ägarbostäder. De som flyttar från övriga Finland till Helsingfors hit-

kotona asuvia nuoria asuu luonnollisesti perheasuntovaltaisilla pientaloalueilla, joista tiiviisti rakennetut alueet erottuvat laita-alueiden väljemmistä alueista.

Itsenäistymässä olevat 19–24-vuotiaat nuoret sijoittuvat ennen kaikkea kantakaupunkiin, jossa on paljon pieniä vuokra- ja omistusasuntoja. Helsinkiin muualta Suomesta tulevat muuttajat löytävät ensimmäiset asuntonsa yleensä kantakaupungista sekä esikaupunkien opiskelija-asunnoista. Helsingin kerrostalo- ja pienasuntovaltainen asuntokanta myös esikaupungeissa tarjoaa asumisen vaihtoehtoja nuorille.

Pientaloalueet koko pääkaupunkiseudulla ovat tyypillisesti sellaisia alueita, joilta aikuistumassa olevat nuoret lähtevät muualle, koska alueiden asuntokanta ei kokonsa puolesta useinkaan sovellu ensimmäiseen omaan asuntoonsa muuttaville nuorille. ■

tar i regel sin första bostad i innerstaden eller i studentbostäderna i förorterna. Det höghus- och småbostadsdominerade bostadsbeståndet även i Helsingfors förstäder erbjuder boendialternativ för de unga.

Småhusområdena i hela Huvudstadsregionen är typiskt sådana områden därifrån unga som håller på att bli vuxna flyttar annanstans, i och med att områdets bostadsbestånd ofta inte till storleken motsvarar det som unga i färd att flytta till sin första egna bostad är ute efter. ■

Lähteet | Källor

HELSINGIN JA HELSINGIN SEUDUN VÄESTÖENNUSTE 2013–2050, Helsingin kaupungin tietokeskus, Tilastoja 2012:31

HELSINGIN SEUDUN VIERASKIELISEN VÄESTÖENNUSTE 2013–2030, Helsingin kaupungin tietokeskus, Tilastoja 2013:5

TOINEN SUKUPOLVI TULEE!

Andra- generationarna på kommande

ELINA LEINONEN toimii projektitutkijana Helsingin kaupungin tietokeskuksessa.

ELINA LEINONEN verkar som projektforskare vid Helsingfors stads fak-tacentral.

MAAHANMUUTTAJIEN LASTEN MENESTYMINEN ja kotoutuminen on kasvavan kiinnostuksen kohde pääkaupunkiseudulla. Toinen sukupolvi on Suomessa iältään nuorta. Tutkimusta tästä ryhmästä löytyy kuitenkin enenevässä määrin myös meiltä. Tulevaisuuden suuria kysymyksiä on, millaisen työmarkkina-aseman toinen sukupolvi tulee Suomessa saavuttamaan.

Siirtolaisuustutkijat ovat erotelleet varsinaiset maahanmuuttajat toisesta sukupolvesta jo vuosikymmenten ajan. Tarve eron tekemiselle on ollut sekä käytännöllinen että teoreettinen (Ellis & Almgren, 2009). Muuttosukupolven on osoitettu olevan keskeinen kotoutumiseen (esimerkiksi kielitaitoon, työllistymiseen ja etniseen identiteettiin) vaikuttava tekijä (ks. esim. Portes & Rumbaut, 2001).

Nuoret ovat sukupolvitutkimuksen keskiössä, koska tulevaisuutta suuntaavat siirtymät peruskoulusta toisen asteen oppilaitoksiin ja opinnoista työelämään ajoittuvat useimmiten nuoruusvuosille. Muuttoiästä riippuen kokemus ja mahdollisuudet uudessa maassa voivat vaihdella. Samaan aikaan ensimmäinen ja toinen sukupolvi jakavat usein samankaltaisia kokemuksia liittyen esimerkiksi alempaan statukseen, heikompaan taloudelliseen asemaan ja vanhempien heikkoihin sosiaalisiin verkostoihin.

JUST NU ÄR INVANDRARBARNS FRAMGÅNG och integrering föremål för ett växande intresse i Huvudstadsregionen. I Finland är den andra invandargenerationen ung till åldern. Trots det börjar det finnas allt mera forskning om denna grupp även hos oss. En stor framtidsfråga är hurdan ställning den andra generationens invandrare kommer att få på arbetsmarknaden.

Migrationsforskare har redan i årtionden gjort skillnad på de egentliga invandrarna och deras andra generation. Det har kommit sig av både praktiska och teoretiska orsaker (Ellis & Almgren, 2009). Man har kunnat påvisa att den invandrades generation varit en faktor som vitalt påverkat integreringen, t.ex. språkkunskaper, arbete och etnisk identitet (se t.ex. Portes & Rumbaut, 2001).

De unga står i centrum för generationsforskningen eftersom framtidsstyrande övergång från grundskola till läroinrättningar på sekundärstadiet och från studier till arbetsliv oftast sker i ungdomsåren. Beröende på åldern vid flyttningen kan erfarenheter och möjligheter i det nya landet variera. Samtidigt har första och andra generationen ofta liknande upplevelser av lägre status, sämre ekonomisk situation och svaga sociala nätverk hos föräldrarna.

Muuttosukupolvi ja kotoutuminen

Muuttosukupolvi ymmärretään yleisesti niin, että ensimmäinen sukupolvi viittaa maahanmuuttajiin ja toisella sukupolvella tarkoitetaan maahanmuuttajien lapsia. Tutkimuksissa toisinaan käytetty hienovaraisempi jaottelu erottelee maahanmuuttajia muuttoikänsä mukaan (Rumbaut, 2004). Ulkomailla syntynyt ensimmäinen sukupolvi voidaan Rumbaut'n (2004) jaottelussa pilkkoa sukupolviin 1.75 (13–17-vuotiaana muuttaneet), 1.5 (6–12-vuotiaana muuttaneet) ja 1.25 (0–5-vuotiaana muuttaneet). Näin erotellut sukupolvet eroavat toisistaan esimerkiksi siinä, millaisin edellytyksin he oppivat uuden kielen ja menestyvät koulussa. Varhaislapsuudessa muuttaneet sukupolven 1.25 edustajat luetaan tutkimuksissa usein toiseen sukupolveen kuuluvaksi. Heidän koulutiensä alkaa vastaanottajamaassa ja edellytykset menestyä kantaväestön tavoin ovat ainakin periaatteessa yhtäläiset.

Yhdysvalloissa maahanmuuttajien lapsia on seurattu tiiviisti 1990-luvun alusta lähtien. Toisen sukupolven nuoriin keskittyminen on ollut seurausta ajatuksesta, että pitkäaikaisemmat maahanmuuton yhteiskunnalliset vaikutukset näkyvät vasta maahanmuuttajasukupolvien vanhetessa (Portes, Fernández-Kelly & Haller, 2009). Tutkimusintressien taustalla on ollut myös huoli lohkoutuneesta assimilaatiosta (segmented assimilation). Teorian mukaan Yhdysvaltojen uusi toinen sukupolvi ei sopeudukaan yhteiskuntaan 1900-luvun alun muuttoaallon jälkeläisten tavoin, vaan kotoutuu osaksi yhteiskunnan alimpia kerroksia (eikä vain osaksi keskiluokkaa) tai muodostaa uuden (etnisen) alaluokan (Portes & Zhou, 1993). Teorian mukaan toinen sukupolvi integroituu yhteiskuntaan ryhmästä ja ajasta riippuen eri tavoin: osa parantelee asemiaan vanhempiinsa nähden, kun taas osan kohdalla sosioekonominen asema laskee suhteessa vanhempiin. Osa puolestaan kotoutuu osaksi omaa etnistä ryhmäänsä (Portes & Zhou, 1993). Tämän on katsottu johtuvan muun muassa työmarkkinoiden rakenteesta ja eri tulijoihin kohdistuvista erilaisista asenteista ja odotuksista.

Eurooppalainen ja suomalainen maahanmuuttohistoria sekä kansalliset erityispiirteet vaikuttavat olennaisella tavalla eri etnisten ryhmien kotoutumispolkuihin, eikä lohkoutuneen assimilaation

Generation and integration

Begreppet invandrageneration förstås vanligen så, att första generationen syftar på dem som invandrat, och andra generationen på deras barn. En diskretare indelning som ibland använts delar upp invandrarna enligt ålder vid flytten (Rumbaut, 2004). Enligt Rumbaut (2004) kan man uppdelat den utomlands födda första generationen i generation 1,75 (som flyttat som 13-17-åringar), generation 1,5 (flyttat som 6-12-åringar) och dito 1,25 (flyttat som 0-5-åringar). Dessa generationer avviker från varandra t.ex. genom hurdana förutsättningar de har att lära sig det nya språket och klara sig i skolan. De som flyttat i tidig barndom, dvs. generation 1,25, räknas ofta i undersökningar till andra generationen. De börjar sin skolgång i mottagarlandet, och deras förutsättningar till framgång är åtminstone i princip likadana som ursprungsbefolkningens.

I Förenta Staterna har man sedan början av 1990-talet nära observerat invandrades barn. Fokuseringen på andra generationens unga har utgått från tanken att långvarigare samhällseliga verkningar av invandringen syns först när den invandrade generationen blir gammal (Portes, Fernández-Kelly & Haller, 2009). Bakom dessa forskningsintressen finns även oron för segmenterad assimilation, dvs. uppspjälkt sammansmältning. Enligt denna teori anpassar sig andra generationens invandrare i USA idag inte till samhället på samma sätt som de efterkommande till dem som kom med invandringens vågen i början av 1900-talet, utan integreras i de lägsta samhällsskikten (inte bara i medelklassen) eller bildar helt egna (etniska) underklasser (Portes & Zhou, 1993). Andra generationen integreras enligt teorin på olika sätt beroende på grupp och tid: en del förbättrar sin sociala ställning jämfört med föräldrarnas medan andras socioekonomiska status sjunker. En del integreras till en del av sin egen etniska grupp (Portes & Zhou, 1993). Detta har ansetts bero bl.a. på arbetsmarknadens struktur och på att attityder och förväntningar av olika slag riktas på olika invandrare.

Olika etniska gruppers integrationskarriär påverkas väsentligt av den europeiska och finländska invandringshistorien och av nationella särdrag, och tanken på segmenterad assimilation passar inte som sådan i ett europeiskt sammanhang (Ellis &

ajatus sovi sellaisenaan eurooppalaiseen kontekstiin (Ellis & Almgren, 2009; Martikainen & Haikkola, 2010, 17). Euroopassa toteutetut vertailututkimukset osoittavat, että kansallinen konteksti ja paikalliset käytännöt vaikuttavat toisen polven menestymiseen (TIES, 2013).

Suomessa maahanmuuttajanuoria ja toista sukupolvea on tutkittu jonkin verran laadullisesti, mutta määrälliseen aineistoon perustuvia hankkeita on ollut toistaiseksi vähän (Martikainen & Haikkola, 2010, 20). Toisen sukupolven määrä Suomessa on ollut pitkään pieni, eikä sukupolvistatuksen huomioiminen tutkimuksessa ole ollut ajankohtaista. Vuoden 2010 lopussa 15–29-vuotiaista maahanmuuttajataustaisista helsinkiläisistä nuorista vain yhdeksän prosenttia (N=1412) edusti toista sukupolvea (ks. myös Jorosen artikkeli tässä lehdessä). Nuoremmissa ikäluokassa (0–14-vuotiaat) toisen sukupolven osuus oli kuitenkin Helsingissä jopa 78 prosenttia ikäluokan maahanmuuttajataustaisista lapsista ja nuorista. Tässä ikäryhmässä toista sukupolvea oli myös lukumääräisesti moninkertaisesti (N=8598) 15–29-vuotiaisiin verrattuna.

Toisen sukupolven menestyminen suhteessa samassa sosioekonomisessa asemassa olevaan kantaväestöön kertoo kotoutumisen onnistumisesta tai epäonnistumisesta. Suomessa mahdollisuuksien tasa-arvon toteutuminen on koulutuspolitiikkaa ohjaava periaate. Koulutuksen pitäisi siis luoda nuorille edellytyksiä erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin taustoista riippumatta.

Suomalainen koulutusjärjestelmä tukee toisen sukupolven koulussa pärjäämistä

Maahanmuuttajien lapset suoriutuvat koulussa keskimäärin heikommin kuin kantaväestön lapset. Heikomman koulumenestyksen (eli arvosanojen) lisäksi maahanmuuttajien lapset opiskelevat vähemmän aikaa (vuosina), jättävät koulun useammin kesken ja opiskelevat heikompiteasoissa kouluissa kuin verrokkiryhmän nuoret kantaväestössä (Heckmann, 2008).

Ensimmäisen sukupolven nuorten kohdalla heikompi koulumenestys on ymmärrettävää. Toisella sukupolvella sen sijaan pitäisi olla kaikki edellytykset pärjätä koulussa kantaväestön tavoin. Suomessa toisen sukupolven koulutuspolkuja tutkineen Elina

Almgren, 2009; Martikainen & Haikkola, 2010, 17). Jämförande studier i Europa visar att den nationella kontexten och lokala sedvänjor och praxis inverkar på andra generationens framgång (TIES, 2013).

I Finland har man i någon mån forskat i invandrarunga och andra generationens invandrare på ett kvalitativt plan, men hittills har det funnits få projekt som utgått från kvantitativa material (Martikainen & Haikkola, 2010, 20). Den andra generationen har länge varit liten till antalet, och det har inte varit aktuellt att beakta generationsstatusen i forskningen. I slutet av år 2010 hörde bara nio procent (N=1412) av de 15-29-åringar i Helsingfors som hade utländsk härkomst till andra generationen (se även Jorons artikel i denna Kvartti). Däremot var hela 78 procent av 0-14-åringarna med utländsk härkomst andra generationens invandrare. I denna ålderskategori var också antalet andragenerationare mångdubbelt större (N=8598) än bland 15-29-åringarna.

Andragenerationarnas framgång i förhållande till ursprungsbefolkning av motsvarande socioekonomiska ställning säger något om hur lyckad eller misslyckad integrationen varit. I Finland är tanken om jämlika möjligheter en princip som styr utbildningspolitiken. Utbildningen borde alltså skapa lika förutsättningar att få utbildning och yrken av olika slag för alla oberoende av deras bakgrund.

Det finländska utbildningssystemet stöder andragenerationarnas skolframgång

Invandrarnas barn klarar sig i genomsnitt sämre i skolan än ursprungsbefolkningens barn. Förutom att invandrarnas barn har sämre skolframgång (dvs. betyg) studerar de kortare tid (färre år), avbryter oftare skolgången och studerar vid skolor av sämre nivå än de unga i jämförelsegruppen från ursprungsbefolkningen (Heckmann, 2008).

Att första generationens unga klarar sig sämre i skolan är förstaeligt. Men andragenerationarna borde ha alla förutsättningar att klara skolan på samma sätt som ursprungsbefolkningen. Enligt Elina Kilpi-Jakonen (2012), som studerat andragenerationarnas utbildningskarriärer i Finland, klarar sig unga med invandrarbakgrund bra med tanke på föräldrarnas inkomst- och utbildningsnivå, och de söker sig på sekundärstadiet oftare än ursprungsbe-

Kilpi-Jakosen (2012) mukaan maahanmuuttajataustaiset nuoret menestyvät koulussa taustatekijöihinsä (eli vanhempien tulo- ja koulutustaustaan) nähden hyvin ja hakeutuvat kantaväestön nuoria useammin lukioon. Toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle jääminen on kuitenkin maahanmuuttajataustaisten nuorten joukossa kantaväestöä yleisempää. Osasyynä tähän voi olla kykenemättömyys päästä haluttuun opiskelupaikkaan ja sitä seuraava haluttomuus hakeutua muualle (Kilpi-Jakonen, 2012).

Toisen sukupolven halukkuus pyrkiä lukioon kertoo koulutuksen arvostuksesta ja halusta pärjätä suomalaisessa yhteiskunnassa. Huomionarvoista kuitenkin on, että toinen sukupolvi jatkaa lukioon valtaväestöä keskimäärin huonommilla arvosanoilla (Kilpi, 2010, 126). Maahanmuuttajien lapset tarvitsevat siis todennäköisimmin tukea lukio-opinnoissaan. Lisäksi heikko opintomenestys lukiossa voi vaikuttaa haluun lopettaa koulutus kesken, minkä jälkeen hakeutuminen muuhun koulutukseen voi kestää tai jäädä kokonaan toteutumatta. Kilven (2010, 126) mukaan Suomessa on viitteitä siitä, että maahanmuuttajataustaiset nuoret karsastavat ammatillista koulutusta. Toisen sukupolven koulutautumista tarkasteltaessa on kuitenkin muistettava, että ryhmä on hyvin heterogeeninen. Suomessa itäaasialaistaustaiset menestyvät koulussa parhaiten, ja entisestä Neuvostoliitosta tulleiden perheiden lapset eroavat kantaväestöstä vähiten, jos olenkaan (Kilpi, 2010, 124). Lisäksi ryhmien sisäiset erot ovat huomattavasti suurempia kuin niiden väliset erot (Kilpi, 2010, 124).

Sytä toisen sukupolven keskimäärin heikomalle koulumenestykselle voi etsiä useasta eri suunnasta (ks. esim. Markkanen, 2010, 135–138; Heckmann, 2008). Yksilötasolla nuoren menestymiseen voivat vaikuttaa esimerkiksi arvot, lahjakkuus ja vanhempien sosioekonominen asema. Maahanmuuttajataustasta nousevia selitystekijöitä ovat kieli, uskonto ja lähtökulttuuri erilaisine arvostuksineen ja käytäntöineen. Maahanmuuttajavanhempien ulkomaalaistausta voi myös vaikuttaa esimerkiksi lapsen suomen kielen kehitykseen ja heikentää vanhempien kykyä opastaa nuorta koulussa ja koulutusvalinnoissa vieraassa koulutusjärjestelmässä. Kansallisen tason selitystekijöitä ovat yhteiskunnan rakenteet ja esimerkiksi koulujärjes-

folkningens unga till gymnasiet. Men att inte alls inleda studier på sekundärnivå [gymnasium/yrkesskola (övers. anm.)] är dock vanligare bland invandrarunga än bland ursprungsbefolkningen. En delorsak kan vara att man inte kommit in på önskad utbildning och därmed tappad sugen att söka sig annanstans (Kilpi-Jakonen, 2012).

Andragenerationarnas villighet att söka till gymnasium vittnar om att utbildning värdesätts och att man vill klara sig i det finländska samhället. Noteras kan dock att andragenerationarna i medeltal kommer in på gymnasiet med sämre betygsmedeltal än majoritetsbefolkningen (Kilpi, 2010, 126). Det är alltså sannolikast att invandrarbarn behöver stöd i sina gymnasiestudier. Det är också tänkbart att dålig studieframgång i gymnasiet kan inverka på viljan att avbryta skolgången, som i sin tur kan leda till fördröjda eller helt uteblivna övriga studier. Enligt Kilpi (2010, 126) finns det tecken på att unga med invandrarbakgrund i Finland ser snett på yrkesutbildning. Men då vi ser på andragenerationarna bör vi dock minnas att kategorin är mycket heterogen. I Finland har de med ostasiatisk bakgrund bästa skolframgången, och barnen till familjer som kommit från f.d. Sovjetunionen avviker minst, om alls, från ursprungsbefolkningen (Kilpi, 2010, 124). Dessutom är skillnaderna betydligt större inom grupperna än mellan dem (Kilpi, 2010, 124).

Orsakerna till att andragenerationarna har sämre skolframgång än genomsnittligt kan sökas på många håll (se t.ex. Markkanen, 2010, 135–138; Heckmann, 2008). På individnivå kan ungas framgångar påverkas av t.ex. värderingar, begåvning och föräldrarnas socioekonomiska ställning. De förklaringar som härrör ur invandrarbakgrunden är språk, religion och utgångskulturen med sina olika värderingar och sedvänjor. Invandrarföräldrarnas utländska bakgrund kan också inverka på t.ex. barnets framsteg i det finska språket och försämra föräldrarnas förmåga att vägleda de unga i skolgången och val av utbildning i ett främmande utbildningssystem. På nationell nivå förklaras framgångarna av samhällets strukturer och t.ex. skolsystemets särdrag såsom hur förskolundervisning och förberedande undervisning är upplagda.

En jämförande undersökning i åtta europeiska länder år 2008 (se TIES, 2013) visade att ut-

telmän piirteet, kuten esiopetuksen ja valmistavan opetuksen järjestäminen.

Kahdeksassa Euroopan maassa vuonna 2008 toteutettu vertailututkimus (ks. TIES, 2013) osoitti koulutusjärjestelmän vaikuttavan toisen sukupolven turkkilaistaustaisten ja kantaväestön nuorten välisiin eroihin koulutuksessa. Eroja kavensi esimerkiksi päiväkodin aloittaminen viimeistään 3-vuotiaana, koulun aloittaminen mahdollisimman varhaisella iällä ja erilaisten tasoryhmien muodostaminen mahdollisimman myöhään (Crul, Schnell, Herzog-Punzenberger, Wilmes, Slootman & Gómez, 2012, 150). Suomessa myöhäinen valikoituminen toisen asteen koulutukseen ja koulutusjärjestelmän tasa-arvoisuus tukevat maahanmuuttajien lasten kouluttautumista. Kotitaustalla on merkitystä, mutta etniset erot ovat meillä ainakin toistaiseksi pieniä (Kilpi, 2010, 125).

Työmarkkina-asema kertoo rakenteellisesta kotoutumisesta ja tasa-arvon toteutumisesta

Suomessa todellinen testi sille, kuinka hyvin tasa-arvo ja yhtäläiset mahdollisuudet menestyä toteutuvat, on vasta edessä, kun toisen sukupolven ”suuret ikäluokat” pyrkivät lähivuosina työmarkkinoille (Hyvärinen & Erola, 2011). Yleisesti toinen sukupolvi näyttää työllistyvän eri Euroopan maissa kantaväestöä heikommin tai korkeakoulutuksesta huolimatta matalapalkkaisempiin töihin (TIES, 2013). Etenkin Euroopan ulkopuolelta tulleiden maahanmuuttajien lapset ovat monessa maassa valtaväestöä heikommassa asemassa työelämään siirryttäessä. Suomessa vastaavaa kehitystä ei ole ollut havaittavissa. Tähän voi kuitenkin vaikuttaa se, että osalla vanhemmista syntymävaltio on tuntematon (Hyvärinen & Erola, 2011) ja se, että toisen sukupolven määrä koko Suomen tasolla on ollut hyvin pieni.

Eri Euroopan maissa tehdyissä tutkimuksissa on saatu viitteitä epätasa-arvoisesta kohtelusta työhaussa, vaikka työmarkkinat ja koulutuskäytännöt vaihtelevatkin jonkin verran maittain (Teräs, Lasonen & Sannio, 2010, 106). Syrjintä työhönotovaiheessa ja ulkopuolelle jättäminen työpaikoilla ovat mahdollisia syitä toisen sukupolven huonompaan työmarkkina-asemaan. Etnistä syrjintää rekrytointivaiheessa on tutkittu hiljattain ensimmäistä kertaa myös Suomessa. Tutkimus osoitti, että

bildningssystemet inverkade på skillnaderna i utbildning mellan andragenerationare med turkisk bakgrund och unga från ursprungsbefolkningen. Skillnaderna minskade bl.a. om man börjat vara på daghem senast som treåring, börjat skolan vid så tidig ålder som möjligt och huruvida olika nivå-grupper bildats så sent som möjligt (Crul, Schnell, Herzog-Punzenberger, Wilmes, Slootman & Gómez, 2012, 150). I Finland stöds invandrarnas barns grad av utbildning av sent val av sekundärstadietutbildning och av jämlikheten i utbildningssystemet. Hemmet har betydelse, men de etniska skillnaderna är åtminstone än så länge små hos oss (Kilpi, 2010, 125).

Arbetsmarknadsstatusen vittnar om strukturell integration och förverkligad jämlikhet

I Finland ligger det verkliga provet för hur bra principen om jämlikhet och lika möjlighet till framgång efterlevts ännu i framtiden, då de ”stora årskullarna” andragenerationare inom några år börjar söka sig ut på arbetsmarknaden (Hyvärinen & Erola, 2011). Allmänt taget ser andragenerationarna i Europa ut att få jobb sämre än ursprungsbefolkningen och – även om man har hög utbildning – få sämre betalda jobb (TIES, 2013). I synnerhet barnen till invandrare från utomeuropeiska länder har i många länder en sämre ställning än majoritetsbefolkningen då man övergår till arbetslivet. I Finland har motsvarande utveckling inte kunnat skönjas. Detta kan dock påverkas av att en del föräldrars födelsestat är okänd (Hyvärinen & Erola, 2011) och att andragenerationarnas numerär varit mycket litet på nationell nivå i Finland.

Vid undersökningar gjorda i olika europeiska länder har man fått indicier på ojämlig behandling vid ansökan om jobb, om än arbetsmarknad och utbildningspraxis varierar något länder emellan (Teräs, Lasonen & Sannio, 2010, 106). Diskriminering i anställningsskedet och att bli lämnad utanför på arbetsplatserna är tänkbara orsaker till andragenerationarnas sämre ställning på arbetsmarknaden. Nyligen har etnisk diskriminering vid rekrytering undersökt för första gången även i Finland. Studien visade att unga av rysk börd måste skicka dubbelt så många arbetsansökningar som finländska sökande för att få komma på jobbintervju, trots att alla sö-

venäläissyntyisten nuorten piti lähettää kaksinkertainen määrä työhakemuksia päästäkseen työhaastatteluun suomalaisiin hakijoihin verrattuna, vaikka kaikki hakijat puhuivat suomea äidinkielenään tai erinomaisesti ja heillä oli yhtäläinen koulutus ja työkokemus (Larja, Warius, Sundbäck, Liebkind, Kandolin & Jasinskaja-Lahti, 2012).

Mahdollisen syrjinnän lisäksi tai sijaan toisen sukupolven työllistymiseen voivat vaikuttaa esimerkiksi heikommat sosiaaliset verkostot ja vanhempien alhainen koulutustaso. Huono-osaisuuden on huomattu Suomessa olevan osassa perheitä ylisukupolvista. Tämä koskee myös maahanmuuttajataustaisia nuoria (Hyvärinen & Erola, 2011). Vanhempien pienituloisuus tai työttömyys voi vaikuttaa kielteisellä tavalla nuorten tulevaisuudennäkymiin. Samaan aikaan moni myös ylittää heikommat lähtökohdat ja pärjää hyvin. Sukupolvien välillä tapahtuu sosioekonomista liikkumista. Esimerkiksi Ruotsissa liikkuvuuden on kuitenkin huomattu olevan matalpempaa maahanmuuttajaperheissä kuin kantaväestöllä (Hammarstedt & Palme, 2012).

Kotoutuminen on monisukupolvinen prosessi

Sukupolven käsite on otettu integraatiokeskustelussa ja -tutkimuksessa käyttöön, koska pysyvästi maahan muuttaneiden kotoutuminen on usein vuosikymmeniä pitkä prosessi. Toisen sukupolven pärjääminen voi toimia myös tasa-arvoisen yhteiskunnan mittarina. Kotoutumiseen liittyy kuitenkin muuttosukupolven lisäksi läheisesti lukuisia muita tekijöitä, kuten sosioekonominen tausta, kantaväestön asenteet ja muuttoajankohta. Sukupolven keskittyminen voi johtaa etnisen ja kulttuurisen perinnön ylikorostumiseen kotoutumista selittävinä tekijöinä. Maahanmuuttajien ja heidän lastensa elämäntilanteita onkin syytä verrata valtaväestön sopiviin verrokkiryhmiin, ei koko kantaväestöön (Martikainen & Haikkola, 2010, 16).

Toisen sukupolven menestyminen on tärkeää yhteiskunnan sosiaalisen koheesion, taloudellisen kehityksen ja yksilön itsensä näkökulmasta. Vaikuttaa siltä, että Suomi seurailee eurooppalaista kehitystä ainakin siinä mielessä, että toinen sukupolvi menestyy koulussa vähintään yhtä hyvin kuin ensimmäinen. Yhdysvalloissa joidenkin ryhmien osalta tunnistettu sopeutumisen paradoksi (immigrant paradox) on

kande talade finska som modersmål eller utmärkt och de hade jämbördig utbildning och arbetserfarenhet (Larja, Warius, Sundbäck, Liebkind, Kandolin & Jasinskaja-Lahti, 2012).

Förutom eller i stället för eventuell diskriminering kan andragenerationarnas anställning påverkas av t.ex. sämre sociala nätverk och låg utbildningsnivå hos föräldrarna. Man har kunnat märka att fördelning gått från generation till generation i en del av familjerna i Finland. Detta gäller även unga med invandrarbakgrund (Hyvärinen & Erola, 2011). Låga inkomster eller arbetslöshet bland föräldrarna kan inverka negativt på ungas framtidsuppfattning. Men samtidigt är det många som övervinner sina sämre utgångspunkter och klarar sig bra. Det finns socioekonomisk rörlighet generationer emellan. Men t.ex. i Sverige har man kunnat konstatera att denna rörlighet är mindre i invandrarfamiljer än bland ursprungsbefolkningen (Hammarstedt & Palme, 2012).

Integration tar generationer

Begreppet generation har tagits i bruk i integrationsdebatten och dito forskningen eftersom integrationen för dem som tagit varaktigt hemvist i landet ofta är en process som tar årtionden. Hur bra andragenerationarna klarar sig kan också fungera som en mätare av jämlikheten i ett samhälle. Men utöver generation är det också många andra faktorer som påverkar integrationen, såsom socioekonomisk bakgrund, ursprungsbefolkningens inställning och flyttningstidpunkten. Fokusering på generation kan leda till överbetoning av etniskt och kulturellt arv som integrationsförklarande faktor. Så det finns skäl att jämföra invandrarnas och deras barns livssituationer med lämpliga jämförelsegrupper inom majoritetsbefolkningen, inte med hela ursprungsbefolkningen (Martikainen & Haikkola, 2010, 16).

Att andra generationens invandrare har framgång i livet är viktigt för den sociala enhetligheten, ekonomins utveckling och för individen själv. Finland ser ut att gå i övriga Europas fotspar åtminstone i den meningen att andragenerationarna klarar sig åtminstone lika bra i skolan som förstagenerationarna. Den immigrantparadox i anpassningen som man lagt märke till bland vissa invandrargrup-

saanut eurooppalaisessa kontekstissa heikosti tukea. Käsitteellä viitataan ilmiöön, jossa toinen sukupolvi pärjää opinnoissaan huonommin ja integroituu heikommin kuin ensimmäinen sukupolvi.

Kulttuurinen ymmärrys ja kielitaito luovat toiselle sukupolvelle edellytyksiä menestyä suomalaisessa yhteiskunnassa. Heidän vanhempiensa osalta näissä taidoissa on usein puutteita ja toisen sukupolven vanhemmat ovatkin huomattavasti valtaväestön nuorten vanhempia harvemmin työelämässä (Kilpi, 2010, 126). Vanhempien tulotaso selittää vaihtelua maahanmuuttajataustaisten nuorten koulumenestyksessä, kun kantaväestöllä vanhempien koulutustaso on koulumenestystä vahvemmin selittävä tekijä (Kilpi, 2012). Vanhempien työllisyystilanteen parantuminen, erilaisia lähtökohtia tasoitettava koulutusjärjestelmä ja syrjinnän kitkeminen rekrytointikäytännöistä ovat esimerkkejä tekijöistä, jotka tukevat toisen sukupolven koulupolkuja ja tulevaa työuraa. ■

per i USA har fått lite belägg i europeisk kontext. Begreppet syftar på ett fenomen där andra generationen har sämre skolframgång och integrationsutveckling än den första generationens invandrare.

Kulturell förståelse och språkkunskaper ger andragenerationarna förutsättningar att ha framgång i det finländska samhället. Deras föräldrar har ofta brister i dessa färdigheter, och föräldrarna är klart oftare än majoritetsbefolkningens ungas föräldrar utan arbete (Kilpi, 2010, 126). För de ungas del som har invandrarbakgrund är föräldrarnas inkomstnivå en förklarande faktor bakom variationen i skolframgång, för majoritetsbefolkningens ungas del i högre grad föräldrarnas utbildningsnivå (Kilpi, 2012). Förbättrat sysselsättningsläge hos föräldrarna, ett skolsystem som utjämnar annorlunda utgångspunkter och bekämpning av diskrimineringen vid rekrytering är exempel på faktorer som stöder andragenerationarnas utbildningskarriär och kommande arbetskarriär. ■

Kirjallisuus | Litteratur

CRUL, M., SCHNELL, P., HERZOG-PUNZENBERGER, B., WILMES, M., SLOOTMAN, M. & GÓMEZ, R. A. (2012). School careers of second-generation youth in Europe. Which education systems provide the best chances for success? (s. 101-164). Teoksessa M. Crul, J. Schneider & F. Lelie (toim.), *The European second generation compared: Does the integration context matter?* Amsterdam: Amsterdam University Press.

ELLIS, M. & ALMGREN, G. (2009). Local contexts of immigrant and second-generation integration in the United States. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35(7), 1059-1076.

HAMMARSTEDT, M. & PALME, M. (2012). Human capital transmission and the earnings of second-generation immigrants in Sweden. *IZA Journal of Migration*, 1(4). <http://www.izajom.com/content/pdf/2193-9039-1-4.pdf>

HECKMANN, F. (2008). Education and the integration of migrants. NESSE Analytical Report 1 for EU Commission DG Education and Culture. http://ec.europa.eu/culture/documents/education_migration_nesse.pdf

HYVÄRINEN, S. & EROLA, J. (2011). Perhetaustan vaikutus toisen polven maahanmuuttajien kouluttautumiseen Suomessa. Mahdollisuuksien tasa-arvo stressitestissä? *Yhteiskuntapolitiikka*, 76, 5.

KILPI, E. (2010). Toinen sukupolvi peruskoulun päättyessä ja toisen asteen koulutuksessa. Teoksessa T. Martikainen & L. Haikkola (toim.), *Maahanmuutto ja sukupolvet* (s. 110-148). Helsinki: SKS.

KILPI-JAKONEN, E. (2012). Does Finnish educational equality extend to children of immigrants? *Nordic Journal of Migration Research*, 2(2), 167-181.

LARJA, L., WARIUS, J., SUNDBÄCK, L., LIEBKIND, K., KANDOLIN, I. & JASINSKAJA-LAHTI, I. (2012). Discrimination in the Finnish labor market. An overview and field experiment on recruitment. Publications of the Ministry of Employment and the Economy.

EMPLOYMENT AND ENTREPRENEURSHIP, 16/2012. Helsinki: Edita. http://www.tem.fi/files/32827/TEM-jul_16_2012_web.pdf

MARKKANEN, S. (2010). Toisen sukupolven koulumenestyksen ymmärtäminen ja tutkiminen Suomessa. Teoksessa T. Martikainen & L. Haikkola (toim.), *Maahanmuutto ja sukupolvet* (s. 133-148). Helsinki: SKS.

MARTIKAINEN, T. & HAIKKOLA, L. (2010). Sukupolvet maahanmuuttajatutkimuksessa. Teoksessa T. Martikainen & L. Haikkola (toim.), *Maahanmuutto ja sukupolvet* (s. 9-43). Helsinki: SKS.

PORTES, A., FERNÁNDEZ-KELLY, P. & HALLER, W. (2009). The adaptation of the immigrant second generation in America: A theoretical overview and recent evidence. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35(7), 1077-1104.

PORTES, A & RUMBAUT, R. (2001). *Legacies: The story of the immigrant second generation*. Berkeley: University of California Press.

PORTES, A. & ZHOU, M. (1993). The new second generation: Segmented assimilation and its variants. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 530(1), 74-96.

RUMBAUT, R. (2004). Ages, life stages, and generational cohorts: Decomposing the immigrant first and second generations in the United States. *International Migration Review*, 38(3), 1160-1205.

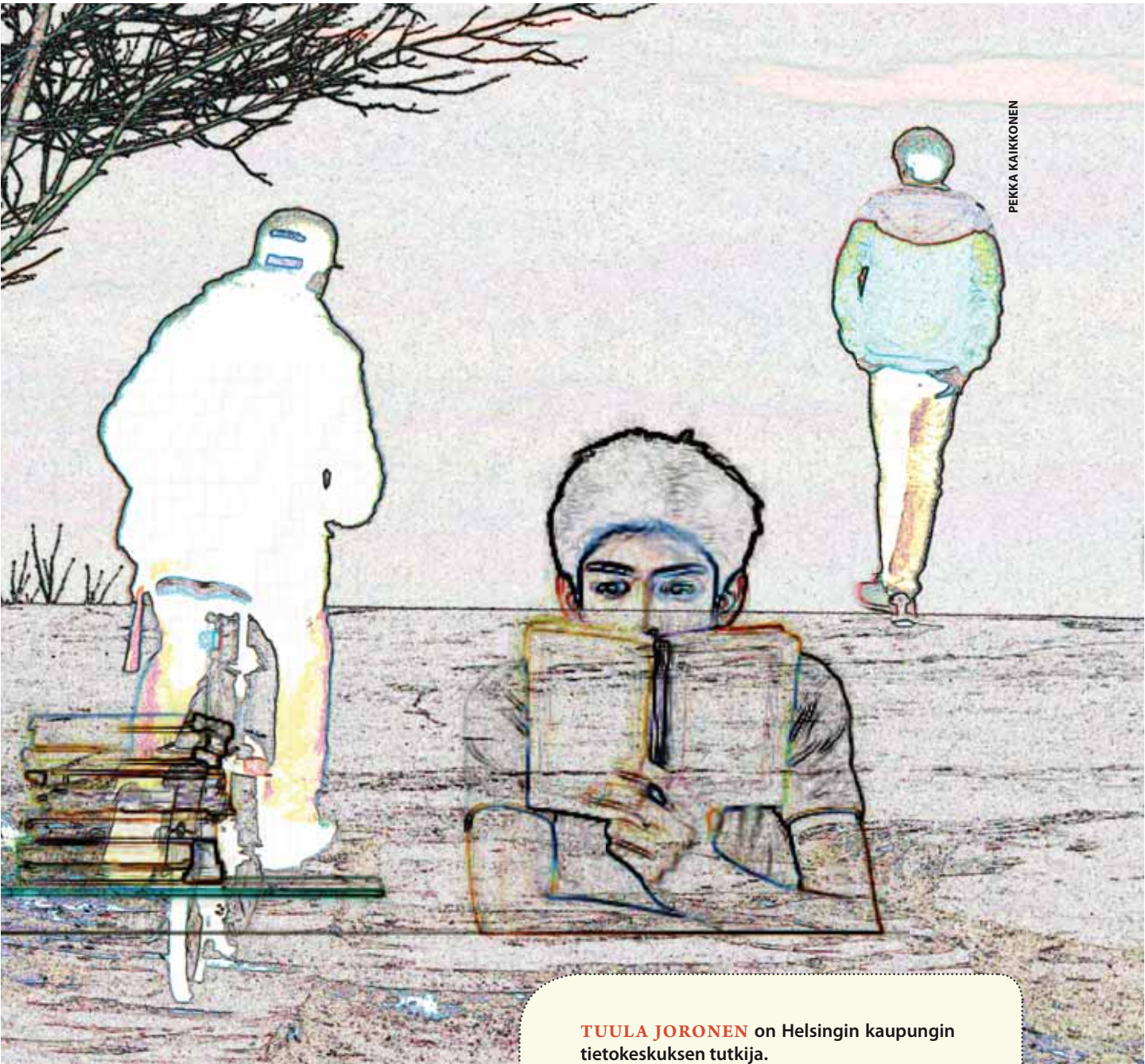
TERÄS, M., LASONEN, J. & SANNIO, A. (2010). Maahanmuuttajien lasten siirtymät koulutukseen ja työelämään. Teoksessa T. Martikainen & L. Haikkola (toim.), *Maahanmuutto ja sukupolvet* (s. 85-109). Helsinki: SKS.

TIES. (2013). *The Integration of the European Second Generation*. <http://www.tiesproject.eu/>

AUJA LEHTONEN

PEKKA KAIKKONEN

TUULA JORONEN on Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkija.

TUULA JORONEN är forskare vid Helsingfors stads faktacentral.

Työn ja opiskelun ulkopuolisuus on ensimmäisen maahanmuuttajapolven ongelma

► Tämä artikkeli tarkastelee nuorten jäämistä työn ja opiskelun ulkopuolelle Helsingissä. Tarkastelun kohteena ovat ne syntyperältään ulkomaalaiset 15–29-vuotiaat helsinkiläiset nuoret, jotka olivat vuoden 2010 loppuun mennessä asuneet Suomessa vähintään vuoden. Heitä verrataan kaikkiin helsinkiläisnuoriin. Vaikuttaa siltä, että työn ja opiskelun ulkopuolelle jääminen on pikemmin ensimmäisen kuin toisen maahanmuuttajasukupolven ongelma. Maahanmuuttajat ovat toisaalta liikkuvainen väestöryhmä, eivätkä rekisterit täysin tavoita tätä liikehdintää.

Kohderyhmän rajaaminen vähintään vuoden asuneisiin takasi sen, että tarkasteluun tulivat mukaan ainoastaan ne, joiden Suomessa asuminen oli jossain määrin pysyvää. Ulkomaalaisen syntyperän määrittelyssä nojataan Tilastokeskuksen käyttämään määritelmään, jonka mukaan henkilö on syntyperältään ulkomaalainen, jos hänen molemmat vanhempansa ovat syntyneet ulkomailla. Ensimmäisellä sukupolvella viitataan

Utan jobb eller studieplats – ett problem för första generationens invandrare

► Föreliggande artikel granskar hur ungdomar blir utan jobb och studieplats i Helsingfors. Målgrupp är de 15–29-åriga helsingforsunga med utländsk härkomst som i slutet av år 2010 hade bott i Finland minst ett år. De jämförs med samtliga unga i Helsingfors. Det tycks vara så att det snarare är den första än den andra generationens invandrare som hamnar utanför arbets- och studielivet. Men samtidigt är invandrarna en rörlig befolkningsgrupp, och registren håller inte helt jämna steg med denna rörlighet.

Genom att avgränsa vår målgrupp till dem som bott här minst ett år säkrade vi att studien gällde endast sådana som bodde någorlunda stadigvarande i Finland. Vi utgår från Statistikcentralens definition av härkomst, enligt vilken en person är av utländsk härkomst om bägge föräldrarna är födda utomlands. Med första generationen avses de som själva flyttat till Finland, med andra generationen de av utländsk härkomst som

maahan muuttaneisiin ja toisella sukupolvella syntyperältään ulkomaalaisiin mutta Suomessa syntyneisiin. (Tilastokeskus 2012; vrt. Martikainen ja Haikkola 2010, 15.)

Aineistona on Tilastokeskuksesta hankittu rekisteriaineisto, johon on koottu pääasiallista toimintaa, koulutusta ja tuloja sekä asumista koskevia tietoja vuoden 2010 lopussa Suomessa asuneista ulkomaista syntyperää olevasta väestöstä asumisaikaa mukaan luokiteltuna. Asumisaika laskettiin ensimmäisen Suomeen muuttovuoden mukaan. Pääasiallista toimintaa ja työllisyyttä koskeva tieto on saatu Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta, joka perustuu noin 40 hallinnolliseen ja tilastolliseen aineistoon. Sen henkilöperusjoukko on Suomessa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö. Pääasiallisen toiminnan viiteajankohta on vuoden viimeinen viikko, mutta tilasto sisältää myös kertymätietoja tilastovuoden ajalta, esimerkiksi tulotiedot, työ- ja työttömyyskuukaudet. (Tilastokeskus 2013b.) Pääasiallisen toiminnan tarkastelut on tässä tehty pääasiassa erikseen miehille ja naisille, koska työmarkkinakäyttäytyminen yleensä vaihtelee sukupuolen mukaan ja koska maahanmuuttajaryhmät eroavat toisistaan sukupuolijakamansa suhteen.

Sukupolvien välillä eroja?

Aikaisempien tutkimusten mukaan riski jäädä työn ja opiskelun ulkopuolelle on ulkomaalaista syntyperää olevilla nuorilla syntyperäisiä suomalaisnuoria suurempi (esim. Myrskylä 2011, 36–38; Teräs, Niemi ym. 2010). Opetushallituksen teettämän selvityksen mukaan esimerkiksi lukioon jatkaa ensimmäisestä sukupolvesta hieman pienempi ja toisesta sukupolvesta hieman suurempi osa kuin valtaväestöstä. (Kuusela ym. 2008.) Lukion jälkeen syntyperältään ulkomaalaiset nuoret vaikuttavat jatkavan opintojaan valtaväestöä harvemmin riippumatta siitä, kuuluvatko he ensimmäiseen vai toiseen sukupolveen. Tilastokeskuksen mukaan esimerkiksi syyslukukaudella 2010 sellaisista Suomessa asuvista 16–24-vuotiaista ensimmäisen polven maahanmuuttajanuorista, joilla oli korkeintaan ylioppilastutkinto suoritettuna, vain hieman yli 50 prosenttia opiskeli perusasteen jälkeisessä oppilaitoksessa. Toisen polven maahanmuuttajilla vastaava osuus

föfts i Finland (Statistikcentralen 2012; jfr. Martikainen och Haikkola 2010, 15).

Vårt material är ett registermaterial från Statistikcentralen med data om huvudsaklig verksamhet, utbildning och inkomst samt boende bland personer med utländsk härkomst bosatta i Finland vid slutet av år 2010, uppdelat enligt hur lång tid de bott här. Boendetiden beräknades enligt det första år de flyttat till Finland. Uppgifterna om huvudsaklig verksamhet och sysselsättning togs ur Statistikcentralens sysselsättningsstatistik, som bygger på ca. 40 administrativa och statistiska material. Dess individpopulation är den fast bosatta befolkningen i Finland årets sista dag. Uppgifterna om huvudsaklig verksamhet gäller årets sista vecka, men uppgifterna innehåller även ackumulationsdata för vederbörande år om bl.a. inkomster och perioder av sysselsättning resp. arbetslöshet (Statistikcentralen 2013b). Analysen av huvudsaklig verksamhet har här i huvudsak gjorts skilt för män och kvinnor, dels för att arbetsmarknadsbeteendet vanligtvis varierar enligt kön och dels för att olika invandrargrupper har olika könsfördelning.

Skillnader generationer emellan?

Enligt tidigare undersökningar löper unga med utländsk härkomst en större risk än finländska ungdomar att bli utan jobb eller studieplats (t.ex. Myrskylä 2011, 36–38; Teräs, Niemi et al. 2010). Till gymnasiet fortsätter t.ex. enligt en utredning av Utbildningsstyrelsen en lite mindre andel av första generationens och en lite större andel av andra generationens invandrare än av majoritetsbefolkningen (Kuusela et al. 2008). Efter gymnasiet tycks de med utländsk härkomst i mindre mån än majoritetsbefolkningen fortsätta studera – oavsett de är första eller generationens invandrare. Enligt Statistikcentralen hade som exempel höstterminen 2010 studier efter grundskolan upptagits av bara lite över 50 procent av de första generationens 16–24-åriga invandrare som avlagt högst studentexamen. Bland andra generationens invandrare var denna andel 68 procent, vilket även det var klart mindre än bland hela denna åldersgrupp, där ca. 75 procent studerade (Ruotsalainen och Nieminen 2012).

Tillgången till fortsatta studier påverkas av skolframgången. Enligt Kilpi (2010) finns ingen

oli 68 prosenttia, mikä sekin oli selvästi alempi kuin kaikilla saman ikäisillä nuorilla, joista noin 75 prosenttia oli opiskelemassa. (Ruotsalainen ja Nieminen 2012.)

Jatko-opintoihin pääsyyn vaikuttaa koulumenestys. Kilven (2010) mukaan toiseen sukupolveen kuuluvien maahanmuuttajataustaisten oppilaiden menestys peruskoulussa ei vanhempien huono-osaisuuden ja muiden heidän taustaansa liittyvien selittävien tekijöiden vakioimisen jälkeen olennaisesti poikkea valtaväestöön kuuluvien koulumenestyksestä, kun mittareina käytetään keskiarvoa ja toisen asteen koulutukseen jatkamista. Hän ei myöskään havainnut olennaisia eroja samaan maahanmuuttajaryhmään kuuluvien ensimmäisen ja toisen sukupolven koulumenestyksessä. Sen sijaan eroja oli eri maista lähtöisin olevien välillä, ja monissa maahanmuuttajaryhmissä tytöt eivät menesty yhtä hyvin kuin pojat. Kiinnostus toisen asteen ammatillista koulutusta kohtaan on Kilven (2010) mukaan toiseen sukupolveen kuuluvien keskuudessa keskimääräistä vähäisempää. Toisen asteen koulutuksesta he pyrkivät valtaväestöä halukkaammin valitsemaan lukion, mutta kun he jatkavat siinä usein valtaväestöä heikommin keskiarvoin, keskeyttämisriski on heillä keskimääräistä suurempi.

Koulumenestyksen ja myöhemmän työmarkkinoille pääsyn kannalta myös sillä on merkisyys, minkä ikäisenä henkilö on maahan muuttanut. Corakin (2012, 109) mukaan esimerkiksi Kanadassa myöhemmän koulumenestyksen ja jatkokoulutusmahdollisuuksien kannalta ratkaiseva maahanmuuttoikä on 9 vuotta. Sitä nuoremmilla esimerkiksi lukioon hakeutumisen yleisyys ei vaihtelee iän mukaan, mutta sitä vanhemmilla vaihtelee. Erityisen riskialtis muuttoikä on 14-15 vuotta, jolloin yleensä ollaan perusasteen viimeisillä luokkasteilla.

Myös Suomessa asumisen kestolla voi olettaa olevan merkisyys ulkopuolisuuden kannalta ainakin niillä, joiden alkuperäinen muuttosyy ei ole liittynyt työhön tai opiskeluun. Pakolaisilla ja perheen yhdistämisen kautta tulleilla sekä työpaikan että opiskelupaikan löytäminen vie yleensä jonkin aikaa.

väsentlig skillnad i skolframgång i grundskolan mellan majoritetsbefolkningen och andra generationens invandrare efter att man standardiserat [metodologiskt eliminerat verkningarna av (övers. anm.)] bakgrundsfaktorer såsom förfördelning bland föräldrarna, då måttstocken är betygsmedeltal och fortsättning av studierna på andra stadiet. Hon konstaterade inte heller några väsentliga skillnader mellan första resp. andra generationens invandrare ur samma invandragrupp. Däremot fanns det skillnader beroende på vilket land man utvandrat från, och i många invandragrupper har flickorna inte lika goda framgångar som pojkarna. Intresset för yrkesutbildning på andra stadiet är enligt Kilpi (2010) svagare än medeltalet bland andra generationens invandrare. De väljer oftare än majoritetsbefolkningen gymnasium framom yrkesutbildning, men i och med att de ofta har sämre betygsmedeltal än majoritetsbefolkningen löper de en större risk än genomsnittligt att avbryta gymnasiet.

Med tanke på skolframgång och sedermera att få arbete är det också av betydelse hur gammal man varit då man invandrat. Enligt Corak (2012, 109) är t.ex. i Kanada den avgörande invandringsåldern med tanke på skolframgång och vidarestudier 9 år. Bland dem som är yngre än så varierar t.ex. gymnasiefrekvensen inte enligt ålder, såsom den gör bland dem som invandrat som över nioåriga. Särskilt riskabel är invandringsåldern 14-15 år, då man vanligtvis går i de sista årskurserna i grundskolstadiet.

Man kan även i Finland anta att den tid vederbörande tillbragt i landet har betydelse åtminstone för dem som inte har flyttat hit för arbetets eller studiernas skull. För flyktingar och dem som kommit hit genom återförening av familjen brukar det ta sin tid att få jobb eller studieplats.

Huvudsaklig verksamhet bland unga i arbetsför ålder i Helsingfors

I Helsingfors år 2010 uppgick antalet sådana 15-29-åriga unga med utländsk härkomst som hunnit bo i Finland minst ett år till 15 196. Lite över hälften var män, lite under hälften kvinnor. Största delen var födda utomlands. Bara nio procent (1 412) var födda i Finland, och var alltså andra generationens invandrare. Av dem som fötts utomlands hade

Nuorten työikäisten pääasiallinen toiminta Helsingissä

Sellaisia 15–29-vuotiaita, syntyperältään ulkomaalaisia nuoria, jotka olivat ehtineet asua Suomessa vähintään vuoden, oli Helsingissä 15196 henkeä vuonna 2010. Heistä hieman yli puolet oli miehiä ja vajaa puolet naisia. Suurin osa oli syntynyt ulkomailla, vain yhdeksän prosenttia (1412 henkeä) oli syntynyt Suomessa eli he kuuluivat toiseen sukupolveen. Ulkomailla syntyneistä noin puolet (51 %, N=13784) oli asunut Suomessa korkeintaan viisi vuotta ja puolet sitä kauemmin.

Vain joka kolmannella (33 %, N=15196) näistä syntyperältään ulkomaalaisista helsinkiläisnuorista oli Suomessa rekisteröity jokin perusasteen jälkeinen tutkinto. Ulkomailla syntyneillä oli tutkintoja huomattavasti yleisemmin (35 %, N=13784) kuin Suomessa syntyneillä (14 %, N=1412). Naisilla tutkintoja oli yleisemmin (37 %, N=7512) kuin miehillä (30 %, N=7684), ja ulkomailla syntyneillä sukupuolten välinen koulutustasoero oli suurempi kuin Suomessa syntyneiden keskuudessa.

Koulutusta kuvaavat tilastotiedot ovat maahanmuuttajien osalta puutteellisia, ja tutkintotietoja puuttuu erityisesti niiltä ensimmäisen polven maahanmuuttajilta, jotka ovat muuttaneet Suomeen aikuisella iällä ja suorittaneet tutkintonsa lähtömaassa. Näidenkin tietojen perusteella voidaan kuitenkin päätellä, että syntyperältään ulkomaalaisten nuorten koulutustaso on matalampi kuin suomalaisen kantaväestöön kuuluvien nuorten. Kaikista samanikäisistä helsinkiläisistä nuorista noin 65 prosenttia oli suorittanut jonkun peruskoulun jälkeisen tutkinnon (Tilastokeskus 2013a).

Alhaisempi koulutustaso näkyy yleensä myös heikompana työmarkkina-asemana. Syntyperältään ulkomaalaiset nuoret olivatkin työttöminä selvästi yleisemmin kuin samoihin ikäryhmiin kuuluvat helsinkiläisnuoret keskimäärin. Vaikka lisäkoulutukselle olisi selvästikin tarvetta, niin opiskelemassa syntyperältään ulkomaalaiset nuoret olivat harvemmin kuin 15–29-vuotiaat helsinkiläisnuoret keskimäärin. Ensimmäinen ja toinen sukupolvi poikkesivat kuitenkin toisistaan olennaisesti. Kun ensimmäiseen sukupolveen kuuluvista yli puolet oli työmarkkinoilla joko työllisinä tai työttöminä, niin toiseen sukupolveen kuuluvista hyvin

ca. puolet (51 %, N = 13 784) bött i Finland högst fem år, och hälften längre än så.

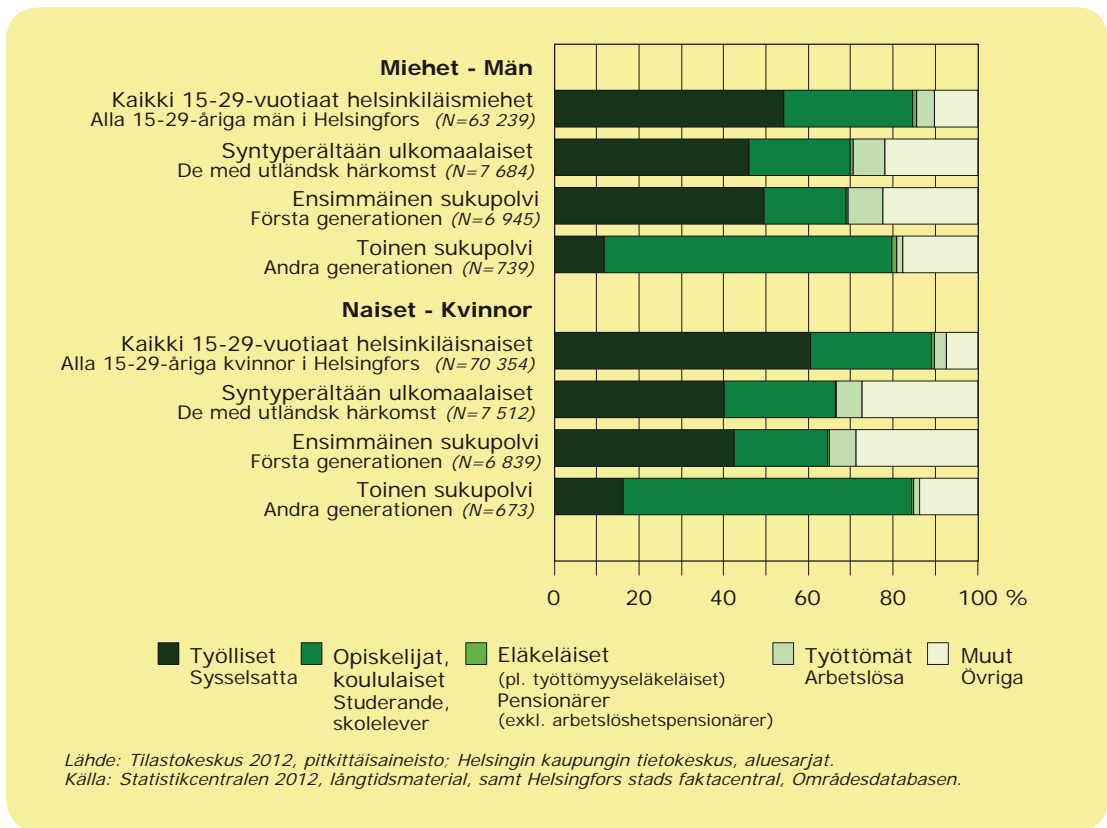
Bara var tredje (33 %, N=15196) av dessa till härkomsten utländska helsingforsunga hade en i Finland registrerad examen efter grundskolstadiet. Bland dem som fötts utomlands var det betydligt vanligare att ha en examen (35 %, N=13784) än bland de i Finland födda (14 %, N=1412). Examen var vanligare bland kvinnor (37 %, N=7512) än bland män (30 %, N=7684), och bland de utomlands födda var skillnaden i utbildning könen emellan större än bland dem som fötts i Finland.

Statistiken om utbildning är för invandrarnas del bristfällig, i synnerhet för de första generationens invandrare som har flyttat till Finland i vuxen ålder och avlagt sin examen i utgångslandet. Men även på grundval av de uppgifter som finns kan man dra slutsatsen att utbildningsnivån är lägre bland de unga med utländsk härkomst än bland den finländska ursprungsbefolkningens unga. Av samtliga unga i Helsingfors av samma ålder hade 65 procent avlagt något slags examen efter grundskolan (Statistikcentralen 2013a).

En lägre utbildningsnivå tar sig vanligtvis också uttryck i en sämre ställning på arbetsmarknaden. Således var det klart vanligare att vara arbetslös bland unga med utländsk härkomst än bland helsingforsunga av samma åldersgrupper i medeltal. Trots att det helt klart skulle finnas behov för mera skolning var studier mindre vanliga bland de unga med utländsk härkomst än bland 15–29-åriga helsingforsbor i medeltal. Men det fanns en klar skillnad mellan första resp. andra generationens invandrare: bland första generationen var över hälften på arbetsmarknaden som antingen sysselsatta eller arbetslösa, bland andra generationen var det bara ett fåtal som var med på arbetsmarknaden, stora flertalet (68 %) var skolelever eller studerande. Nästan ingen från andra generationen var arbetslös, och även andelen sådana som varken hade arbets- eller studieplats var klart mindre än den var bland första generation (Figur 1).

Att bli utanför studie- resp. arbetslivet har varit vanligare bland kvinnor än bland män. Bland unga män med utländsk härkomst var sådant ca. dubbelt så vanligt som bland unga män i Helsingfors i medeltal. Bland kvinnor var skillnaden ännu större.

KUVIO 1 | Syntyperältään ulkomaalaisten ja kaikkien 15–29-vuotiaiden miesten ja naisten pääasiallinen toiminta Helsingissä vuonna 2010.
FIGUR 1 | Huvudsaklig verksamhet bland till härkomstens utländska resp. samtliga 15–29-åriga män och kvinnor i Helsingfors år 2010.

harvat olivat vielä työmarkkinoilla. Suuri enemmistö (68 %) heistä oli koululaisia tai opiskelijoita. Työttömänä toiseen sukupolveen kuuluvista ei ollut juuri kukaan, ja työn ja opiskelun ulkopuolisten osuuskin oli selvästi pienempi kuin ensimmäiseen sukupolveen kuuluvien keskuudessa (Kuvio 1).

Naisilla työn ja opiskelun ulkopuolelle jääminen on ollut yleisempää kuin miehillä. Syntyperältään ulkomaalaisten nuorten miesten keskuudessa se oli noin kaksi kertaa niin yleistä kuin nuorilla helsinkiläismiehillä keskimäärin. Naisilla ero oli vielä suurempi. Syntyperältään ulkomaalaiset nuoret naiset olivat työn ja opiskelun ulkopuolella peräti neljä kertaa niin yleisesti kuin nuoret helsinkiläisnaiset keskimäärin. Syntyperältään ulkomaalaiset naiset näyttävät siis jääneen niin ulkomaalaissyntyisiä miehiä kuin kantaväestöön kuuluvia nuoria naisia yleisemmin hoitamaan omaa kotitalouttaan.

Unga kvinnor med utländsk härkomst var nästan fyra gånger så allmänt utan arbets- eller studieplats som unga kvinnor överlag i Helsingfors. Det verkar alltså som om kvinnor med utländsk härkomst i större utsträckning än både män med utländsk härkomst och unga kvinnor i ursprungsbefolkningen skulle ha stannat hemma för att sköta hushållet. För bägge könen var det vanligare bland första än bland andra generationen att bli utanför arbets- eller studielivet (Figur 1).

Skillnaderna i huvudsaklig verksamhet kan åtminstone delvis ha att göra med skillnader i åldersstruktur – 15–29-åringarna inbegriper ju unga i mycket olika livsskeden. De yngsta har just avslutat grundskolan och söker sin första vidareutbildning, de äldsta har redan i många fall hunnit skaffa ett yrke och gå ut på arbetsmarknaden. Även familjesituationerna varierar. De yngsta bor förmodli-

Molemmilla sukupuolilla ulkopuolisuus oli yleisempää maahanmuuttajasukupolven kuin toiseen sukupolveen kuuluvien keskuudessa (Kuvio 1).

Pääasiallisen toiminnan erot saattavat ainakin osittain liittyä eri ryhmien ikärakenteen eroihin, sillä 15–29-vuotiaiden ikäryhmä koostuu hyvin monenlaisissa elämänvaiheissa olevista nuorista. Nuorimmat ovat vasta päättäneet peruskoulun ja etsivät ensimmäistä jatkokoulutuspaikkaa. Vanhimmista monet ovat jo ehtineet hankkia jonkin ammatin ja siirtyä työmarkkinoille. Myös perhetilanteet vaihtelevat. Nuorimmat oletettavasti asuvat vielä lapsuuden kodissaan tai ovat vähitellen irtautumassa sieltä, vanhimmista monilla saattaa olla jo oma perhe.

Ikärakenteen tarkempi tarkastelu paljastaakin, että valtaväestöön kuuluvat ja ulkomaalaistaustaiset nuoret poikkeavat toisistaan jonkin verran tässä suhteessa. Kuvioista 2 nähdään, että vuonna 2010 Helsingissä asuneet 15–29-vuotiaat, muita kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvat nuoret olivat keskimäärin hiukan vanhempia kuin kotimaisia kieliä puhuvat nuoret. Alle 20-vuotiaita heidän joukossaan oli suhteellisesti vähemmän ja yli 25-vuotiaita enemmän kuin kotimaisia kieliä puhuvien nuorten joukossa.

Äidinkieleen pohjaavassa tarkastelussa ensimmäiseen ja toiseen sukupolveen kuuluvia ei voi erottaa toisistaan, eikä Helsingistä ollut tätä artikkelia tehtäessä vielä saatavilla syntyperää koskevia väestötilastoja. Uuttamaata koskevien tietojen voi kuitenkin olettaa antavat viitteitä myös helsinkiläisten jakaumista, koska ulkomaalaistaustainen väestö on siellä varsin voimakkaasti keskittynyt Helsinkiin. Noiden tietojen mukaan ensimmäiseen ja toiseen sukupolveen kuuluvien ulkomaalaistaustaisten nuorten ikäjakaumat poikkeavat toisistaan olennaisesti. Uudellamaalla vuonna 2010 asuneista 15–29-vuotiaista toisen sukupolven ulkomaalaisista peräti 84 prosenttia oli alle 20-vuotiaita ja loput pääasiassa alle 25-vuotiaita. 25–29-vuotiaita oli vain 4 prosenttia. Ensimmäisen sukupolven ulkomaalaiset nuoret olivat selvästi vanhempia. 25–29-vuotiaita heistä oli puolet (51 %), ja 20–24-vuotiaita kolmannes (34 %). Alle 20-vuotiaita oli vain 15 prosenttia. (Tilastokeskus 2013a.)

Opiskelijoiden ja koululaisten suuri osuus Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista nuorista

gen kvar i barndomshemmet eller håller bara på att småningom flytta ut, medan många av de äldsta redan kan ha egen familj.

Således avslöjar en noggrannare analys av åldersstrukturen vissa skillnader mellan majoritetsbefolkningens resp. invandrarbefolkningens unga. Figur 2 visar att 15–29-åringarna med utländskt modersmål var lite äldre i genomsnitt än 15–29-åringarna med inhemskt modersmål i Helsingfors 2010. Förstnämnda hade ett mindre inslag under 20-åringar och större inslag över 25-åringar än vad de med inhemskt modersmål hade.

En analys enligt modersmål kan inte skilja på första resp. andra generationens invandrare, och då denna artikel skrevs fanns ännu inte befolkningsstatistik med härkomstdata att få för Helsingfors. Men de uppgifter som gäller Nyland kan antas säga något om fördelningen även i Helsingfors, eftersom de invånare i Nyland som har utländsk härkomst är starkt koncentrerade i Helsingfors. Enligt de uppgifterna finns det väsentliga skillnader i åldersfördelning mellan första resp. andra generationens unga invandrare. Av de andra generationens 15–29-åriga invandrare som år 2010 bodde i Nyland var hela 84 procent under 20 år gamla, och resten i huvudsak under 25 år gamla. Bara fyra procent av dem var mellan 25 och 29 år gamla. Bland första generationen var man klart äldre: 51 procent var 25–29 år gamla och 34 procent 20–24. Bara 15 procent var yngre än 20 år (Statistikcentralen 2013a).

Sålunda torde den stora andelen studerande och skolelever bland finlandsfödda, dvs. andra generationens, personer med utländsk härkomst höra ihop med att de är så mycket yngre än första generationens resp. majoritetsbefolkningens unga. Att det är vanligare bland utomlandsfödda unga att vara utan arbets- eller studieplats torde ha att göra med att de av någon anledning inte lyckats få arbete och samtidigt inte heller kommit in på utbildning på andra stadiet eller av en eller annan orsak avbrutit den i högre grad än majoritetsbefolkningens unga. (Jfr. Teräs, Niemi et al. 2010, 5; Kuusela, Etelälähti, Hagman et al. 2008, 186.)

Den huvudsakliga verksamheten varierar också enligt hur länge man bott i landet, men som Figur 3 visar är en viktigare faktor huruvida man fötts i Finland eller utomlands. Vi ser också att tiden tillbragd

liittyyneeseen siihen, että he ovat niin paljon nuorempia kuin maahan muuttaneet nuoret ja valtaväestön nuoret. Ulkomailla syntyneiden nuorten yleisempi ulkopuolisuus puolestaan liittyyneeseen siihen, että he eivät jostain syystä ole onnistuneet työllistymään, mutta eivät ole myöskään päässeet toisen asteen koulutukseen tai se on syystä tai toisesta keskeytynyt yleisemmin kuin valtaväestöön kuuluvilla nuorilla. (Vrt. Teräs, Niemi ym. 2010, 5; Kuusela, Etelälahti, Hagman ym. 2008, 186.)

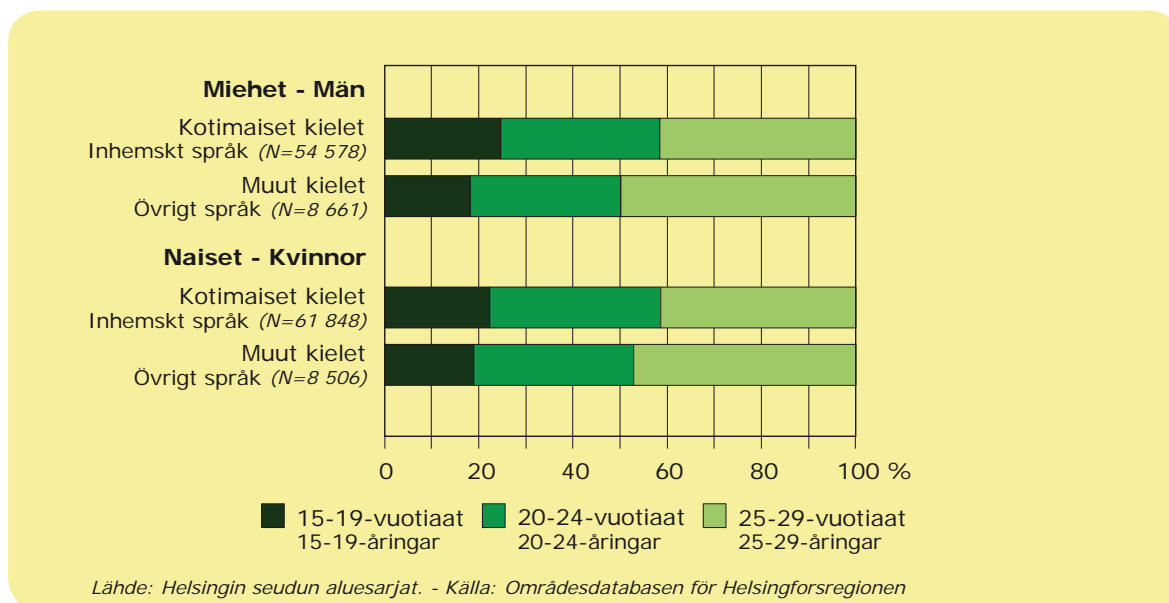
Pääasiallinen toiminta vaihtelee myös asumisaikojen mukaan, mutta kuten kuvioista 3 nähdään, asumisaikaa ratkaisevampi merkitys on sillä, onko henkilö syntynyt Suomessa vai ulkomailla. Nähdään myös, että ulkomailla syntyneiden nuorten miesten työmarkkinoille hakeutumisen ja työllistymisen kannalta Suomessa asumisen kestolla on ollut hyvin vähän merkitystä, mutta nuorten naisten työmarkkinoilla olo yleistyy ja työllisten osuus kasvaa selvästi asumisvuosien myötä. Myös opiskelu yleistyy molemmilla aluksi maassaolovuosien myötä ja supistuu sitten myöhemmin heidän siirtessään työmarkkinoille.

Alaikäisinä muuttaneiden koulumenestyksen, jatkokoulutukseen pääsyn ja työelämään si-

i Finland har haft mycket liten betydelse för sökande och erhållande av arbete för utomlands födda unga män. För de unga kvinnornas del ser vi att närvaron på arbetsmarknaden ökar och sysselsättningsgraden stiger klart med åren i Finland. Även studier blir till en början vanligare för bägge i takt med vistelsetiden, för att sedan minska i och med övergång till arbetsmarknaden.

Det som är avgörande för skolframgången, för inträde i fortsatt utbildning och placering i arbetslivet bland dem som flyttat hit som minderåriga är hur gamla de varit vid flytten. Den sårbaraste gruppen i detta avseende är de som flyttat just då läroplikten hållit på att ta slut. Vårt material innehöll inga uppgifter om ålder vid invandringen, men på grundval av ålder och vistelsetid vid en tvärsnittstidpunkt var det möjligt att grovt uppskatta invandringsåldern:

- de som bott 1–5 år i Finland har flyttat som 10–28 år gamla
- de som bott 6–10 år i Finland har flyttat som 5–23 år gamla
- de som bott 11–15 år i Finland har flyttat som 0–18 år gamla
- de som bott över 15 år i Finland har flyttat som 0–14 år gamla.

KUVIO 2 | 15–29-vuotiaiden helsinkiläisnuorten ikäjakaumat äidinkielen mukaan 1.1.2011.
FIGUR 2 | Åldersfördelning enligt modersmål bland 15–29-åringarna i Helsingfors 1.1.2011.

joittumisen kannalta ratkaisevaa on se, missä iässä muutto on tapahtunut. Oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa muuttaneet ovat tässä suhteessa haavoittuvin ryhmä. Aineistossa ei ollut tietoa maahanmuuttoikästä, mutta poikkileikkausajankohdan iän ja asumisajan perusteella maahanmuuttoikää oli mahdollisuus haarukoida:

- 1–5 vuotta Suomessa asuneet ovat muuttaessaan olleet 10–28-vuotiaita
- 6–10 vuotta Suomessa asuneet ovat muuttaessaan olleet 5–23-vuotiaita
- 11–15 vuotta Suomessa asuneet ovat muuttaessaan olleet 0–18-vuotiaita
- yli 15 vuotta Suomessa asuneet ovat muuttaessaan olleet 0–14-vuotiaita.

Vaikka muuttoikää koskevat tiedot ovat karkeita, voidaan niiden avulla tarkentaa tulkintoja. Opiskelijoiden keskimääräistä pienempi osuus lyhyimmän ajan Suomessa asuneiden joukossa saattaa liittyä siihen, että he ovat kaikki muuttaneet tänne joko murrosiässä tai vasta aikuisella iällä. Edelliseen ryhmään kuuluvilla on saattanut olla vaikeuksia jatkokoulutukseen pääsyssä, jälkimmäisillä puolestaan koulutus on mahdollisesti hankittu jo ennen muuttoja. Pisimmän aikaa Suomessa asuneet ovat kaikki alaikäisinä Suomeen muuttaneita. Koska he ovat asuneet Suomessa pitkään, suuri osa on ehtinyt jo saada opintonsa päätökseen ja se on auttanut heitä sijoittumaan työmarkkinoille. Tämä näkyy opiskelijoiden keskimääräistä pienempänä ja työllisten keskimääräistä suurempana osuutena.

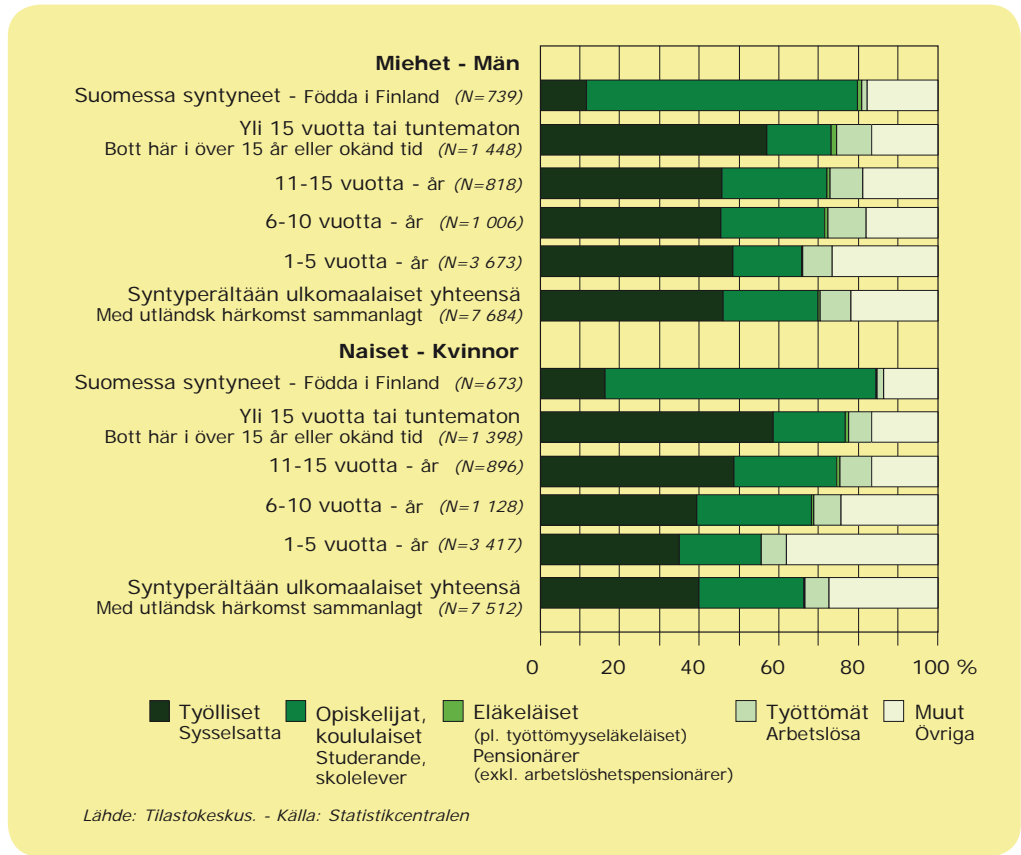
Maahanmuuttajasukupolveen kuuluvilla työn ja opiskelun ulkopuolelle jäämisen yleisyys vaihtelee myös syntymämaahan mukaan (ks. kuvio 4). Yleisintä se näyttää olevan Länsi-Euroopan, Amerikan ja Afrikan maista lähtöisin olevilla. Opiskelijoiden muita pienempi ja muista syistä työvoiman ulkopuolella olevien muita suurempi osuus Länsi-Euroopasta lähtöisin olevista nuorista miehistä ja naisista saattaa osittain liittyä siihen, että he olivat keskimäärin hiukan vanhempia kuin muista maanosista tulleet nuoret. Afrikkalaistaustaisten ja muista kuin Euroopan unionin maista tulneiden eurooppalaisten nuorten maahanmuuttajien väliset erot eivät kuitenkaan liity ikärakenteeseen, sillä

Trots att det vi vet om åldern vid invandringen är grova uppskattningar kan de ge mera skärpa åt våra tolkningar. Att andelen studerande är mindre än i medeltal bland dem som bott kortast i Finland kan ha att göra med att de alla flyttat hit antingen i puberteten eller som vuxna. Förstnämnda kan ha haft svårigheter att komma in på fortsatta studier, sistnämnda har kanske skaffat sin utbildning redan före flytten. De som bott längst i Finland har alla flyttat hit som minderåriga. Eftersom de bott länge i Finland har en stor del redan hunnit avsluta sina studier, vilket underlättat deras placering på arbetsmarknaden. Detta syns som en mindre andel studerande och större andel sysselsatta än medeltalet.

Bland den utomlands födda generationen varierar hamnandet utanför arbete och studier även med födelselandet (se Figur 4). Vanligast ser det ut att vara bland dem som kommit från västra Europa, Amerika och Afrika. Att de unga män och kvinnor som kommit från västra Europa uppvisar en mindre andel studerande och större andel personer som av andra orsaker hamnat utanför arbetskraften kan delvis ha att göra med att de i medeltal var lite äldre än de unga som kommit från övriga världsdelar. Men skillnaderna mellan unga invandrare från dels Afrika, dels från Europa utanför Europeiska unionen handlar inte om åldersstruktur, i och med att åldersfördelningarna är mycket lika: i bägge grupperna fanns det mera under 20-åringar och mindre över 25-åringar än medeltalet (Statistikcentralen 2013a).

Att invandrare med afrikansk bakgrund oftare än de som kommit från Europa utanför EU är utan arbets- eller studieplats ser alltså ut att hänga ihop snarast med andra faktorer än åldern – t.ex. med de förutsättningar som deras utgångsland har kunnat erbjuda med tanke på etablering på den finländska arbetsmarknaden. I dessa grupper är också skillnaderna könen emellan störst. En förklaring till att kvinnor från Asien och Afrika oftare än medeltalet blivit utanför arbets- eller studielivet torde vara att de i större utsträckning än andra blivit hemma för att sköta hushållet – i dessa grupper har även frukt-samheten varit högre än medeltalet (t.ex. Joronen 2007, 303).

Att en större del hamnat utanför bland unga med afrikansk bakgrund torde också ha samband

KUVIO 3 | Helsingissä asuvien, syntyperältään ulkomaalaisten 15–29-vuotiaiden miesten ja naisten pääasiallinen toiminta vuonna 2010 Suomessa asumisen pituuden mukaan.

FIGUR 3 | Huvudsaklig verksamhet bland 15–29-åriga män och kvinnor med utländsk härkomst bosatta i Helsingfors år 2010 enligt vistelsetid i Finland.

ikäjakaumat olivat hyvin samanlaisia: molemmissa ryhmissä alle 20-vuotiaita oli keskimääräistä enemmän ja yli 25-vuotiaita keskimääräistä vähemmän. (Tilastokeskus 2013a.)

Afrikkalaistaustaisten maahanmuuttajien Euroopan unionin ulkopuolisista Euroopan maista tulleita yleisempi ulkopuolisuus näyttäisi siis liittyvän pikemmin muihin tekijöihin kuin tulijoiden ikään – esimerkiksi niihin lähtökohtiin, joita heidän lähtömaansa on tarjonnut suomalaisille työmarkkinoille sijoittumisen näkökulmasta. Näissä ryhmissä myös sukupuolten väliset erot ovat suurimpia. Yksi selitys aasialais- että afrikkalaistaustaisten naisten keskimääräistä yleisempään työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolelle jäämiseen lieneekin se, että he ovat jääneet muita yleisemmin

med att flyktingbakgrund är vanlig bland dem och att de har en svag ställning på arbetsmarknaden. Som exempel har man konstaterat klart större inslag långvariga utkomststödstagare än genomsnittligt bland dem som flyttat till Finland som flyktingar eller asylsökande, och då i synnerhet bland dem som haft föräldraledigt eller skött övriga familjeskötselsysslor (Tervola och Verho 2013).

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det snarare är ett problem för första än för andra generationens invandrare att bli utan jobb eller studieplats. Men troligen är utanförskapet inte så utbrett som det i ljuset av en registerbaserad analys som vår kan verka. Invandrarna en rörlig befolkningsgrupp, och registren håller inte alltid jämna steg med denna rörlighet. I verkligheten torde det inte finnas

hoitamaan omaa kotitalouttaan, sillä näissä ryhmissä myös hedelmällisyys on ollut keskimääräistä korkeampi (esim. Joronen 2007, 303).

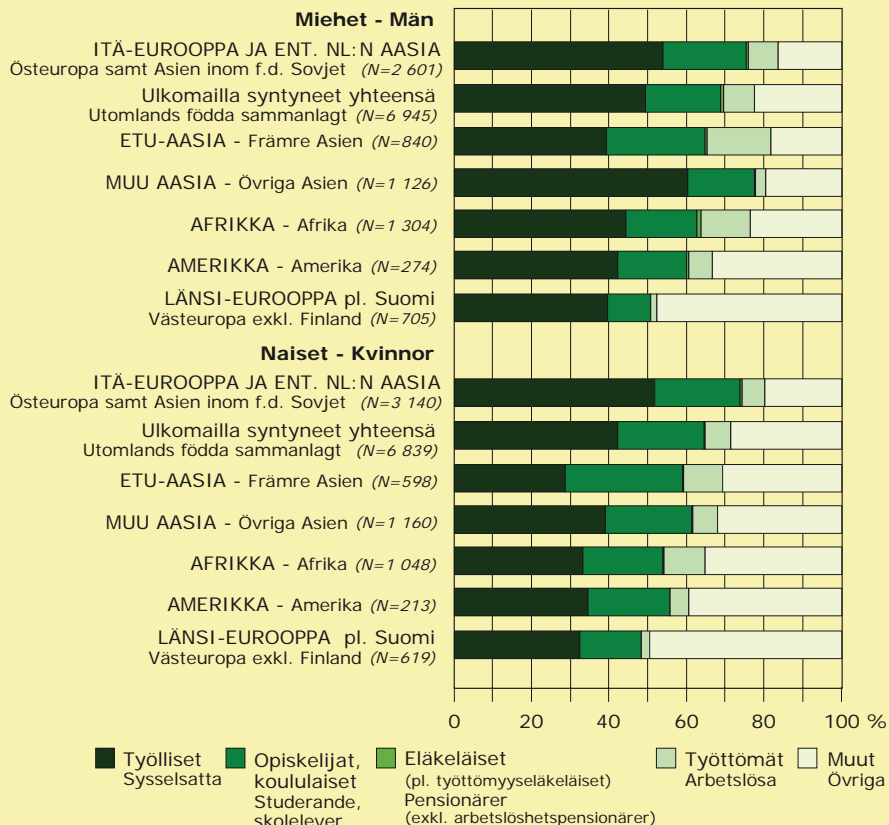
Ulkopuolisten suurempi osuus afrikkalais-taustaisten nuorten keskuudessa liittyy myös pakolaistaustan yleisyyteen ja heikkoon työmarkkina-asemaan. Esimerkiksi pitkäaikaisen toimeentulotukiasiakkuuden on havaittu olevan huomattavasti keskimääräistä yleisempää pakolaisina ja turvapaikanhakijoina Suomeen muuttaneiden keskuudessa, ja heillä erityisesti vanhempainlomalla ja muissa perheenhoitotehtävissä olevilla (Tervola ja Verho 2013).

Yhteenvetona voidaan todeta, että työn ja opiskelun ulkopuolisuus vaikuttaa olevan pikemmin ensimmäisen kuin toisen maahanmuuttajasukupolven ongelma. Ulkopuolisuus ei kuitenkaan liene aivan niin laajaa kuin miltä se tällaisen rekisteripohjaisen tarkastelun perusteella näyttää. Maahanmuuttajat on varsin liikkuvainen väestöryhmä, eivätkä rekisterit täysin tavoita näitä liikkeitä. Todellisuudessa muun kuin opiskelun takia työvoiman ulkopuolella olevia ei liene aivan niin paljon kuin aineiston perusteella näyttää, sillä rekistereissä on mukana myös sellaisia ulkomaalaista syntyperää olevia henkilöitä, jotka eivät enää asu Suomessa. Heitä ei ole poistettu rekisteristä, koska he eivät ole tehneet muuttoilmoitusta. Monilta se jää tekemättä. Sitä, kuinka suuri osa työn ja opiskelun ulkopuolisiksi luokitelluista on Suomesta poistuneita, on vaikea arvioida, mutta se, missä maahanmuuttajaryhmissä heitä on eniten, on pääteltävissä sen perusteella, mitä tiedetään yleensä pois muuttaneista. Työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella olevia nuoria oli suhteellisesti eniten syntyperältään länsieurooppalaisten ja amerikkalaisten joukossa, ja vähiten heitä oli itäeurooppalaisten joukossa (kuvio 4). Edelliset ovat ryhmiä, joiden Suomesta pois muutto on ollut vilkkainta ja jälkimmäiseen ryhmään kuuluvien keskuudessa puolestaan keskimääräistä vähäisempää (Karvinen 2009, 62–64). Pois muuton huomioon ottaminen siis todennäköisesti kaventaisi ulkopuolisuuden yleisyydessä havaittuja lähtöalueittaisia eroja. ■

fullt så många som blivit utanför arbetskraften av annan orsak än studier som vårt material kan ge vid handen, eftersom registren även upptar sådana personer med utländsk härkomst som inte längre bor i Finland. De har inte strukits ur registren därför att de inte gjort flyttanmälan. Många gör aldrig någon anmälan.

Hur stor andel av dem som klassificerats stå utanför arbets- och studielivet det är som lämnat Finland är svårt att bedöma. Men en bedömning av vilken invandrargrupp de varit vanligast i går att göra utgående från vad vi i allmänhet vet om dem som flyttat bort. Andelen unga som stod utanför arbete och studieliv var störst bland dem med västeuropeisk och amerikans härkomst och minst bland östeuropéerna (Figur 4). Först nämnda grupper har haft livligaste bortflyttningen från Finland och sist nämnda mindre bortflyttning än medeltalet (Karvinen 2009, 62–64). Om man även beaktade bortflyttningen skulle de skillnader i utanförskap som konstaterats enligt utgångsland troligen bli mindre. ■

Lähde: Tilastokeskus. - Källa: Statistikcentralen

KUVIO 4 | Syntyperältään ulkomaalaisten, 15–29-vuotiaiden miesten ja naisten pääasiallinen toiminta syntymämaanosan mukaan Helsingissä vuonna 2010.

FIGUR 4 | Huvudsaklig verksamhet bland 15–29-åriga män och kvinnor med utländsk härkomst i Helsingfors år 2010 enligt den världsdel där de fötts.

CORAK, MILES (2012). Age at Immigration and the Education Outcomes of Children. Teoksessa Ann S. Masten, Karmela Liebkind ja Donald J. Hernandez (eds.): Realizing the Potential of Immigrant Youth. Cambridge University Press, 90–114.

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS (2013). Helsingin seudun aluesarjat. (Online) URL:<http://helmi/Tieke/Sivut/default.aspx>. (Luettu 7.5.2013.)

JORONEN, TUULA (2007). Työmarkkinoiden monenlaiset maahanmuuttajanaiset: Haaste suomalaiselle sukupuolijärjestelmälle. Teoksessa Tuomas Martikainen ja Marja Tiilikainen (toim.) Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Helsinki: Väestöliitto. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007, 285–311.

KARVINEN ANNI-MARI (2009). Maahanmuuttajien poismuutto Suomesta. Helsinki: Helsingin kaupunkorkeakoulu. Kansantaloustieteen laitos, pro gradu -tutkielma.

KILPI, ELINA (2010). Toinen sukupolvi peruskoulun päätyttyä ja toisen asteen koulutuksessa. Teoksessa Tuomas Martikainen ja Lotta Haikkola (toim.): Maahanmuutto ja sukupolvet. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Tietolipas 233, 110–132

KUUSELA J., ETELÄLAHTI A., HAGMAN Å., HIEVANEN R., KARPPINEN K., NISSILÄ L., RÖNNBERG U. JA SINIHARJU M. (2008). Maahanmuuttajaoppilaat ja koulutus – tutkimus oppimistuloksista, koulutusvalinnoista ja työllistymisestä. Helsinki: Opetushallitus, Edita Prima Oy.

MARTIKAINEN, TUOMAS & HAIKKOLA, LOTTA (2010). Johdanto. Sukupolvet maahanmuuttajatutkimuksessa. Teoksessa Tuomas Martikainen ja Lotta Haikkola (toim.): Maahanmuutto ja sukupolvet. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Tietolipas 233, 9–43.

MYRSKYLÄ, PEKKA (2011). Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 12/2011.

RUOTSALAINEN, KAIJA & NIEMINEN JARI (2012) Toisen polven maahanmuuttajia vielä vähän Suomessa. Tieto & Trendit 4–5/2012. (Online) URL:http://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-07-04_003.html. (Luettu 28.8.2012.)

TERVOLA, JUSSI JA VERHO, JOUKO (2013). Toimeentulotuki ja maahanmuuttajat Helsingissä. Teoksessa Elina Ahola ja Heikki Hiilamo (toim.): Köyhyyttä Helsingissä. Toimeentulotuen saajat ja käyttö 2008–2010. Helsinki: Kelan tutkimusosasto. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 127, 71–88.

TERÄS, MARIANNE, NIEMI, EMILIA, STEIN, DAVID, VÄLINORO, MATLEENA (2010). Muunkieliset nuoret siirtymävaiheessa peruskoulusta toiselle asteelle Helsingissä. Helsinki: Helsingin kaupungin maahanmuutto-osasto, Newprint Oy.

TILASTOKESKUS (2012). Muistio 4.1.2012. Liite 1. Ehdotus uudeksi ulkomaalaisuutta ja ulkomaalaistaustaisuutta kuvaavaksi luokitukseksi.

TILASTOKESKUS (2013a). Px-Web-tietokannat. Statfin. (Online) URL:<http://tilastokeskus.fi>. (Luettu 6.5.2013.)

TILASTOKESKUS (2013b). Tietoa tilastoista. Käsitteet ja määritelmät. (Online) URL :<http://tilastokeskus.fi/meta/kas/index.html>. (Luettu 7.5.2013.)

PEKKA KAIKKONEN

SEPPO LAAKSO & EEVA KOSTIAINEN

Alueellisesti eriytynyt Eurooppa

Helsinki ja Itämeren alue Euroopan alueiden verkostossa

► **VÄESTÖ JA TUOTANTO** ovat keskittyneet kaupunkialueille, joilla on tärkeä rooli taloudessa maailmanlaajuisesti ja valtakunnallisesti. Suunnilleen puolet maailman kokonaistuotannosta tuotetaan alueilla, jotka kattavat vain 1,5 % maapallon maapinta-alasta (Maailmanpankki 2009). Suomessa pääkaupunkiseutu¹ – joka kattaa 0,25 % Suomen maapinta-alasta ja 19 % maan väestöstä – tuottaa 30 % maan bruttokansantuotteesta. Pohjoismaiset pääkaupunkiseudut erottuvat Euroopan alueiden verkostossa vauraina, vetovoimaisina ja tuottavina alueina. Artikkelissa kuvataan ja analysoidaan Euroopan alueellista eriytymistä aluetaloudellisten indikaattoreiden ja tilastotietojen valossa sekä sijoitetaan Helsingin seutu ja Itämeren alueen muut suurkaupungit Euroopan alueiden verkoston kehikseen.

1) Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa.

Ett regionalt differentierat Europa

Helsingfors och Östersjöregionen
i det europeiska regionnätverket

► **BEFOLKNING OCH PRODUKTION** har anhopats i sådana stadsregioner som spelar en viktig ekonomisk roll globalt och nationellt. Omkring hälften av den globala totalproduktionen uppstår i regioner som täcker bara 1,5 procent av jordens markyta (Världsbanken 2009). I Finland producerar Huvudstadsregionen, dvs. Esbo, Grankulla, Helsingfors och Vanda, som tillsammans utgör 0,25 procent av Finlands markyta och 19 procent av landets befolkning, 30 procent av landets bruttonationalprodukt. De nordiska huvudstadsregionerna framstår i det europeiska regionnätverket som välbärgade, dragningskraftiga och produktiva områden. Vår artikel beskriver och analyserar regional differentiering i Europa i ljuset av regioneconomiska indikatorer och statistik samt placerar Helsingforsregionen och de övriga storstäderna i Östersjöområdet i det europeiska stadsnätverkets sammanhang.

Johdanto

Keskittyminen ja kaupungistuminen ovat sidoksissa taloudelliseen kehitykseen. Mitä pitemmälle kehittynyt ja tuottavampi on maan talous, sitä kaupungistuneempi maa yleensä on. Tosin poikkeuksia on kumpaankin suuntaan. Eurooppa on yksi maailman kaupungistuneimmista ja samalla – talouskriisistä huolimatta – taloudellisesti kehittyneimmistä alueista. Vaikka Suomen talous kuuluu rakenteidensa puolesta Euroopan kehittyneimpiin maihin, on Suomi edelleen selvästi vähemmän kaupungistunut kuin vastaavalla kehitystasolla olevat maat. Maantiede, historia ja kulttuuri vaikuttavat. Myöhäisen alun jälkeen kaupungistuminen on Suomessa edennyt nopeasti 1900-luvun puolivälistä alkaen, ja tämän trendin odotetaan jatkuvan vielä pitkään. Suomessa, samoin kuin aikaisemmin Länsi- ja Keski-Euroopassa, muutos maatalousvaltaisesta teolliseksi ja lopulta palveluvaltaiseksi yhteiskunnaksi on kytkeytynyt vahvasti kasvaneeseen tuottavuuteen, nousevaan tulotasoon, tuotannon maantieteelliseen keskittymiseen sekä nopeaan kaupungistumiseen. (Laakso & Loikkanen 2004).

Suuret kaupunkialueet ovat vetovoimaisia sijainteja korkean tuottavuuden toimialoille ja niillä toimiville kilpailukykyisille yrityksille. Kaupunkikeskittymät tarjoavat yrityksille kasautumisetuja: yritysten ja työntekijöiden kerääntyminen lähelle toisiaan lisää tutkimusten mukaan tuottavuutta, koska työpaikkatiheys lisää kaupankäynnin sekä kommunikaation tehokkuutta sekä edistää tiedon ja innovaatioiden leviämistä. Lähellä sijaitsevien yritysten välillä tavaroiden kuljettaminen on nopeaa ja edullista, tapaamisia on helppo järjestää ja myös sattuma johdattaa toisilleen hyödyllisiä toimijoita yhteen. (Piekkola & Susiluoto 2012). Näiden prosessien seurauksena asukasta kohti laskettu bruttokansantuote (bkt) on suurilla kaupunkialueilla lähes poikkeuksetta huomattavasti korkeampi kuin valtakunnallisesti. Helsingin seutukunnassa bkt/asukas on 40 % suurempi kuin koko maassa (v. 2010, Tilastokeskus). Suuret kaupunkialueet ovat vetovoimaisia myös kuluttajien näkökulmasta: ne tarjoavat monipuolisen kirjon työmahdollisuuksia, laajan palveluvalikoiman ja hyvät mahdollisuudet myös sosiaalisiin verkostoihin.

Saavutettavuus on tärkeä kasautumiseen liittyvä tekijä: hyvät yhteydet tavaraliikennettä ja henkilöliikennettä varten ovat lähes välttämätön edellytys suurille, kasvaville kaupunkialueille. Parantunut saavutettavuus sekä kaupunkialueiden sisällä että niiden välillä on mahdollistanut kaupunkialueiden kasvun. Euroopan suuret kaupunkialueet, Helsinki mukaan luettuna, ovat kehittyneet vähitellen laajoiksi maantieteelliseksi verkostoiksi. Niissä on useita erikokoisia keskuksia, jotka kytkeytyvät toisiinsa nykyaikaisen liikennejärjestelmän välityksellä.

Euroopan alueet

Seuraavassa Euroopan alueiden välisiä eroja kuvataan ja analysoidaan pääasiassa EU:n NUTS 2- ja NUTS 3-aluejakojen pohjalta käyttäen Eurostatin alueellisten tietokantojen tietoja. Suurimpia metropoleja lukuun ottamatta NUTS 3 -jako vastaa kohtuullisen hyvin toiminnallista kaupunkialuetta. Suomessa Uudenmaan maakunta muodostaa NUTS 3 -alueen ja vuodesta 2013 alkaen myös NUTS 2 -alueen, joka vastaa tyydyttävän vertailukelpoisesti Helsingin toiminnallista kaupunkialuetta¹, josta jatkossa käytetään nimitystä Helsinki-Uusimaa. Sen sijaan suurimpien metropolien kohdalla toiminnallista kaupunkialuetta parhaiten vastaava aluejako on useimmiten NUTS 2 (mm. Pariisi, Rooma ja Varsova), kun taas Lontoo jakautuu kahteen NUTS 1 -alueeseen.

EU-alueella on 270 NUTS 2 -aluetta ja 1 294 NUTS 3 -aluetta² (Taulukko 1). NUTS 2 -alueilla väkiluku on keskimäärin 1,9 miljoonaa ja NUTS 3 -alueilla 385 000. Suomen NUTS 2- ja NUTS 3 -alueet ovat keskimääräistä pienempiä väestön suhteen, mutta pinta-alaltaan huomattavasti keskimääräistä suurempia. Helsinki-Uusimaa on väkiluvultaan (1,5 miljoonaa) lähellä NUTS 2 -alueiden keskiarvoa (81 % keskiarvosta) ja pinta-alaltaan (9 100 km²) vähän yli puolet alueiden keskipinta-alasta. NUTS 3 -alueisiin verrattuna Helsinki-Uusimaan väestö on nelinkertainen ja pinta-ala kolminkertainen.

1) Tässä kirjoituksessa on käytetty Uudenmaan maakuntaa NUTS 2 -alueena myös niiden tietojen osalta, joissa tietojen ajankohta on ennen vuotta 2013.

2) Poisluettuna Euroopan ulkopuolella sijaitsevat alueet.

Inledning

Koncentration och urbanisering brukar gå hand i hand med ekonomisk utveckling. Ju längre utvecklad och produktiv ett lands ekonomi är, desto mer urbaniserat tenderar landet vara. Vissa undantag finns i bägge riktningarna. Europa är en av världens mest urbaniserade och samtidigt – trots den ekonomiska krisen – ekonomiskt mest utvecklade områden. Trots att Finlands ekonomi till strukturen hör till de mest utvecklade länderna i Europa är Finland fortfarande klart mindre urbaniserat än de länder som är på motsvarande utvecklingsnivå. Landets geografi, historia och kultur spelar in. Efter att ha kommit igång sent har urbaniseringen framskridit snabbt allt sedan medlet av 1900-talet, och denna trend väntas fortsätta länge ännu. I Finland har övergången från agrart till industriellt och slutligen servicebetonat samhälle precis som tidigare i västra och centrala Europa varit starkt kopplad till växande produktivitet, stigande inkomstnivå, geografisk anhopning av produktionen samt snabb urbanisering (Laakso & Loikkanen 2004).

Stora stadsregioner är attraktiva placeringar för näringar med hög produktivitet och för konkurrenskraftiga företag inom dessa. Agglomerationerna ger företagen anhopningsfördelar: enligt många studier ökas produktiviteten av att företag och arbetskraft samlas nära varandra i och med att arbetsplatstätheten ökar handelns och samfärdselns effektivitet samt främjar spridningen av kunnande och nytänkande. Mellan företag som ligger nära varandra är det billigt och behändigt att forsla varor och ordna träffar, och där kan även slumpen sammanföra aktörer som är till nytta för varandra (Piekkola & Susiluoto 2012). Som följd av dessa processer är bruttonationalprodukten (BNP) per capita (dvs. per invånare) i stora stadsregioner nästan undantagslöst betydligt högre än nationellt. I Helsingfors regionkommun är BNP per capita 40 procent högre än i landet som helhet (år 2010, Statistikcentralen). Även ur konsumentperspektiv är de stora stadsregionerna attraktiva: de erbjuder ett mångsidigt urval av arbetstillfällen, ett omfattande servicebud och goda möjligheter till sociala kontakter.

Näbarhet är en viktig anhopningsfaktor: goda förbindelser för gods- och persontrafik är en nästan

nödvändig förutsättning för stora, växande stadsregioner. Förbättrad näbarhet både inom stadsregioner och mellan dem har gjort det möjligt för stadsregioner att växa. De stora stadsregionerna i Europa – däribland Helsingfors – har småningom utvecklats till omfattande geografiska nätverk med flera lokalcentra av olika storlek, noder som förenas med varandra av ett modernt trafiksystem.

Europas regioner

I det följande beskriver och analyserar vi skillnader mellan europeiska regioner, i huvudsak utgående från EU:s områdesindelingskategorier NUTS 2 och NUTS 3 med statistik ur Eurostats regiondatabaser. Om man bortser från de största metropolerna motsvarar indelningen NUTS 3 skäligen bra de funktionella stadsregionerna. I Finland utgör landskapet Nyland en NUTS 3 –region, och fr.o.m. år 2013 även en NUTS 2 –region, som tämligen jämförbart motsvarar Helsingfors funktionella stadsregion, som vi i fortsättningen kallar Helsingfors-Nyland. För de största metropolerna (bl.a. Paris, Rom och Warszawa) är det däremot oftast NUTS 2 som bäst motsvarar den funktionella stadsregionen, medan London indelas i två NUTS 1 –områden.

Inom EU finns 270 NUTS 2 –regioner och 1 294 NUTS 3 –regioner (Tabell 1). NUTS 2 –regionerna har i medeltal en folkmängd à 1,9 miljoner och NUTS 3 –regionerna 385 000. De finländska NUTS 2 och NUTS 3 –regionerna är mindre än genomsnittligt till folkmängden, men klart större än genomsnittligt till arealen. Med sina 1,5 miljoner invånare är Helsingfors-Nyland nära (81 %) medeltalet för NUTS 2 –regionerna och till arealen (9 100 km²) lite över hälften av regionernas medelareal. Jämfört med NUTS 3 –regionernas medeltal är Helsingfors-Nylands folkmängd fyrdubbel och areal tredubbel.

Taulukko 1: EU:n ja Suomen NUTS 2 ja NUTS 3 -alueet 2010

Jako	Alueiden lkm	Keski-väkiluku (1000)	Minimi väkiluku (1000)	Maksimi väkiluku (1000)	Keski-pinta-ala (km ²)	Keskim. väestötiheys (asuk/km ²)
EU NUTS 2	270	1 879	28	11 797	16 020	117
EU NUTS 3	1 294	385	10	6 336	3 340	117
Suomi NUTS 2	5	1 070	28	2 672	60 780	18
Suomi NUTS 3	20	268	28	1 421	15 196	18

Tabell 1: NUTS 2 och NUTS 3 -regionerna i EU och Finland år 2010

Kategori	Antal regioner	Folkmängd i medeltal (1000)	Minimifolkmängd (1000)	Maximi folkmängd	Medel-areal (km ²)	Medelfolktäthet (inv./km ²)
EU NUTS 2	270	1 879	28	11 797	16 020	117
EU NUTS 3	1 294	385	10	6 336	3 340	117
Finland NUTS 2	5	1 070	28	2 672	60 780	18
Finland NUTS 3	20	268	28	1 421	15 196	18

– Lähde: Eurostat ja Tilastokeskus | –Källa: Eurostat och Statistikcentralen

Alueellisesti eriytynyt Eurooppa

Euroopan alueiden³ välillä on edelleen valtavia eroja alueiden koon, tuottavuuden, vaurauden sekä monien hyvinvointia ja vetovoimaa kuvaavien indikaattoreiden suhteen. Väestön ja tuotannon keskittyminen on silmiinpistävä piirre Euroopassa, mikä on luonnollista, koska Eurooppa on yksi maailman kaupungistuneimmista alueista. Neljännes alueen väestöstä asuu 23 väkirikkaimmalla NUTS 2 -alueella. Tuotanto on vielä paljon keskittyneempää kuin väestö. Kymmenen suurinta tuotantoaluetta (NUTS 2) tuottaa neljänneksen koko alueen tuotannosta. Talouskeskittymien vahvin vyöhyke sijaitsee Euroopan ydinalueella, joka ulottuu Kaakkois-Englannista Benelux-maiden, Saksan länsiosan ja Sveitsin kautta Pohjois-Italiaan. Lisäksi Ranskan ja Espanjan suurimmat metropolialueet kuuluvat Euroopan tuotannollisiin mahtikeskitymiin. Suurin keskittymä sekä väestöllä että tuotannolla mitattuna on Suur-Pariisi (Île-de-France). Väestön ja tuotannon suhteen pienimmät alueet – joista monet ovat kuitenkin maantieteellisesti

3) Tarkastelu kattaa EU:n sekä Norjan ja Sveitsin, jolloin NUTS 2 -alueita on 293. Kaikilta alueilta ei ole kaikkia tietoja.

Ett regionalt differentierat Europa

Det finns fortfarande väldigt skillnader beträffande storlek, produktivitet, rikedom och många välstånds- och attraktivitetsindikatorer mellan regionerna i Europa. Anhopning av befolkning och produktion är ett iögonfallande drag i Europa, vilket är naturligt i och med att Europa är en av de mest urbaniserade delarna av vår värld. En fjärdedel av Europas befolkning bor i de 23 folkrikaste NUTS 2 -regionerna. Och ännu klart mera koncentrerad än befolkningen är produktionen: de tio största produktionsområdena (NUTS 2) står för en fjärdedel av Europas hela produktion. Den starkaste zonen av ekonomisk anhopning ligger i Europas kärnområde, som sträcker sig från nordöstra England via Benelux-länderna, Tysklands västra del och Schweiz till norra Italien. Dessutom hör de största metropolområdena i Frankrike och Spanien till Europas produktionsella maktkoncentrationer.

Största anhopningen både till folkmängd och produktion är Stor-Paris (Île-de-France). De till folkmängd och produktion minsta regionerna – varav många dock är mycket stora geografiskt – ligger i Europas östra och norra utkanter, på öar och i skärgårdar samt i bergstrakterna i mellersta och

KUVIO 1 | Euroopan alueiden (NUTS 2) väkiluku 2010 (miljoonaa)/ Euroopan määrä | FIGUR 1 | Folkmängden i Europas regioner (NUTS 2) år 2010.

– Lähde: Eurostat Regional Statistics Database & Tilastokeskus
– Källa: Eurostat Regional Statistics Database & Statistikcentralen

KUVIO 2 | Bruttokansantuote Euroopan alueilla (NUTS 2) 2009 (milj. €) | FIGUR 2 | Bruttonationalprodukten i Europas regioner (NUTS 2) år 2010

– Lähde: Eurostat, Regional Statistics Database & Tilastokeskus
– Källa: Eurostat Regional Statistics Database & Statistikcentralen

KUVIO 3 | Väestötiheys Euroopan alueilla (NUTS 2) 2010 (asukasta/km²). | FIGUR 3 | Folktätheten i Europas regioner (NUTS 2) år 2010 (invånare / km²)

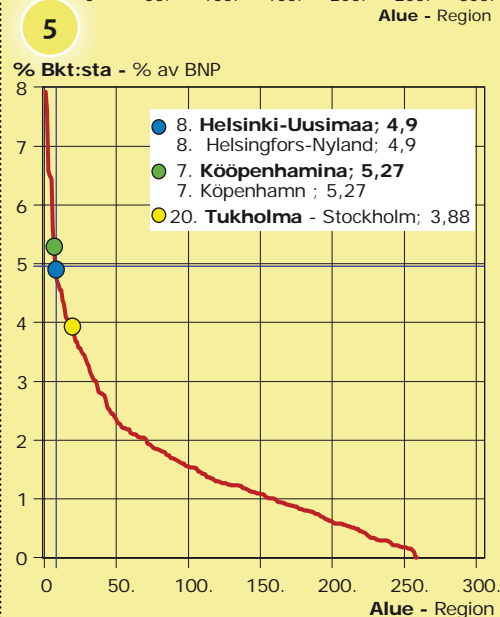
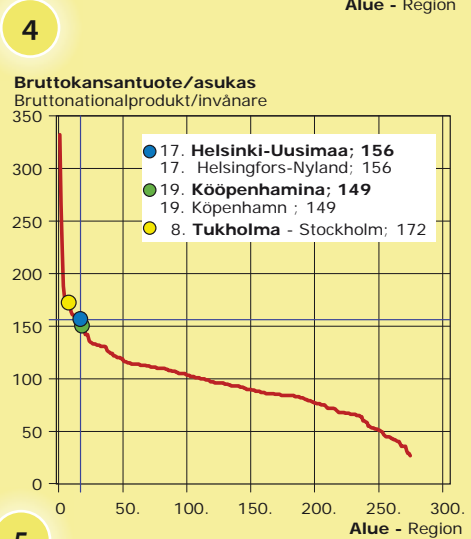
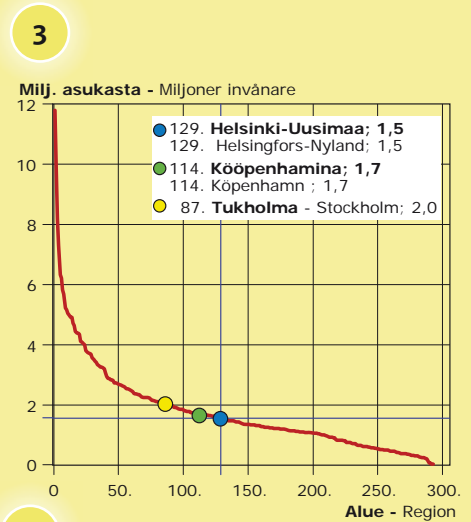
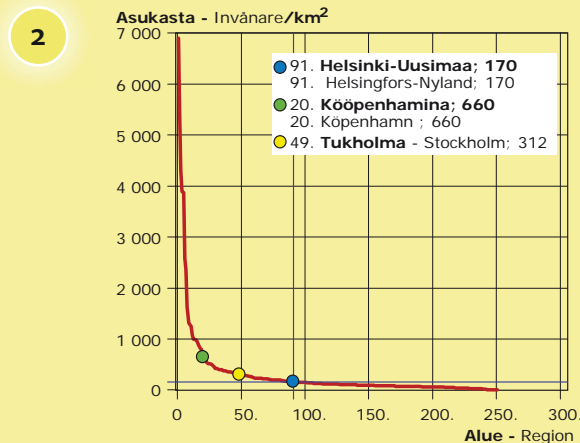
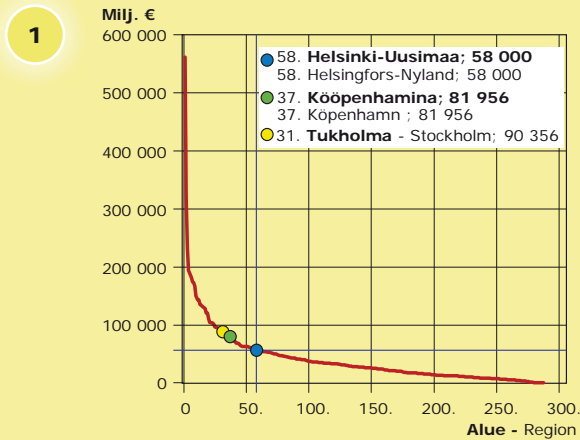
– Lähde: Eurostat, Regional Database & Tilastokeskus
– Källa: Eurostat, Regional Database & Statistikcentralen

KUVIO 4 | Ostovoimakorjattu bruttokansantuote/asukas Euroopan alueilla (NUTS 2) 2009 (EU=100) | FIGUR 4 | Köpkraftskorrigerad bruttonationalprodukt per capita i Europas regioner (NUTS 2) år 2009

– Lähde: Eurostat, Regional Statistics Database & Metropolitan Regions Database & Tilastokeskus | – Källa: Eurostat, Regional Statistics Database & Metropolitan Regions Database & Statistikcentralen

KUVIO 5 | T&K-menot Euroopan alueilla (NUTS 2) 2009 (% Bkt:sta) | FIGUR 5 | F&U –utgifter i Europas regioner (NUTS 2) år 2009 (% av BNP)

– Lähde: Eurostat, Regional Statistics Database & Tilastokeskus
– Källa: Eurostat, Regional Statistics Database & Statistikcentralen

hyvin laajoja – sijaitsevat itäisen ja pohjoisen Euroopan reuna-alueilla, saarilla ja saaristoissa sekä Keski- ja Etelä-Euroopan vuoristoalueilla. Helsinki-Uusimaa on väestöltään suuruusjärjestyksessä (129.) lähellä NUTS 2 -alueiden mediaania (Kuvio 1), mutta tuotannon volyymin suhteen se kuuluu ylimpään neljännekseen (58.) (Kuvio 2).

Vielä kärjekkäämmiksi alueiden väliset erot muodostuvat, kun tarkastellaan väestötiheyden (asukkaita/km²) jakaumaa (Kuvio 3). Tiiviimmin asutuilla alueilla väestötiheys on kymmenkertainen alueiden mediaaniin verrattuna. Tiheimmin asuttu on Brysselin NUTS 2 -alue. Helsinki-Uudellamaalla tiheys on noin puolet mediaania korkeampi. Kuitenkin väestötiheyteen vaikuttaa huomattavasti se, kuinka laajoiksi tilastoalueet on määritelty.

Alueiden tulotasoerot Euroopassa ovat edelleen todella suuret. Tätä mitataan asukasta kohti lasketulla ostovoimakorjatulla bruttokansantuotteella (bkt/asukas). Korkeimman tulotason alueella (Inner London) bkt/asukas on 3,5-kertainen alueiden mediaaniin verrattuna ja yli kymmenkertainen pienituloisimpiin alueisiin verrattuna. Tulotasolla mitattuna rikkaimmat alueet ovat läntisen Keski-Euroopan johtavat metropolit, mukaan luettuna Lontoo ja Pariisi, sekä pohjoismaiden pääkaupunkialueet. Helsinki-Uusimaa on järjestyksessä 17., Tukholman mahtuessa kärkikymmenikköön. Kärkialueet ovat korkean tuottavuuden toimialojen – teollisuuden ja erikoistuneiden palveluiden – keskittymiä ja globaalien yritysten sijaintipaikkoja. Ne ovat myös kansainvälisen liikenteen solmukohtia. Monet Euroopan huippuyliopistoista sijaitsevat rikkaimmilla alueilla ja ne ovat eurooppalaisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan kasautumia. Työvoima on korkeasti koulutettua ja työmarkkinat toimivat, mikä näkyy korkeina työllisyysasteina valtakunnallisiin verrattuna. Useimmat Euroopan rikkaimmista alueista menestyvät hyvin elämän laatua ja vetovoimaa koskevissa kansainvälisissä kaupunkivertailuissa. Kaiken tämän perusteella on loogista, että nämä alueet ovat myös kansainvälisen ja kansallisen muuttoliikkeen kohdealueita. Sen ansiosta niiden väestö kasvaa ja uusiutuu ja väestö rakenne on demografisesti, etnisesti ja kulttuurisesti monipuolista.

Köyhimmät alueet ovat pääasiassa maaseutuvaltaisia alueita sekä taantuneita tai taantuvia teollisuusalueita itäisen Euroopan reuna-alueilla. Tulotason suhteen Euroopassa vallitsee edelleen vahva itä-länsi-jako. Päinvastoin kuin rikkailla alueilla köyhimmillä alueilla tuotantorakennetta hallitsevat maatalous ja alhaisen tuottavuuden teollisuus. Väestön koulutustaso on heikko, samoin alueiden saavutettavuus. Väestön ikärakenne on yleensä vinoutunut vanhempien ikäluokkien suuntaan, ja alueet kärsivät nuorten ikäluokkien poismuutosta ja vanhusvaltaisen väestön korkeasta kuolleisuudesta.

Itämeren alueen suurkaupunkialueet Euroopan alueiden verkostossa

Euroopan alueiden joukossa Pohjoismaiden pääkaupunkiseudut – Helsinki, Kööpenhamina, Oslo ja Tukholma – muodostavat joukon, jolla on paljon yhteistä. Ne ovat kaikki keskikokoisia NUTS 2 -alueita väkiluvun suhteen. Kuitenkin ne ovat kaikki suhteellisesti huomattavasti suurempia, kun tarkastellaan tuotannon volyyymiä: kaikki sijaitsevat NUTS 2 -alueiden ylimmässä neljänneksessä, kun alueet laitetaan suuruusjärjestykseen. Tukholma on sijalla 32 ja Helsinki-Uusimaa sijalla 58. Pohjoismaiden pääkaupunkiseudut ovat myös rikkaita ja tuottavia alueita: kaikki kuuluvat bkt/asukas-indikaattorilla mitattuna Euroopan kahdenkymmenen kärkialueen joukkoon. Yhteistä on myös panostus tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja muihin innovatiivisuutta edistäviin toimintoihin: T&K-panostukset suhteessa bkt:een ovat huipputasoa kaikilla pääkaupunkiseuduilla.

Alueet erottuvat myös työllisyyden suhteen. Tukholmassa ja Oslolla työllisyysasteet ovat Euroopan alueiden kärkijoukossa ja myös Helsinki ja Kööpenhamina kuuluvat alueista ylimpään neljännekseen, vaikka ovat selvästi jäljessä edellisistä. Korkea tulotaso, työvoiman kysyntä ja runsas koulutusmahdollisuuksien tarjonta vetävät pohjoisen pääkaupunkieihin muuttajia: kaikkien neljän alueen väestö kasvaa voimakkaasti muuttovoiton ansiosta, joka tulee pääasiassa maahanmuutosta. Korkean tulotason ja työllisyyden sekä väestönkasvun kääntöpuoli näkyy asuntojen hinnoissa; nekin ovat lähellä

södra Europa. Helsingfors-Nyland ligger vad folkmängden beträffar på 129:e plats, alltså nära medianen för NUTS 2 –regionerna (Figur 1), men till produktionsvolymen ligger den i den högsta fjärdelen, på 58:e plats

Ännu mer tillspetsade blir skillnaderna mellan regionerna om vi ser till folktätheten (invånare/km²) (Figur 3). I de tätast bebodda regionerna är folktätheten tio gånger så hög som medianen för regionerna. Tätast befolkad är Bryssels NUTS 2 –region. I Helsingfors-Nyland är tätheten ca. 50 procent högre än medianen. Men folktätheten påverkas givetvis av hur man avgränsar statistiken geografiskt.

Även skillnaderna i inkomstnivå är fortfarande verkligt stora i Europa. Detta mäts med köpkraftskorrigerad bruttonationalprodukt per invånare (BNP/invånare). I det område som har högsta inkomstnivån (Inner London) är BNP per invånare 3,5 gånger så hög som medianen, och över tiofald jämfört med de regioner som har lägsta inkomster. De rikaste regionerna mätt med inkomstnivån är de ledande metropolerna i västra Europa, inklusive London och Paris, samt huvudstadsregionerna i Norden. Helsingfors-Nyland är 17:e, medan Stockholm finns med bland tio i topp. De ledande regionerna är anhopningar av högproduktiva näringar – industri och specialiserad service – och placeringsorter för globala företag. De är också knutpunkter för internationell samfärdsel. Många av Europas ledande universitet ligger i de rikaste regionerna och är anhopningar för europeisk forsknings- och utvecklingsverksamhet. Arbetskraften är högt utbildad och arbetsmarknaden fungerande, vilket tar sig uttryck i hög sysselsättningsgrad jämfört med den nationella. De flesta av de rikaste regionerna i Europa klarar sig bra i internationella jämförelser av livskvalitet och konkurrenskraft i städer. På grundval av allt detta är det logiskt att dessa regioner också utgör målområden för internationell och nationell migration. Tack vare den växer och förnyas deras befolkning, och befolkningsstrukturen är demografiskt, etniskt och kulturellt mångsidig.

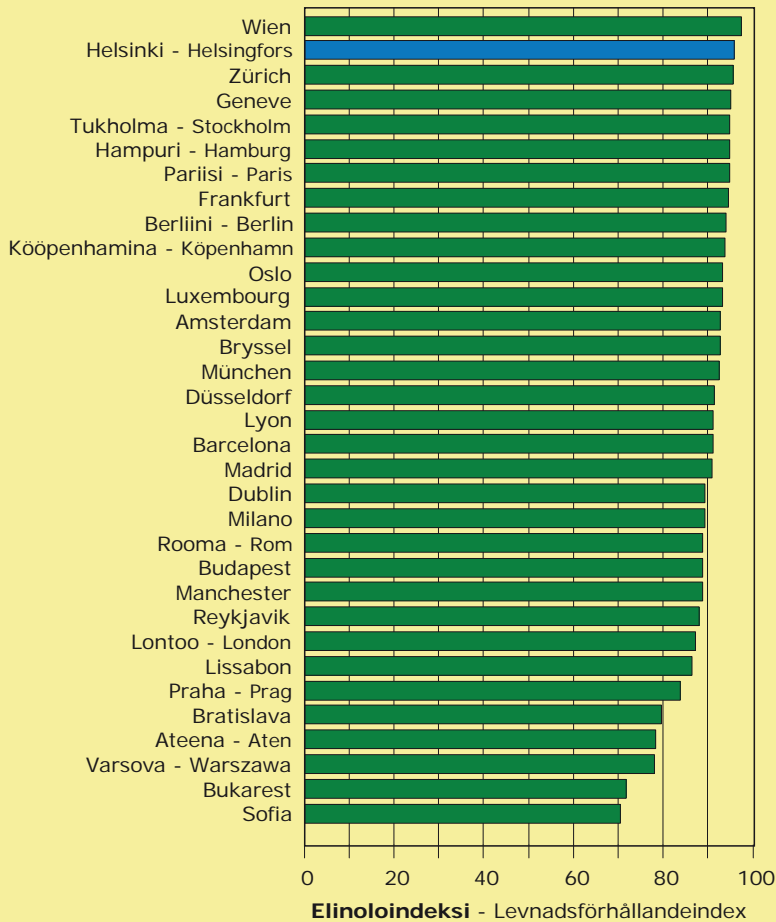
De fattigaste regionerna är i huvudsak landsbygdsdominerade områden samt stagnerade/stag-

nerande industriområden i den östeuropeiska periferin. Beträffande inkomstnivå råder fortfarande en stark delning mellan öst och väst i Europa. I motsats till de rika regionerna domineras produktionsstrukturen i de fattigaste regionerna av lantbruk och lågproduktiv industri. Befolkningens utbildningsnivå är låg, liksom också regionernas närhet. Befolkningens åldersstruktur är vanligen skev med åldringsdominans och utflyttning av yngre åldersklasser – och hög dödlighet i en åldringsdominerad befolkning.

Storstäderna i Östersjöområdet och det europeiska regionnätverket

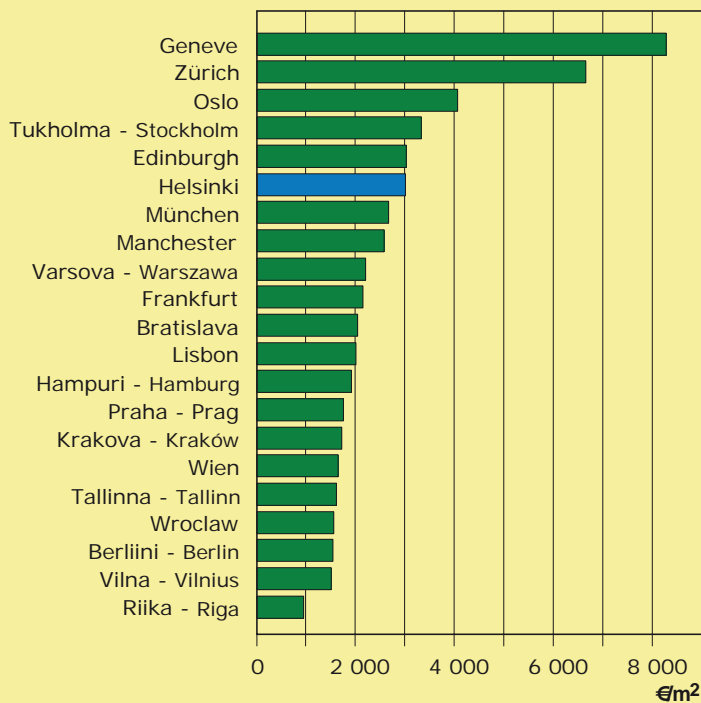
Bland de europeiska regionerna utgör de nordiska huvudstadsregionerna – Helsingfors, Köpenhamn, Oslo och Stockholm – en skara som har mycket gemensamt. De är till folkmängden medelstora NUTS 2 –regioner. Men till produktionsvolymen är de alla relativt sett större: alla placerar sig i det senare hänseendet i högsta fjärdedelen i NUTS 2 –regionernas rangordning. Stockholm ligger på 32:a plats, Helsingfors-Nyland på 58:e. De nordiska huvudstadsregionerna är också rika och produktiva regioner: mätt med BNP per capita ligger samtliga bland tjugo i topp i Europa. Ett gemensamt drag är också satsningarna på forskning och utveckling och övriga innovationsfrämjande funktioner: investeringarna i F&U i förhållande till BNP är på toppnivå i alla nordiska huvudstadsregioner.

Regionerna urskiljer sig också med avseende å sysselsättningsgraden. I Stockholm och Oslo är sysselsättningsgraden bland de bästa i Europas regioner, och även Helsingfors och Köpenhamn hör till den högst placerade fjärdedelen, trots att de är klart efter de två nyss nämnda. Hög inkomstnivå, efterfrågan på arbetskraft och ett stort utbud utbildningsmöjligheter drar till sig flyttare till de nordiska huvudstäderna: samtliga växer som bäst starkt tack vare flyttöverskott, främst genom invandring. Avigsidan av den höga inkomstnivån och sysselsättningen samt folkökningen syns i form av höga bostadspriser – även de är nära europeisk maxnivå i alla fyra huvudstadsregionerna. Efterfrågan genom tillväxt parad med köpkraft genom hög inkomstnivå avspeglar sig på bostadspriserna och på fastighets-

KUVIO 6: Euroopan suurkaupungit elinoloindeksin mukaisessa järjestyksessä (liveability ranking) 2012.
 – Lähde: EIU Liveability Ranking 2012

FIGUR 6. De europeiska storstädernas liveability ranking 2012
 Källa: EIU Liveability Ranking 2012

KUVIO 7: Kerrostaloasunnon keskihinta valituilla Euroopan suurkaupunkialueilla 2007–2009 (€/m²)(Helsinki = Pääkaupunkiseutu 2009)
 – Lähde: Eurostat, Urban Audit Database & Tilastokeskus

FIGUR 7: Medelpriset på höghuslägenheter i vissa europeiska storstadsregioner 2007–2009 (€/m²)(Helsingfors/Helsinki = Huvudstadsregionen 2009)
 – Källa: Eurostat, Urban Audit Database & Tilastokeskus

Euroopan huipputasoa kaikilla Pohjoismaiden pääkaupunkiseuduilla. Kasvun aikaansaama kysyntä ja korkea tulotason tuoma maksuvalmius välittyvät asuntojen hintoihin ja laajemmin kiinteistömarkkinoille. Euroopan velkakriisin aikaansaama taantuma on vaikuttanut myös Pohjoismaihin ja niiden pääkaupunkiseutuihin, mutta kaikkien niiden taloudet ovat kehittyneet vakaammin kuin EU-alueella keskimäärin vuosina 2011–2012.

Yhteistä Pohjoismaiden pääkaupunkiseuduille on myös menestys suurkaupunkien välisissä kansainvälisissä elinolojen ja vetovoiman vertailuissa. Esimerkiksi, kaikki neljä sijoittuivat Euroopan kaupunkialueiden vertailussa yhdentoista parhaan joukkoon vuoden 2012 Liveability Ranking -vertailussa (Economist Intelligence Unit).

Joitakin erottaviakin tekijöitä löytyy, muun muassa maankäytössä. Kööpenhaminan seudun NUTS 2 -alueella väestötiheys on nelinkertainen Helsinki-Uusimaahan verrattuna, joka on Pohjoismaiden pääkaupunkiseuduista maankäytöltään väljin seutu.

Kun vertaillaan laajempaa joukkoa Itämeren alueen suurkaupunkialueita⁴, kuva muuttuu huomattavasti heterogeenisemmäksi. Hampuri on yksi Euroopan rikkaimmista seuduista bkt/asukas-suhteella mitattuna ja monen muunkin tässä katsauksessa käytetyn indikaattorin suhteen melko lähellä Pohjoismaiden pääkaupunkeja. Berliini on Varsovan ohella suurin Itämeren alueen suurkaupunki-seuduista, mutta siellä bkt/asukas on selvästi alempi kuin edellä käsitellyissä kaupungeissa, lähellä Euroopan NUTS 2 -alueiden keskiarvoa. Asuntojen hinnat ovat Berliinissä tuntuvasti alemmat kuin Pohjoismaiden pääkaupungeissa. Suuri asuntojen tarjonta sekä kahden edellisen vuosikymmenen väestön väheneminen on pitänyt hinnat kohtuullisina. Saksan talouden vakauden ansiosta Euroopan velkakriisi ja sen seuraukset eivät ole juurikaan vaikuttaneet Berliinin talouskehitykseen.

Myös Varsovan seudun bkt/asukas on lähellä EU:n keskiarvoa. Varsovan talous on kasvanut vakaasti 1990-luvulta alkaen ja kasvu on jatkunut myös Euroopan talouskriisin vuosina. Seudun

4) Mukana Helsingin, Kööpenhaminan, Oslon ja Tukholman lisäksi Tallinna, Riika, Vilna, Varsova, Berliini ja Hampuri.

marknad. Den svacka som skuldkrisen i Europa förorsakat har påverkat också Norden och dess huvudstadsregioner, men deras ekonomier utvecklades stadigare än i EU i medeltal åren 2011-2012.

Gemensamt för de nordiska huvudstadsregionerna är också framgång vid internationella jämförelser av levnadsförhållanden och dragningskraft i storstäder. Som exempel placerade sig alla fyra bland de elva bästa i Liveability Ranking (Economist Intelligence Unit), dvs. rangordning enligt trivsel, lämplighet som boningsort, av europeiska stadsregioner år 2012.

En del olikheter finns förstås, bland annat i markanvändning. Folktätheten i Köpenhamnsregionens NUTS 2 -område är fyrdubbel jämfört med Helsingfors-Nyland, som är den glesast exploaterade huvudstadsregionen i Norden.

Om vi jämför lite flera storstadsområden i Östersjöområdet (de nordiska huvudstäderna samt Tallinn, Riga, Vilnius, Warszawa, Berlin och Hamburg) blir bilden betydligt heterogenera. Hamburg är en av Europas rikaste stadsregioner mätt med BNP per capita, och ligger också beträffande många andra av de indikatorer vi använt i denna översikt ganska nära de nordiska huvudstäderna. Berlin är tillsammans med Warszawa den största stadsregionen i Östersjöområdet, men där är BNP per capita klart lägre än i nyss nämnda stadsregioner och nära medeltalet för de europeiska NUTS 2 -regionerna. Bostadspriserna är klart lägre i Berlin än i de nordiska huvudstäderna. Ett stort utbud av bostäder och en folkminskning under de två föregående årtiondena har hållit priserna på skälig nivå. Tack vare den tyska ekonomins stabilitet har den europeiska skuldkrisen inte nämnvärt påverkat den ekonomiska utvecklingen i Berlin.

Även i Warszawaregionen är BNP per capita nära EU-medeltalet. Sedan 1990-talet har regionen haft stadig ekonomisk tillväxt, och tillväxten har fortsatt även under åren av europeisk ekonomisk kris. Regionens BNP per capita närmar sig sakta de rika europeiska storstädernas nivå. Tillväxten har också återspeglat sig på bostadspriserna, som är högre i Warszawa än i Berlin, men ändå lägre än i de nordiska huvudstadsregionerna.

bkt/asukas lähestyy vähitellen Euroopan rikkaiden suurkaupunkien tasoa. Kasvu on heijastunut myös asuntojen hintoihin, jotka ovat Varsovassa korkeammat kuin Berliinissä, mutta kuitenkin alemmat kuin Pohjoismaiden pääkaupunkiseudulla.

Baltian maiden pääkaupunkiseuduista Riika ja Vilna kuuluvat Pohjoismaiden pääkaupunkien tapaan keskikokoisiin suurkaupunkiseutuihin, sen sijaan Tallinna on selvästi pienempi. Baltian maat joutuivat talouskriisin uhreiksi kansainvälisessä finanssikriisissä vuosina 2008–2009. Myös pääkaupunkiseuduilla, joiden osuus kunkin Baltian maan taloudesta on poikkeuksellisen suuri, tuotanto romahti ja työttömyys kasvoi rajusti, jonka tuloksena myös maastamuutto kasvoi voimakkaasti. Osin tämän seurauksena Baltian pääkaupunkiseudut kuuluvat edelleen Euroopan alueiden köyhimpään neljännekseen bkt/asukas-indikaattorilla mitattuna. Kuitenkin Baltian maiden pääkaupunkiseudut, erityisesti Tallinna, ovat elpyneet nopeasti talouskriisistä ja niiden taloudet ovat kasvaneet myös Euroopan velkakriisin aikaansaaman taantumana aikana vuosina 2011–2012. Tämän ansioista ne ottavat nopeasti uudelleen kiinni bkt/asukas-eroa muihin Itämeren alueen suurkaupunkiseutuihin.

Kokonaisuutena Itämeren alueen suurkaupunkiseudut muodostavat vyöhykkeen, joka on selvinnyt Euroopan velkakriisin aikaansaamasta taantumasta vuodesta 2011 alkaen selvästi paremmin kuin EU-alue kokonaisuutena ja erityisesti Etelä-Eurooppa ja sen suurkaupunkialueet. Kaikille Itämeren alueen suurkaupunkiseuduille on yhteistä myös kiihtyvä väestönkasvu. Kaikissa Pohjoismaiden suurkaupunkiseuduissa sekä Berliinissä ja Hampurissa muuttovoitto on kasvanut erityisesti lisääntyneen maahanmuuton seurauksena viime vuosikymmenen loppuvuosista alkaen. Tämä johtuu ainakin osittain Euroopan talouskriisistä, joka on suunnannut Euroopan muuttovirtoja kohti vakaata pohjoista. Varsovassa ja Baltian maiden pääkaupunkiseudulla muuttosuunnat ovat kääntyneet viime vuosikymmenen lopulta alkaen takaisinpäin mm. Isosta Britanniaista ja Irlannista, joissa työmarkkinoiden vetovoima on romahtanut. Näissä Itämeren kaupungeissa väestön väheneminen on pysähtynyt ja väkiluku on kääntynyt uudelleen

kasvuun. Itämeren alueiden välillä on myös vilkkaita muuttovirtoja, esimerkiksi muutto Virosta – pääasiassa Tallinnan ulkopuolelta – Helsingin seudulle on kasvanut voimakkaasti viime vuosikymmenen lopulta alkaen (Laakso ym. 2013).

Lopuksi

Menestyvimpien kaupunkien vetovoima perustuu niiden kykyyn luoda ja kasvattaa osaamispääomaa, joka ei synny pelkästään investoimalla fyysiseen pääomaan, jota tosin sitäkin edelleen tarvitaan. Monipuoliset kommunikaatiomahdollisuudet ovat nousseet tärkeäksi saavutettavuuden osatekijäksi liikenneyhteyksien rinnalle. Vieraskielisen väestön kasvu lisää kansainvälistä vuorovaikutusta, mutta samalla tuo haasteen asukkaiden eriytymisestä asuinpaikkojen suhteen sekä kulttuurisesti ja myös taloudellisesti. ■

Kirjallisuus | Litteratur

ECONOMIST'S INTELLIGENCE UNIT 2012. Liveability Ranking 2012

LAAKSO, S. & KOSTIAINEN, E. 2011. European Metropolises. Recession & Recovery. City of Helsinki, Urban Facts. Statistics 2011:19.

LAAKSO, S. & LOIKKANEN H.A. 2004. Kaupunkitalous. Johdatus kaupungistumiseen, kaupunkien maankäyttöön sekä yritysten ja kotitalouksien sijoittumiseen. Gaudeamus, Helsinki.

LAAKSO, S. & KOSTIAINEN, E. & KALVET, T. & VELSTRÖM, K. Economic flows between Helsinki-Uusimaa and Tallinn-Harju regions. 2013. Helsinki-Tallinn Transport and Planning Scenarios project (H-TTTransPlan)

PIEKKOLA, H. & SUSILUOTO I. 2012. Kaupunkialueiden taloudellinen kasvu ja aineettoman pääoman merkitys alueille. Teoksessa Loikkanen, H.A. & Laakso, L. & Susiluoto I. (toim.) Metropolialueen talous. Helsingin kaupungin tietokeskus & Kaupunkitutkimus- ja metropolipolitiikkaohjelma.

REGIONAL INNOVATION SCOREBOARD 2012. European Commission.

THE WORLD BANK 2009. Reshaping Economic Geography. World development report 2009.

Av de baltiska huvudstäderna hör Riga och Vilnius liksom de nordiska huvudstäderna till de medelstora storstadsregionerna, medan Tallinn är klart mindre. Under den internationella finanskrisen åren 2008–2009 råkade de baltiska länderna illa ut. Även i huvudstadsregionerna, som utgör en ovanligt stor del av respektive land, störtade ekonomin och arbetslösheten ökade starkt, vilket ledde till starkt ökande emigration. Delvis som följd av detta hör de baltiska huvudstadsregionerna till den fattigaste fjärdedelen mätt med BNP per capita. Men återhämtningen från krisen har varit snabb, i synnerhet i Tallinn, och deras ekonomier växte även under den svacka som den europeiska skuldkrisen medförde 2011–2012. Därmed knappar de raskt in på de övriga östersjöstorstädernas försprång i BNP per capita.

Som helhet bildar Östersjöområdets storstadsregioner en zon som sedan år 2011 klart bättre klarat sig genom skuldkrisssvackan än EU-området som helhet och i synnerhet södra Europa och dess storstadsregioner. Gemensamt för samtliga storstadsregioner i Östersjöområdet är också en accelererande folkökning. I samtliga nordiska storstadsregioner och i Berlin och Hamburg har flyttöverskottet vuxit som följd i synnerhet av ökad invandring under de sista åren av förra årtiondet. Detta beror åtminstone delvis på den ekonomiska krisen i Europa, som riktat in de europeiska flyttningsströmmarna mot det stabila norra Europa. I Warszawa och de baltiska huvudstadsregionerna har flyttströmmarna sedan slutet av förra årtiondet börjat vända tillbaka från bl.a. Storbritannien och Irland, där arbetsmarknadens dragningskraft kollapsat. I dessa östersjöstäder har folkminskningen upphört och folkmängden börjat växa igen. Även mellan regionerna i Östersjöområdet sker livlig migration. Som exempel har flyttandet från Estland – främst andra orter än Tallinn – till Helsingforsregionen vuxit starkt allt sedan slutet av förra årtiondet (Laakso et al. 2013).

YTM EEVA KOSTIAINEN toimii tutkijana ja **VTT SEPPÖ LAAKSO** tutkijana ja toimitusjohtajana Kaupunkitutkimus TA Oy:ssä. Kaupunkitutkimuksen erikoisala ovat alue- ja kaupunkitalous, erityisesti väestöä, yritystoimintaa, asuntomarkkinoita, työmarkkinoita, maankäyttöä ja kaupunkirakennetta käsittelevät tutkimukset ja selvitykset.

PM EEVA KOSTIAINEN verkar som forskare och **PD SEPPÖ LAAKSO** som forskare och verkställande direktör vid stadsforskningsfirman Kaupunkitutkimus TA Oy. Firmans specialgebiet är region- och stadsekonomi, i synnerhet undersökningar och utredningar specialiserade på befolkning, företagsverksamhet, bostadsmarknad, arbetsmarknad, markanvändning och stadsstruktur.

Slutkläm

De framgångsrikaste städernas dragningskraft bygger på deras förmåga att skapa kunskapskapital och utöka det. Detta sker inte bara genom att investera i fysiskt kapital, som för all del också fortfarande behövs. Mångsidiga kommunikationsmöjligheter har blivit en viktig närbarhetsfaktor vid sidan av trafikförbindelserna. Växande antal invånare med främmande modersmål ökar den internationella växelverkan men innebär samtidigt i och med åtföljande lokal differentiering en både kulturell och ekonomisk utmaning. ■

PEKKA KAIKKONEN

Urbaanien nuorten aikuisten monenkirjavat elämäntyylit

Urbana unga vuxnas brokiga livsstilar

NUORTEN AIKUISTEN ELÄMÄNTAPAAN liittyy paljon uskomuksia ja oletuksia. Samoin urbaania kaupunkiympäristöä elinpiirinä pitävien kulutustottumuksista, tavoista ja arvoista tuntuu olevan vallalla piintynyt käsitys. Oletetaan, että “urbaani elämäntapa” on jotakin tietynlaista, jotakin mikä yrittää puristaa kaikki samaan muottiin. Vuoden 2013 alussa nuorten helsinkiläisten aikuisten keskuudessa kerätty aineisto kertoo kuitenkin toisenlaisen tarinan. Elämäntapojen kirjo on suuri, vaikka tarkastelun keskiössä on rajattu ikäryhmä ja asuinalue. Yhtä ainoaa urbaanin muotoa ei ole mahdollista eikä mielekästäkään yrittää löytää aineistosta, kuten ei elävästä elämästäkään.

TILL UNGA VUXNAS LIVSSTIL förknippas mångahanda föreställningar och antaganden. På samma sätt verkar det råda en inbiten uppfattning om konsumtionsvanorna, sätten och värderingarna hos dem som betraktar den urbana stadsmiljön som sitt revir. Man utgår i från att det finns en viss slags “urban livsstil”, och att den är någonting som försöker pressa alla i samma form. Materialet som samlades in bland unga vuxna Helsingforsbor i början av 2013 visar emellertid en helt annan bild. Livsstilarnas mångfald är stor, trots att granskningen fokuserar på en avgränsad åldersgrupp och ett begränsat bostadsområde. Det är inte möjligt eller ens meningsfullt att försöka hitta en enda urban form i materialet, liksom inte heller i det riktiga livet.

Urbaani elämäntapa -hanke

Urbaani elämäntapa -hanke alkoi talvella 2013 aineistonkeruulla. Tarkoituksena oli kerätä uutta tietoa erilaisista tavoista elää kaupungissa. Tutkimushankkeen keskiössä on urbaani elämäntapa, erityisesti asumiseen ja lapsiperheiden arkeen sekä

Projektet Urban livsstil

Projektet Urban livsstil startade vintern 2013 med materialinsamling. Syftet var att samla in ny information om olika sätt att leva i staden. I brännpunkten av forskningsprojektet står den urbana livsstilen, särskilt frågor kring boende och barnfamiljers

elämäntyyliin ja vapaa-aikaan liittyvät kysymykset.

Kysely lähetettiin 4 000:lle kohderyhmään (25–44 -vuotiaat helsinkiläiset) kuuluvalla. Lisäksi aineistoa täydennettiin avoimella nettikyselyllä. Lopullinen aineisto koostuu 1 780 helsinkiläisen vastauksista. Aineiston ikäjakauma vastaa tutkimuksen kohderyhmän ikäjakaumaa. Sen sijaan koulutetut ovat aineistossa yliedustettuja, ja tältä osin aineisto on vino. Aineiston tarkoitus ei ollut lähtökohtaisesti olla täydellisen edustava. Tästä syystä analyysissä ei käytetä painokertoimia, vaan aineistoa käsitellään sellaisenaan.

Tutkimushankkeen, ja myös tämän artikkelin, kohdalla ymmärrämme urbaanin käsitteen yksinkertaisesti maalaisuudesta tai maaseudusta eroavana dikotomiana (ks. Castells 2002[1972]: 35). Kaupunkilainen ympäristö on urbaania ympäristöä ja kaupunkilainen elämäntyyli (tai elämäntyyli) on urbaania elämäntyyliä. Emme ajattele urbaania symbolisena käsitteenä, emmekä lähtökohtaisesti korosta urbaaniin liittyviä käsitteellisiä elementtejä (ks. keskustelua käsitteestä mm. Ilmonen 2010, myös Castells 2002[1972]). Urbaani on siis tässä artikkelissa pitkälti spatiaalinen käsite, mikä on tämän empiirisen ja tiettyä aluetta käsittelevän artikkelin tapauksessa hyvin luonteva lähtökohta.

Tässä artikkelissa kaupunki nähdään kollektiivina, jossa esiintyy tälle kollektiiville ominaisia sääntöjä, jotka empiirisen aineistomme läpi nähdään elämäntyyleinä ja -tapoina. Kulutusvalintojen ja elämäntapojen taustalla vaikuttavat sosiaaliset säännöt, joskaan enää ei ole olemassa yhtä kollektiivista sääntöä (vrt. Durkheim 1990[1982] – *conscience collective*), varsinkaan suurissa kaupungeissa (vrt. Simmel 1903). Näitä sääntöjä on monia. Kaupunkilaisuus – urbaani – on orgaanista ja toisaalta ajassa ja rakenteissa muuttuvaa. Kollektiiviset säännöt syntyivät ennen kenties rationaalisten käytännön tilanteisiin liittyvien ongelmien pohjalta. 2000-luvun suurkaupungissa tilanne on erilainen. Sääntöjä uusinnetaan nykyisin entistä tietoisemmin. Mahdollisuuksien niukkuus ei enää pakota tekemään päätöksiä, joiden motiivit löytyvät Maslowin (1954) tarvehierarkian alaportailta. Tämä ajatus on myös Urbaani elämäntapa -hankkeen taustalla.

vardag samt livsstil och fritid.

Enkäten skickades till 4 000 personer i målgruppen (25–44-åriga Helsingforsbor). Dessutom kompletterades materialet med en öppen enkät på webben. Det slutliga materialet består av 1 780 Helsingforsbors svar. Åldersfördelningen i materialet motsvarar åldersfördelningen i forskningens målgrupp. Däremot är de utbildade överrepresenterade i materialet och i det här hänseendet är materialet skevt. Materialet var dock inte ens avsett att vara fullständigt representativt. Av den här anledningen tillämpas inte viktcoefficienter i analyserna, utan materialet behandlas som det är.

I forskningsprojektet, liksom också i den här artikeln, förstår vi begreppet urban helt enkelt som en dikotomi som skiljer sig från lantlighet eller landsbygd (se Castells 2002[1972]: 35). En stadsmiljö är en urban miljö och livsstilen (eller livsstilarna) i staden är urbana livsstilar. Vi ser inte urbant som ett symboliskt begrepp, vi betonar i princip inte begreppslika element i anslutning till det urbana (se diskussion om begreppet bl.a. Ilmonen 2010, även Castells 2002[1972]). Det urbana är i den här artikeln i stor utsträckning ett spatialt begrepp, vilket är en mycket naturlig utgångspunkt för den här empiriska artikeln om ett visst område.

I den här artikeln betraktas staden som ett kollektiv, där det förekommer regler som karakteriserar kollektivet och som vi genom vårt empiriska material ser som livsstilar och levnadssätt. I bakgrunden av konsumtionsvanorna och levnadssätten verkar sociala regler, fastän det i dagsläget inte längre finns endast en kollektiv regel (jfr Durkheim 1990[1982] – *conscience collective*), speciellt inte i storstäder (jfr Simmel 1903). De här reglerna är många. Stadsmässighet – urbanitet – är organiskt, å andra sidan förändras det med tiden och strukturerna. Förr i tiden uppstod kollektiva regler eventuellt utifrån problem i anslutning till rationella praktiska situationer. I 2000-talets storstäder ser situationen annorlunda ut. Reglerna förnyas numera mera medvetet än tidigare. Knappa möjligheter tvingar inte längre fram beslut vars motiv återfinns på de lägre nivåerna i Maslows (1954) behovshierarki. Den här tanken finns även bakom projektet Urban livsstil.

Tässä lyhyessä katsauksessa tarkastellaan alle 30-vuotiaita, joita aineistossa on 519 kappaletta. Tarkasteltava joukko kaupunkilaisia tuottaa omanlaisensa kollektiivisten sääntöjen verkoston. Koko aineiston tasolla tulokset olisivat luultavasti erilaisia. Artikkelissa käydään lyhyesti läpi asumiseen, elämäntapoihin ja vapaa-ajanviettoon liittyvät keskeisimmät tulokset.

Tämän artikkelin tarkoitus on kaksitahoinen. Ensinnäkin uunituoretta aineistoa ja sen tuottamia tuloksia esitellään ensimmäistä kertaa julkisesti. Toisena tarkoituksena on tarkastella aineiston tulosten valossa sitä, miltä elämä Helsingin nuorten aikuisten kokemana näyttää. Erityisen tarkastelun alla ovat asuinympäristöön liittyvät kokemukset sekä elämäntapoihin ja -tyyleihin liittyvät arvotukset ja vapaa-ajan asenteet.

Urbaani nuori, metropolin asukas

Aineisto mahdollistaa monenlaisia aluejakoja, mutta tässä selvityksessä vastaajat jaettiin raitiovaunu-Helsingissä asuviin ja muualla asuviin. Dikotominen raitiovaunu-Helsinki-muuttuja muodostettiin postinumeroiden avulla. Helposti raitiovaunulla saavutettavat postinumeroalueet liitettiin raitiovaunu-Helsinkiin, ja muut alueet jätettiin luokan ulkopuolelle. Päädyimme tällaiseen aluerajaukseen esimerkiksi piirijakoihin pohjautuvien kantakaupunkimääritelmien sijaan sen käsitteellisen helpouden ja kansantajuisuuden takia. Saavutettavuutta raitiovaunulla voidaan pitää näin ollen vähintäänkin hyvänä kantakaupungin metaforana. Ennako-oletuksena oli siis, että raitiovaunu-Helsinki kuvaisi symbolista kantakaupunkia vähintään yhtä hyvin kuin virallinen kantakaupungin määritelmä. Toisaalta voidaan olettaa, että näiden kahden alueen väliltä löytyy eroja, mitkä pystytään löytämään, ja joita pystytään myös selittämään aineiston avulla (ks. Mustonen 2010).

Kyselylomake sisälsi yhden laajan asumiseen liittyvän kysymyspatteriston (viisiportainen asteikko), minkä lisäksi kysyttiin asumisen kestoa ja muuttoaikaita. Tässä artikkelissa asumisen kesto jätetään tarkastelun ulkopuolelle.

Vastaajat olivat erittäin tyytyväisiä omaan asuin-alueeseensa. Raitiovaunu-Helsingin vastaajat oli-

I den här korta översikten studerar vi sammanlagt 519 personer under 30 år, bosatta i Helsingfors. Gruppen som är föremål för betraktelsen producerar ett nätverk av kollektiva regler som är karaktäristiskt för den. På hela materialets nivå skulle resultatet förmodligen se annorlunda ut. I artikeln går vi kort igenom de viktigaste resultaten i anslutning till boende, levnadsvanor och fritiden.

Den här artikeln har två syften. Å ena sidan presenteras ugnsfärskt material och resultat som materialet genererat för första gången i offentligheten. Det andra syftet är att utifrån materialresultaten undersöka hur livet så som det upplevs av unga vuxna i Helsingfors ser ut. Särskilt betraktar vi erfarenheter i anslutning till boendemiljön och värderingar kring levnadssätt och livsstilar samt attityder i fråga om fritiden.

Urban ung, metropolinvånare

Materialet tillåter många olika områdesindelningar, men i den här utredningen indelades informanterna i dem som bor i spårvagns-Helsingfors och dem som bor på annat håll. Den dikotomiska variabeln spårvagns-Helsingfors bildades med hjälp av postnummer. Postnummerområden som lätt kan nås med spårvagn inkluderades i spårvagns-Helsingfors, medan de övriga områdena lämnades utanför kategorin. Vi beslutade oss för en sådan områdesavgränsning i stället för att till exempel definiera stadskärnan utifrån distriktsindelningar, eftersom vi ansåg denna metod vara begreppsligt enkelt och lättfattligt. Tillgängligheten med spårvagn kan sålunda betraktas åtminstone som en bra metafor för stadskärnan. Vi antog alltså på förhand att spårvagns-Helsingfors beskriver den symboliska stadskärnan minst lika väl som den officiella definitionen av stadskärnan. Å andra sidan kan man anta att det mellan de två områdena finns skillnader som kan vi kan hitta och som också kan förklaras med hjälp av materialet (se Mustonen 2010).

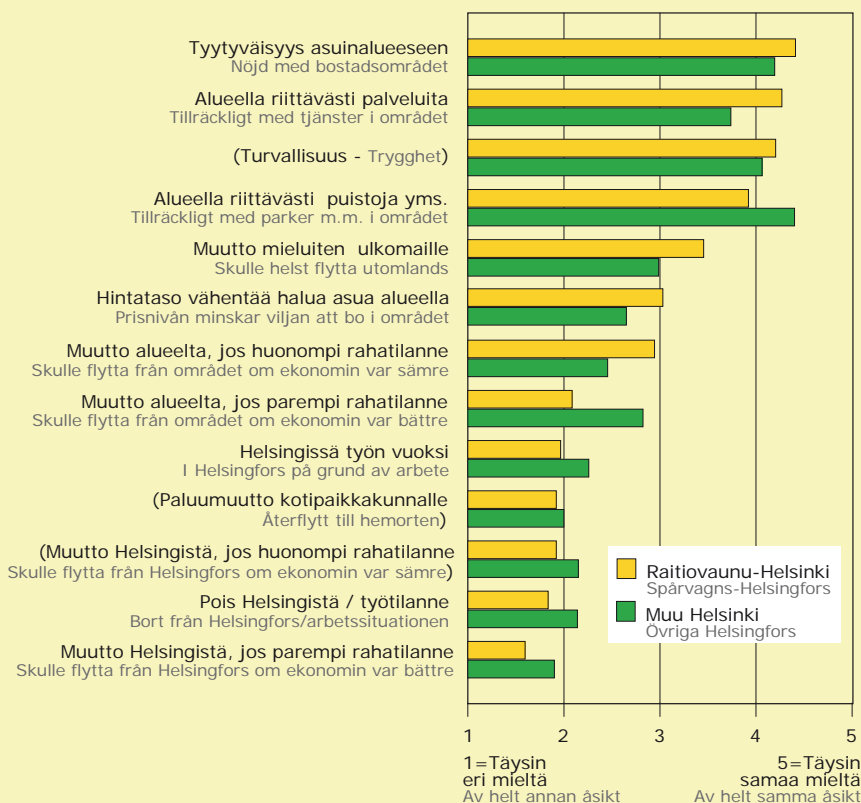
Enkäten innehöll ett stort antal frågor om boendeförhållandena (skala med fem steg) och ytterligare frågor om boendets varaktighet och om det fanns en avsikt att flytta. I den här artikeln lämnar vi boendets varaktighet utanför granskningen.

Informanterna var mycket nöjda med sitt bo-

KUVIO 1 | Asuinalueeseen liittyvät mielipiteet raitiovaunu-Helsingissä ja muualla Helsingissä.
 FIGUR 1 | Åsikterna om bostadsområdet i spårvagns-Helsingfors och övriga Helsingfors.

(Sulkeissa ne muuttujat, joiden kohdalla alueet eivät eronneet tilastollisesti toisistaan; ANOVA $p > 0,05$.)
 (Inom parentes anges de variabler där det inte fanns statistiska skillnader mellan områdena; ANOVA $p > 0,05$.)

vat aineistossa hieman muita tyytyväisempiä, mutta keskiarvot ovat molemmissa ryhmissä yli neljän. Myös turvallisuus, puistojen ja viheralueiden määrä sekä palveluiden määrä arvioidaan hyväksi. Eroja alueiden välillä oli jonkin verran, ja ennalta oletettuun suuntaan. Keskustassa on enemmän palveluita ja laita-alueille enemmän viheralueita, ja tämä näkyy myös tuloksissa tilastollisesti merkitsevinä eroina.

Edellisten lisäksi suurimmat erot alueiden väliltä löytyvät, kun vastaajilta kysyttiin taloudellisen tilanteen ja muuttohalukkuuden yhteydestä. Aineiston perusteella näyttää selvältä, että ainakaan subjektiivisessa mielessä perheen taloudellinen ti-

stadsområde. I materialet var informanterna från spårvagns-Helsingfors något nöjdare än den andra gruppen, men medelvärdet för båda grupperna låg på över fyra. Även tryggheten, antalet parker och grönområden och tjänster bedöms vara bra. Det fanns vissa skillnader mellan områdena och de gick i förväntad riktning. Det finns mera tjänster i centrum och fler grönområden i utkanterna, vilket även syns i resultatet som betydande statistiska skillnader.

Förutom skillnaderna som nämndes ovan kunde vi fastställa de största skillnaderna mellan områdena när vi frågade om kopplingen mellan informanternas ekonomiska situation och deras vilja att

lanne, huonompi tai parempi, ei vaikuta muuttohalukkuuteen. Jos talouden rahatilanne olisi parempi, raitiovaunu-Helsingistä halutaan muuttaa pois selvästi muuta Helsinkiä harvemmin. Jos taas rahatilanne olisi huonompi, tilanne on päinvastainen. Raitiovaunu-Helsingissä muuttohalukkuus oli suurempaa. Myös erikseen kysyttäessä muuttohalukkuus näytti varsin pieneltä. Puolet vastaajista ei ole ollenkaan harkinnut muuttamista asuinalueeltaan.

Raitiovaunu-Helsingin ja muun Helsingin vastaajat eroavat sosiodemografisessa mielessä jonkin verran toisistaan – myös tässä aineistossa. Väestötietojen mukaan korkeasti koulutettujen osuus kantakaupungissa on noin 26 prosenttia, kun muualla Helsingissä osuus on alle 20 prosenttia. Alueiden välillä on valtavia eroja. Muutamilla esikaupunkialueilla korkeasti koulutettujen osuus on reilusti alle 10%. Eniten koulutettuja, joillakin alueilla lähes puolet, on eteläisessä kantakaupungissa, Lauttasaaressa sekä yksittäisissä kaupunginosissa itäisessä ja pohjoisessa Helsingissä. (Ks. Aluesarjat 2013).

Vaikka alueiden välillä on suuria eroja ja esimerkiksi koulutetut ihmiset näyttävät keskittyvän tietyille alueille, aineistossa koulutettujen osuudet ovat selvästi näitä lukuja suurempia (vrt. Florida 2008). Sekä raitiovaunu-Helsingissä että sen ulkopuolella koulutettujen määrä on aineistossa huomattavan suuri. Koska koulutustason ja tulotason välillä on yhteys, myös vastaajien tulotaso on korkea. Tulosten tulkinnoissa tulee siis ottaa huomioon se, että kyse on suhteellisen koulutetusta ja hyvätuloisesta vastaajajoukosta. Erityisesti koulutustaso näyttää vaikuttavan asumiseen liittyviin asenteisiin. Koulutetut ovat aineiston mukaan muita tyytyväisempiä asuinalueeseensa ja vähemmän halukkaita muuttamaan pois. Tulotaso ei sen sijaan näyttäisi vaikuttavan muuttohalukkuuteen. Koulutuksen vaikutuksia alueellisesti ei tässä vain tiettyä ikäluokkaa koskevassa selvityksessä käsitellä.

Elämäntavat ja kuluttaminen

Asumisen lisäksi nuorten aikuisten elämää tarkasteltiin kuluttamiseen ja elämäntyyliin sekä vapaa-aikaan liittyvien väittämien avulla. Vastaajat arvioivat omia kulutustottumuksiaan ja elämäntyyliin liittyviä asioita viisiportaisella asteikolla. Asteikko vaihteli

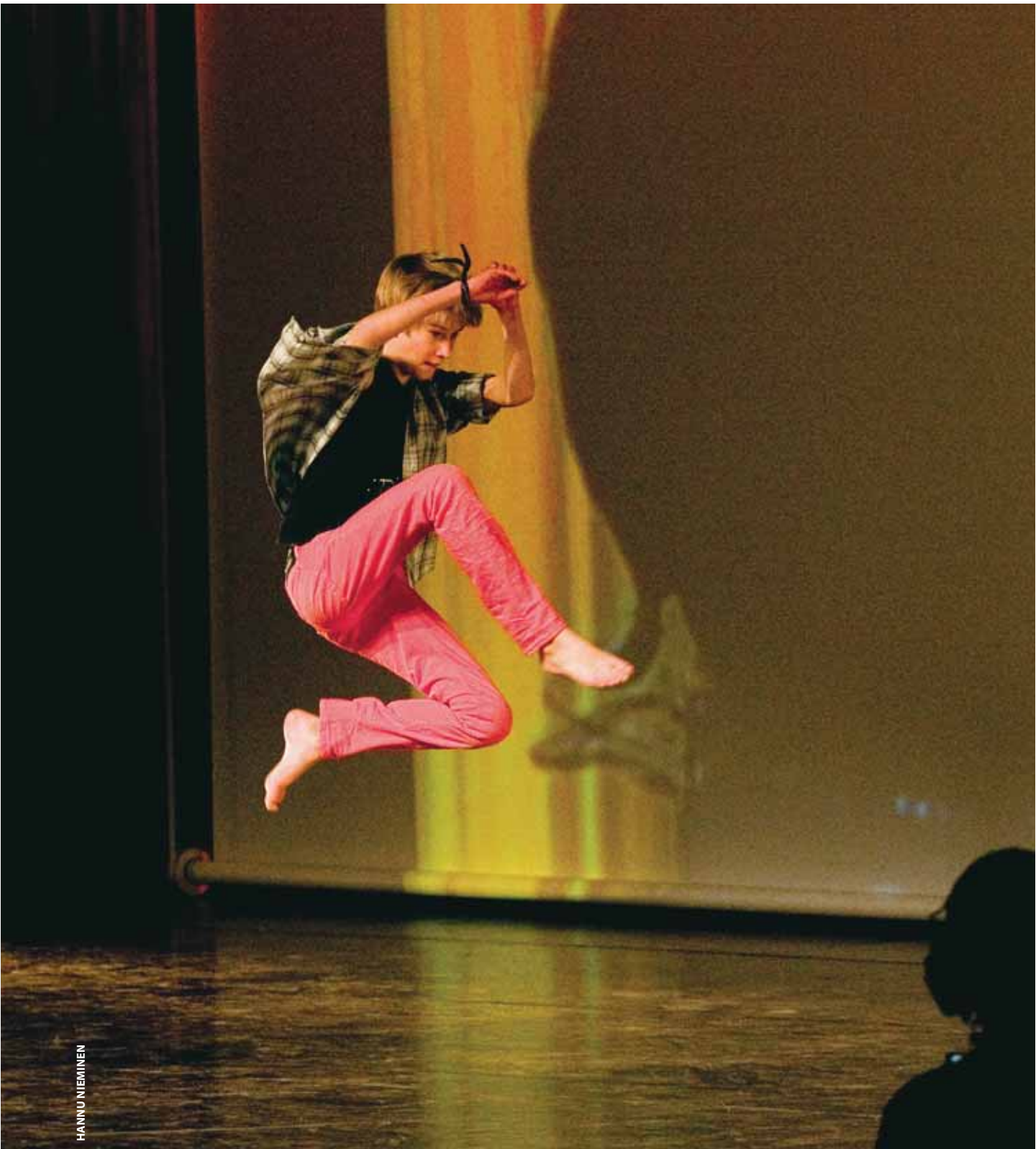
flytta. Utifrån materialet verkar det vara klart att familjens ekonomiska situation, sämre eller bättre, åtminstone inte subjektivt inverkar på viljan att flytta. Om den ekonomiska situationen var bättre skulle informanterna tydligt mera sällan vilja flytta från spårvagns-Helsingfors än från det övriga Helsingfors. Om penningsituationen däremot var bättre, är situationen den motsatta. I spårvagns-Helsingfors var viljan att flytta större. Viljan att flytta verkade tämligen låg även när frågorna ställdes separat. Hälften av informanterna hade inte alls övervägt att flytta från sitt bostadsområde.

Sociodemografiskt sett skiljer sig informanterna i spårvagns-Helsingfors och informanterna på annat håll i staden i någon mån från varandra – så även i det här materialet. Enligt befolkningsdata utgör andelen högt utbildade i innerstaden ca 26 procent, medan siffran på annat håll i Helsingfors är under 20 procent. Skillnaderna mellan områdena är omfattande. Andelen högt utbildade ligger i vissa förortsområden rejält under 10 procent. Flest invånare med hög utbildningsnivå, i vissa områden rentav hälften, finns det i den södra innerstaden, Drumsö och i enskilda stadsdelar i östra och norra Helsingfors. (Se Områdesserier 2013).

Trots att skillnaderna mellan områdena är stora och högt utbildade personer verkar koncentreras till vissa områden, är antalet utbildade i materialet klart högre än vad dessa siffror visar (jfr Florida 2008). Antalet utbildade i materialet är betydande både inom och utanför spårvagns-Helsingfors. Eftersom det finns en korrelation mellan utbildningsnivån och inkomstnivån, är även informanternas inkomst hög. I tolkningar av resultatet bör man alltså ta hänsyn till att informanterna utgör en relativt högt utbildad grupp med god inkomst. Särskilt utbildningsnivån verkar påverka attityderna i fråga om boendet. Enligt materialet är de utbildade nöjdare med sitt bostadsområde och mindre villiga att flytta bort än de andra. Inkomstnivån verkar å andra sidan inte inverka på viljan att flytta. Utbildningens regionala inverkan behandlas inte i den här utredningen som endast omfattar en viss åldersklass.

Levnadsätt och konsumtion

Förutom boendet studerades de unga vuxnas liv

HANNU NIEMINEN

välillä ”ei lainkaan tärkeä – erittäin tärkeä”.

Näiden väittämien voi nähdä heijastelevan erilaisia urbaaneja elämäntyyplejä ja sitä arvomaailmaa, jota urbaanissa ympäristössä asuvat edustavat. Kuten jo edellä todettiin, ”urbaani elämäntapa” ei näyttäytyä vain yhtenä monotonisena arvojen kimpuna, vaan elämäntavat ja -tyylit ja niiden pohjalla olevat arvomaailmat heittelevät laidasta laitaan. Kaupunki on aina jossakin määrin arvojen sulatusuuni, ja sosiologisesti kaupunkia onkin pidetty paikkana, jossa omaa tyyliään voi helposti ja sallitusti toteuttaa (ks. Simmel 1903).

Koska kulutusvalintojen ja niihin liittyvien asenneväittämien määrä oli kyselyssä suuri, on helpompaa tiivistää aineiston tuottama tieto asenneulottuvuuksiin faktorianalyysin avulla. Yksinkertaistaen, faktorianalyysi ryhmittelee aineiston luokkiin, joissa kussakin muuttujien voidaan katsoa ilmentävän samaa ilmiötä tai asiaa. Kuluttamista ja elämäntyyplejä tarkastelevat väittämät jakautuivat viiteen selkeästi toisistaan poikkeavaan luokkaan, joista kunkin voi tulkita edustavan yhtä urbaanin elämäntavan tai -tyylin muotoa. Taulukointeihin (sekä tässä että myöhemmin vapaa-ajan tarkastelussa) on jätetty faktoripistemäärät sille faktorille, johon se vahvimmin latautuu. Joissakin tapauksissa pistemäärät on jätetty näkyviin useammalle faktorille. Vahvat lataukset esitetään vahvennetulla kirjasintyyppillä, ja tärkeimmät mutta alle 0,5 arvon saavat faktoripistemäärät näkyvät ei-vahvennettuina ko. faktorin sarakkeessa.

Kulutusta ja elämäntyyplejä tarkasteltiin monin hyvin erisuuntaisin ja arkea hyvin eri tavalla kuvaavin väittämin. Tulokset olivat tästäkin huolimatta selkeät viiden erilaisen ulottuvuuden noustessa esiin. Nimesimme ne seuraavasti: Syvävihreä, Pinnallinen shoppailija, Vihertävä kaupunkilainen, Erottautuja ja Verkkokansalainen.

Elämäntyypleistä kaksi oli selkeästi ympäristömyönteisesti tai -huolekkaasti värityneitä. Ekologiset arvot korostuivat vahvasti Syvävihreässä ulottuvuudessa, joka myös näyttäytyi arvomaailmaltaan erittäin kulutuskriittisenä. Astetta vaaleampaa vihreyttä oli nähtävissä Vihertävien kaupunkilaisten faktorissa, jossa myös urbaani elämäntyyli ja kaupungin palvelutarjonta olivat tärkeitä tekijöitä.

med hjälp av påståenden om konsumtion, livsstilar och fritid. Informanterna bedömde sina konsumtionsvanor och sådant som rör livsstilen på en skala med fem steg. Skalan gick från ”inte alls viktigt” till ”mycket viktigt”.

Påståendena kan anses återspegla olika slags urbana livsstilar och den värdegrund som personer bosatta i en urban miljö företräder. Som vi konstaterade ovan, visar sig ett ”urbant levnadssätt” inte bara som en enda monoton bunt av värderingar, utan levnadssätten och livsstilarna samt värdegrunden som baserar sig på dem varierar mycket. En stad är alltid i någon mån en smältdegel för värderingar, och ur sociologiskt perspektiv har staden betraktats som en plats där människorna får och kan leva ut sin egen stil. (Simmel 1903).

Eftersom materialet innehöll ett stort antal påståenden om konsumtionsvanorna och attityder i anslutning till dem, är det enklare att med hjälp av faktoranalys komprimera den information som materialet producerar i attityddimensioner. Enkelt uttryckt indelar faktoranalysen materialet i kategorier, i vilka variablerna kan anses ge uttryck för samma fenomen eller omständighet. Påståendena som granskar konsumtion och livsstilar delades in i fem klart separata kategorier, som var och en kan anses representera en form av ett urbant levnadssätt eller en urban livsstil. I tabelleringen (både här och senare i avsnittet som studerar fritiden) har faktorpoängtalet getts den faktor som den starkast laddas mot. I vissa fall har poängtalet lämnats synligt för flera faktorerers del. Starka laddningar visas med fetstil och de faktorpoängantal som är viktiga, men som ändå har fått ett värde under 0,5, visas med normal font i faktorkolumnen.

Konsumtionen och livsstilarna analyserades med hjälp av påståenden som gick i mycket olika riktningar och som beskrev vardagen på olika sätt. Resultaten var trots detta tydliga och fem olika dimensioner trädde fram. Vi gav dem följande benämningar: Djupgrön, Ytlig shoppare, Grönskade stadsbo, Avvikaren och Nätmedborgaren.

Två av livsstilarna var tydligt färgade av miljövänlighet eller oro för miljön. Ekologiska värden framhävdes kraftigt i den Djupgröna dimensionen som även till sina värderingar var ytterst konsum-

TAULUKKO 1 | Kulutustottumukset ja elämäntyyli (faktorianalyysin tulokset).

	Syvävihreä	Pinnallinen shoppailija	Vihertävä kaupunkilainen	Erottautuja	Verkkokansalainen
Suosin kirpputoreja tai vastaavia ostaessani vaatteita itselleni	0.704				
Olen tietoinen vaaterendeistä		0.704			
Luen mielelläni muoti- tai sisustuslehtiä		0.811			
Pidän shoppailusta		0.808			
Ostan usein asioita, joita en varsinaisesti tarvitse		0.610	-0,344		
Seuraan aktiivisesti blogeja		0.476			
Pidän kaupunkikulttuuri-tapahtumista kuten Ravintolapäivä tai HWDC-tapahtumat			0.577	0.356	
Otan huomioon ympäristöasiat tehdessäni kulutusvalintoja	0.572		0.569		
Kulutan mielelläni palveluihin			0.543		
Olen kiinnostunut ruoan ja ruokatuotteiden alkuperästä	0,394		0.676		
Pyrin suosimaan luomutuotteita	0.461		0.609		
Teen usein ostoksia verkkokaupoissa					0.766
Teen päivittäistavaraostoksia (esim. ruokaostokset) verkossa					0.748
Ekologiset syyt ovat vähentäneet kulutustani	0.732				
Ekologiset syyt ovat vähentäneet matkustamistani	0.602		0,308		
Elämä on yleisesti ottaen liian kulutuskeskeistä	0.738				
Koen välillä huonoa omaatuntoa kulutusvalintojeni takia	0.712	0,315			
Arvostan urbaania elämäntyyliä			0.487	0.477	
Muista erottautuminen on minulle tärkeää				0.805	
Etsin jatkuvasti uusia elämyksiä				0.774	
Ominaisarvot:	4,364	3,162	1,446	1,396	1,283
Mallin selitysaste: (%of variance, rotated sum squares)	16,2	13,6	12,3	8,9	7,1

Edellisiin verrattuna arvomaailmaltaan räikeän vastakohtainen ulottuvuus oli Pinnallinen shoppailija. Trendikkyys tärkeimpänä hyveenään tämän ulottuvuuden ominaispiirteisiin kuuluu myös huoleton ostaminen huolimatta sen mahdollisesta näennäisestä tarpeettomuudesta (vrt. Veblen 2002 ja kerskakulutus).

Omana ulottuvuutenaan aineistosta löytyi myös kaupunkikulttuurisesti erittäin kiinnostava Erottautuja, jolle ominaista on nauttia kaupungin tarjoamista elämyksistä niin tapahtumien muodossa kuin sosiaalisena näyttämönäkin (ks. Bourdieu 1984). Elämäntyyliä on perinteisesti selitetty kulutusvalinnoilla (esim. Räsänen 2002; Virtanen

2007), mutta erottautuminen pitää kuitenkin ymmärtää laajemmin. Kulutusvalintojen taustalta löytyy usein kokemusten kaipuuta; kulutuksesta onkin tullut väline – ei itsetarkoitus. (Pine – Gilmore 1999). Viidentenä ulottuvuutena nuorten elämäntyylien kirjoon tuo lisänsä Verkkokansalainen. Tässä elämäntyyliässä kulutus, ja elämä muutenkin, on siirtynyt verkkoon.

Sosiodemografisessa mielessä kulutustyyliä olivat selkeästi omanlaisiaan. Kaikkien ulottuvuuksien ei selkeästi voitu katsoa selittyvän perinteisillä taustamuuttujilla, mutta seuraavassa esitetään selkeimmät yhteydet. Sukupuoli, tässä tapauksessa naiseus, on keskeinen selittäjä sekä Syvävihre-

TABELL 1 | Konsumtionsvanorna och livsstilarna (resultat från faktoranalysen).

	Djupgrön	Ytlig shoppare	Grönskande stadsbo	Avvikaren	Nätmedborgaren
Jag gynnar loppmarknader eller liknande när jag köper kläder till mig själv	0.704				
Jag är medveten om klädtrender		0.704			
Jag läser gärna mode- eller inredningstidskrifter		0.811			
Jag tycker om att shoppa		0.808			
Jag köper ofta saker som jag inte behöver		0.610	-0,344		
Jag följer aktivt med bloggar		0.476			
Jag tycker om stadskulturella evenemang som Restaurangdagen eller HWDC-evenemangen			0.577	0.356	
Jag tar hänsyn till miljöaspekter när jag gör konsumtionsval	0.572		0.569		
Jag konsumerar gärna på tjänster			0.543		
Jag intresserar mig för matens och matprodukters ursprung	0,394		0.676		
Jag strävar efter att gynna ekologiska produkter	0.461		0.609		
Jag handlar ofta på webben					0.766
Jag gör mina dagliga uppköp (t.ex. mat) på webben					0.748
Ekologiska orsaker har minskat min konsumtion	0.732				
Ekologiska orsaker har minskat mitt resande	0.602		0,308		
Livet är allmänt sett för konsumtionscentrerat	0.738				
Jag har ibland ont samvete för mina konsumtionsval	0.712	0,315			
Jag uppskattar urban livsstil			0.487	0.477	
För mig är det viktigt att avvika				0.805	
Jag söker ständigt efter nya upplevelser				0.774	
Specifika värden:	4,364	3,162	1,446	1,396	1,283
Modellens förklaringsgrad: (%of variance, rotated sum squares)	16,2	13,6	12,3	8,9	7,1

tionskritisk. En grad ljusare grönt kunde skönjas i de Grönskande stadsbornas faktor där även den urbana livsstilen och stadens tjänsteutbud var viktiga faktorer.

En gräll motsats till de tidigare nämnda representerade dimensionen Ytliga shoppare med sina värderingar. Trendmedvetenhet som den viktigaste dygden hör till den här dimensionens specifika drag, liksom också sorglös konsumtion utan hänsyn till att den eventuellt är skenbart onödig. (jfr Veblen 2002 och skrytkonsumtion).

Sin egen dimension i materialet utgjorde den stadskulturellt mycket intressanta Avvikaren, för vilken det är karakteristiskt att njuta av de upple-

velser som staden erbjuder både i form av evenemang och som en social scen (se Bourdieu 1984). Livsstilar har traditionellt förklarats med konsumtionsval (t.ex. Räsänen 2002; Virtanen 2007), men avvikande ur mängden bör ändå förstås i ett vidare sammanhang. Bakom konsumtionsvalen finns ofta längtan efter upplevelser; konsumtionen har blivit ett medel - inte ett självändamål. (Pine – Gilmore 1999). Den femte dimensionen som bidrar till mångfalden av de unga livsstilarna är Nätmedborgaren. I den här livsstilen har konsumtionen, och livet i allmänheten, överförs till nätet.

Sociodemografiskt sett var konsumtionsstilar klara olika från varandra. Alla dimensioner

ässä että Pinnallisessa ulottuvuudessa. Syvävihreään ulottuvuuteen liittyy myös matalampi tulotaso, kun muut ulottuvuudet eivät ole tuloriippuvaisia. Koulutuksen kautta voidaan selittää sekä Pinnallista että Vihertävien kaupunkilaisten kulutustyyliä. Molemmilla kulutustyyleillä tai ”elämäntapafakto-reilla” näyttää olevan positiivinen yhteys koulutus-tasoon.

Urbaaniuden asteen tai olemuksen mittari-na tässä käytetty raitiovaunu-Helsinki järjestelee myös kulutustyyliä selkeästi. Vihertävä kaupun-kilainen -ulottuvuus on selkeimmin yhteydessä raitiovaunu-Helsinkiin, mutta lähes yhtä vahvana indikaattori esiintyy myös Pinnallisten ja Erottaju-tujen taustalla.

Vapaa-aika

Kulutustottumuksien ja elämäntyylien lisäksi nuoria helsinkiläisiä tarkasteltiin myös vapaa-ajalle aset-tujen toiveiden valossa. Niiden voidaan katsoa heijastelevan arvo- ja asennemaailmaa, ja varsinkin yhdistettynä tämä tieto kulutustyylien kanssa saa-daan piirrettyä monipuolinen kokonaiskuva nuor-ten arkielämästä nykypäivän Helsingissä.

Vastajat arvioivat vapaa-ajallaan tärkeinä pitä-miään seikkoja niin ikään viisiportaisella asteikolla.

Aineiston perusteella vapaa-aika painottuu sel-västi viiteen erityyppiseen faktoriin: Elämyshakui-seen, Laiskottelevaan, Työstä irtautuvaan, Fyysi-seen ja Perhekeskeiseen.

Yllättävää kyllä, faktoriasetelman kautta kat-sottuna sosiaalisuus ja sosiaaliset suhteet korostui-vat vapaa-ajan vietossa vähänlaisesti. Selkeimmin, ja lähes ainoastaan, sosiaalisuus on tärkeää perhe-keskeisiä arvoja korostavassa vapaa-ajan vietos-sa. Ääriesimerkkiä epäsosiaalisesta vapaa-ajanviet-tosuuntauksesta edustaa Laiskottelu-faktori, jossa keskeisimpänä päämääränä on rentoutua, olla tekemättä mitään – ilmiselvästi myös ilman seuraa. Vapaa-ajan tärkeys asettuu myös selkeästi työn vastinpariksi. Työstä irrottautuja -faktori sisältää elementit, jotka tukevat töistä palautumista: vas-tapainoa työelämälle, arjen paineiden purkamista sekä sitä, että saa itse päättää tekemisistään.

Yhdeksi selkeäksi ulottuvuudeksi löytyi vapaa-ajan elämyksiä korostava elämänasenne. Tähän

kunde tydligt inte förklaras med traditionella bak-grundsvariabler, men här presenteras de tydligaste kopplingarna: Könet, i det här fallet kvinna, är en viktig oberoende variabel både i dimensioner-na Djupgrön och Ytlig. Den djupgröna dimensi-onen omfattar även en lägre inkomstnivå, medan de andra dimensionerna inte är inkomstberoende. Både den Ytliga och den Grönskande stadsbons konsumtionsstilar kan förklaras med utbildningen. Båda konsumtionsstilarna eller ”levnadssättsfakto-rerna” verkar korrelera positivt med utbildningsni-vån.

Spårvagns-Helsingfors som användes som mät-instrument för graden av urbanitet eller dess vä-sende arrangerar även konsumtionsstilarna tyd-ligt. Dimensionen Grönskande stadsbo står klarast i förbindelse till spårvagns-Helsingfors, men näs-tan lika starka indikatorer finns även hos Ytlig och Avvikare.

Fritid

Förutom utifrån konsumtionsvanorna och livssti-larna analyserades de unga Helsingforsborna även utifrån sina önskemål beträffande fritiden. De kan anses återspegla värderingar och attityder, och sär-skilt i kombination med kunskapen om konsum-tionsvanorna kan vi skissa upp en mångsidig hel-hetsbild av de ungas vardag i dagens Helsingfors.

Informanterna bedömde de omständigheter som de anser vara de viktigaste under fritiden lika-så på en skala med fem steg.

Utgående från materialet koncentreras friti-den tydligt på fem olika faktorer: Upplevelselys-ten, Lathunden, Avkopplaren, Fysisk och Familje-centrerad.

Överraskande nog, sett utifrån faktorkonstel-lationen, betonades det sociala och de sociala re-lationerna rätt lite i fritiden. Tydligast, och nästan uteslutande, är det sociala viktigt i sådana fritidsak-tiviteter som framhäver familjecentrerade värden. Lathunden-faktorn är den mest extrema represen-tanten för den asociala fritidsinriktningen, där det viktigaste målet är att koppla av, inte göra någonting – uppenbarligen dessutom utan sällskap. Fritidens stora betydelse är även en tydlig motvikt till arbetet. Faktorn Avkopplaren innehåller element

ulottuvuuteen liittyy pyrkimykset jännittävyys ja erottautumiseen, joihin matkailunkin voi katsoa liittyvän. Tämä ulottuvuus on kaiki adreliniisävytteinen, mikä sopi myös näkemyksiin nyky-yhteiskunnasta elämystaloutena (Florida 2002, 166). Samansuuntaiset asenteet korostuvat myös toisessa vapaa-ajan ulottuvuudessa, Fyysisyydessä (neljäs faktori), jossa kehollisuus, ulkonäkö ja tyyli-seikat korostuvat. Tälle ulottuvuudelle tyyppillistä on myös se, että herkuttelu ei ole suuressa roolissa: ilmeisesti pidättyväisyys ruokavalionkin muodossa on ihanteellisempaa tähän ulottuvuuteen liittyen.

Elämyshakuisuudelle ja Fyysisyydelle (faktorit 1 ja 4) löytyy ulottuvuuksista selkeät vastinparit perhekeskeisyyttä ja täydellistä rentoutumista korostavista ulottuvuuksista (faktorit 2, 3 ja 5). Pehmeämmät arvot, ”downshiftaaminen” ja familismi ovat osaltaan nostamassa päätään selkeästi myös nuorten helsinkiläisten keskuudessa (vrt. Inglehart 1997; Jallinoja 2006; Maffesoli 1997). Sosiaalisia suhteita ylläpidetään selkeämmin omassa lähipiirissä, ja keskeisenä yhdistävänä tekijänä on rakkauden välittäminen ruoan muodossa. Tätä koko tutkimusprojektin yhtä keskeistä ja äärimmäisen mielenkiintoista osa-aluetta, ruokaa ja ravintolakäyttäytymistä, ei tässä artikkelissa käsitellä tarkemmin. →

so som stödjer återhämtningen från arbetet: motvikt till arbetslivet, urladdning av vardagens press och att själv få bestämma vad man gör.

En tydlig dimension var livsinställningen som framhåver fritidens upplevelser. Även till den här dimensionen hör strävan efter spänning och vilja att avvika, till vilka även resande kan anses höra. Den här dimensionen är måhända adrenalinbetonad vilket även passar in på åsikterna om det moderna samhället som en upplevelseekonomi (Florida 2002, 166). Liknande attityder betonas även i den andra fritidsdimensionen, den Fysiska (fjärde faktorn) där det kroppsliga, utseendet och stilfrågor framhävs. Typiskt för den här dimensionen är också att kalasande inte spelar en viktig roll: tydligen är återhållsamhet även i fråga om kosten mer idealiskt inom den här dimensionen.

För dimensionerna Upplevelselysten och Fysisk (faktorerna 1 och 4) finns tydliga motviker bland de dimensioner som framhåver familjecentrering och fullständig avkoppling (faktorerna 2,3 och 5). Mjukare värden, ”downshiftning” och familism håller för sin del tydligt på att bli viktigare även bland unga Helsingforsbor (jfr Inglehart 1997; Jallinoja 2006; Maffesoli 1997). Sociala relationer upprätthålls tydligare i kretsen av de närmaste och en viktig förenande faktor är förmedling av kärlek i form av mat. Delområdet mat och restaurangbetende, som är ett av de viktigaste i hela forskningsprojektet och dessutom ytterst intressant behandlas inte närmare i den här artikeln. →

PEKKA MUSTONEN, FT, on Helsingin kaupungin tietokeskuksen erikoistutkija, joka on niin tutkijana kuin kaupunkilaisenaakin kiinnostunut urbaaneista ilmiöistä, kaupunkilaisuuteen liittyvistä erityispiirteistä sekä kulutuksen ja kulttuurin saralla tapahtuvista muutoksista.

PEKKA MUSTONEN, FD, är specialforskare vid Helsingfors stads fakta-central, och är både som forskare och stadsbo intresserad av urbana fenomen, stadsidentitet och förändringar inom konsumtion och kultur.

TAULUKKO 2 | Vapaa-aika (faktorianalyysin tulokset).

Vapaa-ajallani minulle on tärkeää...	Elämishakui- nen	Laiskottelija	Työstä irtautuja	Fyysinen	Perhekeskeinen
Tavata minulle tärkeitä ihmisiä					0,362
Pitää kunnostani huolta				0.773	
Pitää huolta ulkonäöstäni ja tyylistäni				0.596	
Harrastaa				0.706	
Pitää huolta kodista ja perheestä				0,395	0.749
Matkustaa	0.563			0,327	
Tehdä jotain jännittävää	0.792				
Kokea asioita joita ystäväni eivät ole kokeneet	0.806				
Kokea asioita joita ystäväni ovat minulle suosittelleet	0.733				
Herkutella ja syödä hyvin	0,327		0,333	-0,310	0,488
Purkaa arjen paineita			0.695		
Saada vastapainoa työelämälle			0.718		
Tehdä niitä asioita joista pidän			0.675		
Saada haasteita ja virikkeitä	0,483			0,300	
Viettää aikaa perheeni kanssa					0.798
Rentoutua		0,442	0,492		
Olla tekemättä mitään		0.787			
Se etteivät aikataulut sido minua		0.744			
Viettää mahdollisimman paljon aikaa kotona		0.767			
Ominaisarvot:	4,026	2,616	1,866	1,228	1,137
Mallin selitysaste: (% of variance, rotated sum squares)	14,3	11,2	11,0	10,9	9,7

Myös vapaa-ajanulottuvuuksien taustoihin etsittiin selityksiä demografisista tekijöistä. Aivan kuten kulutustyylienkin kohdalla, eivät kaikki ulottuvuudet selittyneet yhtä selkeästi perinteisillä muuttujilla.

Sukupuoli näytti olevan yksi keskeinen tekijä Työstäirtautujien ja Perhekeskeisten taustalla. Molemmat faktorit yhdistyivät selvimmin naisiin. Näiden kahden faktorin taustalta löytyi myös parisuhdestatus; perhekeskeisyys yhdistyi, ennalta arvatavasti, selvästi harvemmin yksin eläviin. Toisaalta, sinkut tuntuvat olevan useimmin juuri näitä Työstäirtautujia.

Tulotaso oli niin ikään selittävä tekijä kahden faktorin, laiskottelijoiden ja fyysisten, taustalla.

Laiskottelija-faktori latautui harvemmin ylempien tuloluokkien edustajiin. Fyysisen vapaa-ajanulottuvuuden kohdalla tilanne on taas päinvastoin. Faktori latautui selvästi eniten ylimmän ja vähiten alimman tuloluokan vastaajiin. Koulutuksen kohdalla vaikutukset kohdistuvat selvimmin juuri näihin samaisiin faktoreihin ja yhteydet ovat samansuuntaisia. Alhainen koulutus yhdistyy aineiston mukaan laiskottelevaan vapaa-ajanviettotapaan. Fyysisen ulottuvuuden kohdalla taas ylemmät koulutusluokat korostuvat. Koulutus on yhteydessä myös perhekeskeisyyteen: alimman koulutusluokan vastaajat ovat vähiten perhekeskeisiä. Selitykset lienevät luonnollisia. Luultavasti suuri osa näistä vastaajista on perheettömiä. Tähän ei kuitenkaan mennä tässä

TABELL 2 | Fritid (resultat från faktoranalysen).

På fritiden är det viktigt för mig att	Upplevelse-lysten	Lathunden	Avkopplaren från arbetet	Fysisk	Familjecentrerad
Träffa människor som är viktiga för mig					0,362
Sköta om min fysik				0.773	
Vårda mitt yttre och min stil				0.596	
Idka hobbyer				0.706	
Ta hand om hemmet och familjen				0,395	0.749
Resa	0.563			0,327	
Göra någonting spännande	0.792				
Uppleva sådant som mina vänner inte har upplevt	0.806				
Uppleva sådant som mina vänner har rekommenderat	0.733				
Äta gott	0,327		0.333	-0,310	0,488
Urladda vardagens press			0.695		
Få motvikt till arbetslivet			0.718		
Göra sådant som jag tycker om			0.675		
Få utmaningar och stimulans	0,483			0,300	
Tillbringa tid med min familj					0.798
Koppla av		0,442	0,492		
Inte göra någonting		0.787			
Att tidtabellerna inte bestämmer över mig		0.744			
Tillbringa så mycket tid hemma som möjligt		0.767			
Specifika värden:	4,026	2,616	1,866	1,228	1,137
Modellens förklaringsgrad: (%of variance, rotated sum squares)	14,3	11,2	11,0	10,9	9,7

Även för bakgrunderna till fritidsdimensionerna sökte vi förklaringar bland de demografiska faktorerna. Liksom i fråga om konsumtionsstilarna kunde inte alla dimensioner förklaras lika tydligt med hjälp av traditionella variabler.

Könet verkar vara en viktig faktor bakom Avkopplaren och den Familjecentrerade. Båda faktorerna kombinerades tydligast med kvinnor. Bakom dessa två faktorer fanns även parförhållandestatusen; som det kan tänkas kombinerades familjecentrering klart mera sällan till personer som lever ensamma. Å andra sidan verkar singlar oftast vara just dessa Avkopplare.

Inkomstnivån var likaväl en oberoende variabel bakom två faktorer, Lathunden och den Fysiska.

Faktorn Lathunden ingick sällan i de övre inkomstkategorierna. I fråga om den fysiska fritidsdimensionen var situationen däremot den motsatta. Faktorn laddades klart mest till informanterna i den högsta och minst till informanterna i den lägsta inkomstkategorin. När det gäller utbildningen inriktades effekterna tydligast på just de här faktorerna och förbindelserna gick i samma riktning. Låg utbildning korrelerar enligt materialet med fritid som karakteriseras av lathet. I den fysiska dimensionen åter betonades de högre utbildningsklasserna. Utbildning står i sammanhang även med familjecentrering: de som ingick i den lägsta utbildningsklassen var minst familjecentrerade. Förklaringarna torde vara naturliga. Förmodligen lever största de-

artikkelissa syvemmälle.

Toisin kuin kulutustyylien tapauksessa, raitiovaunu alueellisena selittäjänä ei näytä olevan kovinkaan vahva tekijä vapaa-aikaan liittyvien faktoreiden taustalla. Raitiovaunu-muuttuja on yhteydessä vain elämishakuisuuteen. Raitiovaunu-Helsingissä asuvien joukossa tämä faktori latautuu muita enemmän.

Pohdintaa

Pyrimme esittämään aineiston avulla näkemyksen empiirisesti havaittavasta kaupunkilaisuudesta. Halusimme tarkastella kaupunkilaisuutta per se ja keskittyä kaupunkilaisuuden koko kirjoon. Emme etsineet tietynlaista kaupunkilaisuutta emmekä halunneet asettaa vastaajia ryhmiin minkään ennako-oletuksen perusteella. Tähän tutkimuksemme kannalta epäolennaiseen seikkaan kiteytyykin kes-

kustelu, jota hanke käynnistyessään herätti. Tutkijoiden tarkoituksia epäiltiin:

”Tämä tutkimus oli asenteellinen, kysymykset johdattelevia, ja toivottu tulos se, että nimenomaan keskustassa asuisi vihreitä ekologia ihmisiä [...] yllätys yllätys tutkimustulos tulee olemaan juuri sellainen.”

Jo alustavien tutkimustulosten perusteella on selvää, että aineiston välittämä kuva ”urbaanista kansalaisesta” on täysin päinvastainen. Elämäntyylien kirjo Helsingissä on jopa yllättävän suuri. Taustalla vaikuttava urbaani säännöstö näyttää muodostuvan useista toisiaan täydentävistä tai toisilleen vastakkaisista elämäntyyleistä – sekä samalla niitä avaavista sosiologisista selityksistä.*

Kirjallisuus | Litteratur

ALUESARJAT (2013) Helsingin seudun aluesarjat. <<http://www.aluesarjat.fi/>>

BOURDIEU, P. (1984) *Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste*. Routledge. London.

CASTELLS, M. (2002[1972]) *The Urban Ideology*. Teoksessa: Susser, I. (toim.): *The Castells Reader on Cities and Social Theory*. Blackwell. Oxford.

DURKHEIM, É. (1990[1893, *De la division du travail social*]) *Sosiaalisesta työnjaosta*. Gaudeamus. Helsinki.

FLORIDA, R. (2002) *The Rise of the Creative Class... and how it's transforming work, leisure, community & everyday life*. Basic books. New York.

FLORIDA, R. (2008) *Who's your city? How the Creative Economy Is Making Where to Live the Most Important Decision of Your Life*. Basic Books. New York.

ILMONEN, M. (2010) Mitä on urbaani? Urbaanin määrittelyjä tarkastelussa. Teoksessa: Norvasuo, M. (toim.): *Asutaan urbaanisti! Laadukkaaseen kaupunkiasumiseen yhteisellä kehittälyllä*. YTK Julkaisuja B 99. Aalto yliopisto. Espoo.

INGLEHART, R. (1997) *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic and Political Change in 43 Societies*. Princeton University Press: Princeton.

JALLINOJA, RIITTA (2006) *Perheen vastaisku. Familistista käännettä jäljittämässä*. Gaudeamus. Helsinki.

MAFFESOLI, M. (1997) *The Return of Dionysos*. Teoksessa: Sulkunen, P. et al. (toim.): *Constructing the New Consumer Society*. St. Martins Press. New York.

len av dessa personer ensamma. Vi kommer emellertid inte att gå närmare in på detta i den här artikeln.

Till skillnad mot vad som gäller för konsumtionsstilarna, verkar spårvagnen inte vara en särskilt stark regional variabel när det gäller faktorerna i anslutning till fritiden. Spårvagnsvariabeln kombineras endast med upplevelselusten. Bland dem som bor i spårvagns-Helsingfors laddas den här faktorn oftare än de andra.

Analys

Vi strävade efter att med hjälp av materialet presentera en uppfattning om en empiriskt fömimbar urbanitet. Vi ville granska urbaniteten per se och koncentrera oss på urbanitetens hela spektrum. Vi sökte inte efter en speciell urbanitet och vi ville inte placera informanterna i grupper utgående

från förutfattade antaganden. Debatten som projektet väckte när det startade utkristalliserades i en för vår forskning oväsentlig omständighet. Forskarnas syften ifrågasattes:

”Den här forskningen var tendentiös, frågorna ledande, och resultatet som eftersträvades var att det skulle bo gröna ekologiska människor uttryckligen i centrum [...] vilken överraskning, forskningsresultatet kommer att bli just sådant.”

Redan utifrån de preliminära forskningsresultaten var det klart att bilden som materialet förmedlade av ”en urban medborgare” var fullkomligt motsatt. Livsstilarnas mångfald i Helsingfors är rentav överraskande omfattande. Det urbana regelverket som påverkar i bakgrunden verkar bestå av många livsstilar som kompletterar varandra eller är varandras motsatser - och samtidigt av de sociologiska förklaringar som öppnas. ✱

TARU LINDBLOM, KTT, työskentelee Turun yliopistolla taloussosiologian oppiaineessa Suomen Akatemian tutkijatohtorina. Lindblom on erityisesti kiinnostunut kulutuksen kautta heijastuvista makuusioista ja statuskampailusta. Tutkimuksen piiriin kuuluvat näin ollen kaikenlaiset vapaa-ajan kulutuksen muodot kulttuurikuluttamisesta ruokailutottumuksiin.

TARU LINDBLOM, ED, verkar som Finlands Akademis forskardoktor vid Åbo universitet inom läroämnet ekonomisk sociologi. Lindblom intresserar sig särskilt för smaksaker som återspeglas i konsumtion och för statuskamp. Därmed upptar hennes forskning alla former av konsumtion under fritiden, allt från kulturkonsumtion till matvanor.

MASLOW, A. (1954) *Motivation and Personality*. Harper & Row. Maslow.

MUSTONEN, P. (2010) *Postmodern Tourism – Alternative Approaches*. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja, A-2:2006. Turku.

PINE, B. J. II & GILMORE, J. H. (1999) *The Experience Economy. Work is Theatre & Every Business a Stage*. Harvard Business School Press. Boston, Mass.

RÄSÄNEN, PEKKA (2002) Kulutusvalintojen postmodernit piirteet ja rakenteelliset reunaehdot. *Sociologia*, 37 (3): 228–242.

SIMMEL (2002[1903]) *The Metropolis and Mental Life*. Teoksessa: Bridge, G. & Watson, S. (toim.): *The Blackwell City Reader*. Wiley-Blackwell: Oxford and Malden.

VEBLEN, T. (2002[1899, *The Theory of the Leisure Class*]) Joutilas Luokka. Arthouse. Helsinki.

VIRTANEN, TARU (2007) *Across and Beyond the Bounds of Taste – On Cultural Consumption Patterns in the European Union*. Turku School of Economics. Series A-11:2007. Turku.

Nuorten tilannetta tarkasteltiin *tilastoseminaarissa*

TEKSTI: TEEMU VASS ■ KUVA: PEKKA KAIKKONEN

V

UONNA 2013 VIETETÄÄN KANSAINVÄLISTÄ TILASTOVUOTTA (INTERNATIONAL YEAR OF STATISTICS; WWW.STATISTICS2013.ORG). Osana tilastovuoden ohjelmaansa Helsingin kaupungin tietokeskus ja Suomen Tilastoseura järjestivät 23. huhtikuuta iltapäiväseminaarin aiheesta *Mitä tilastot ja rekisterit kertovat tämän päivän nuorista?* Tilaisuuden puhujat pureutuivat aiheeseen kukin oman näkökulmastaan ja omista aineistoistaan käsin. Esitykseen voi tutustua myös Suomen Tilastoseuran verkkosivuilla: www.tilastoseura.fi.

Tilastoseminaarin esityksiin voi tutustua Suomen Tilastoseuran verkkosivuilla: www.tilastoseura.fi.

Erikoistutkija **Reija Paananen** Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta kertoi Kansallinen syntymäkohortti 1987 -aineistosta. Tutkimus kattaa kaikki vuonna 1987 syntyneet suomalaiset, noin 60 000 henkilöä. Heistä on kerätty tietoa sikiöajalta aikuisuuteen saakka. Aikuisiän terveys ja hyvinvointi määräytyy geenien ja ympäristötekijöiden yhteisvaikutuksesta, ja tarkoituksena on selvittää, mitä ovat hyvinvointia luovat tekijät: miksi jollekulle tulee ongelmia, mutta toinen samoissa olosuhteissa kasvanut "ui kuiville".

Aineiston koostamisessa on lähdetty liikkeelle syntyneiden lasten rekisteristä, jonka toiminta alkoi Suomessa juuri vuonna 1987. Tähän tietoon on yhdistetty lähes kaikkien Suomen sosiaali- ja terveyssektorin rekisterien tiedot, lähteinä THL:n lisäksi muun muassa Kela, väestörekisterikeskus, Tilastokeskus ja Puolustusvoimat. Mukana ovat lisäksi tiedot rikollisuudesta sekä Opetushallituksen yhteisvalintatiedot. Aineistoa on myös muiden mahdollista hyödyntää tutkimuskäyttöön.

Valtaosalla ikäluokasta menee aineiston mukaan hyvin, mutta huomattavan suuri osa on tarvinnut tukea matkalla aikuisuuteen. Ikäluokasta joka neljäs on turvautunut toimeentulotukeen, ja yli viidesosa on saanut psykiatrista erikoissairaanhoitoa tai käyttänyt mielenterveyslääkitystä. Viidesosa ikäluokasta oli vailla peruskoulun jälkeistä tutkintoa, kun tilannetta katsottiin viisi vuotta peruskoulun päättymisen jälkeen. Ilman jatkotutkintoa olevilla nuorilla toimeentulotuen saaminen, psykiatrisen erikoissairaanhoito sekä rikostuomiot ovat selvästi muuta ikäluokkaa yleisempiä. Vanhempien ongelmat näkyvät usein lasten pahoinvointina. Yli 90 prosenttia lapsista, jotka on otettu huostaan tai sijoitettu kodin ulkopuolelle, on saanut aikuisiällä toimeentulotukea. Käytöshäiriöisten lasten vanhemmista 80 % on saanut toimeentulotukea. Monet ongelmat ovat yleisempiä niillä lapsilla, joiden vanhemmilla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa.

Nuorten kehityspolkuja ei ole kuitenkaan Paanasen mukaan määrätty ennalta, vaan syrjäytyminen ja pärjääminen on monen tekijän summa. Kun ongelmat kietoutuvat toisiinsa, yksilöön kohdistuvat toimet eivät riitä. Perheiden hyvinvointi merkitsee lasten hyvinvointia, ja vanhempien ongelmat voivat näkyä lapsissa vasta vuosia myöhemmin. Koulutus on hyvinvoinnin kannalta avainasemassa, Paananen totesi.

Missä Euroopan maassa nuorten tilanne on vakavin?

Yliaktuaari **Liisa Larja** Tilastokeskuksesta arvioi omassa puheenvuorossaan nuorisotyöttömyyden mittareita ja niiden suhdetta tilastojen takaiseen todellisuuteen. Larjan mukaan tiedotusvälineissä on toisinaan tulkittu työttömyysasteen kä-

---

sitettä väärin. Esimerkiksi Helsingin Sanomat väitti alkuvuodesta, että ”Kreikassa ja Espanjassa jo yli puolet alle 25-vuotiaista on työttömänä”.

Työttömyysaste lasketaan kuitenkin osuutena työvoimasta eikä ikäluokasta. Siihen sisältyvät työlliset ja työttömät mutta eivät esimerkiksi opiskelijat. Nuorisotyöttömyys ei siis ole hyvä indikaattori kuvaamaan nuorten syrjäytymistä, sillä se ei ota huomioon tätä suurta nuorten joukkoa, joka on työvoiman ulkopuolella. Vaihtoehtoinen käsite on ”NEET” (not in employment, education or training), eli nuoret, jotka eivät ole töissä eivätkä suorittamassa tutkintoa tai kurssikoulutusta.

Larja pohti, onko NEET-nuorten joukko ne paljon puhutut syrjäytyneet nuoret. NEET-nuorista on sanottu, että he ovat ”kadonneet” tilastoista, mutta tämäkään ei ole totta: heistä saadaan paljonkin tietoa yhdistelemällä erilaisia tilastoja. Kaiken kaikkiaan syrjäytyneisyyden määrittely on vaikeaa, eikä NEET-käsite siihen Larjan mielestä riitä. Tuomalla mukaan THL:n ja Kelan tutkimusaineistoissa esiintyviä pahoinvoinnin indikaattoreita voidaan jo päästä lähemmäksi.

Esityksensä lopuksi Larja pohti, miltä nuorten tilanne näyttää eri EU-maissa tilastojen perusteella. Kokonaisuudessaan nuorten työttömyysaste on Suomessa melko lähellä EU-27:n keskiarvoa, mutta NEET-nuoria on meillä suhteessa vähemmän. Samoin niiden NEET-nuorten osuus, jotka ovat EU-työvoimatutkimuksessa määritelleet itsensä työttömäksi, on Suomessa pienempi. Suomessa on lisäksi EU:n jäsenvaltioista vähiten nuoria pitkäaikaisyöttömiä.

Valtaosalla helsinkiläisnuorista menee hyvin

Tietokeskuksen tutkija **Elise Haapamäki** tarkasteli helsinkiläisiä 18–20-vuotiaita nuoria toimeentulotuen saajina. Tarkastelu perustui Helsingin kaupungin sosiaaliviraston toimeentulotuen ns. profilointiaineistoon vuosilta 2006–2011. Keskeinen havainto oli, että nuorten toimeentulotuen saanti on paitsi lisääntynyt tarkastelukauden aikana, nuoret myös usein jäävät tuensaajiksi pitemmäksi aikaa.

45 prosenttia vuonna 2011 toimeentulotukea saaneista 18–19-vuotiaista nuorista on aikaisemmin asunut toimeentulotukea saavassa kotitaloudessa vuosina 2006–2010. Tällaisella aikaisemmalla osallisuudella toimeentulotukeen näyttäisi olevan vaikutusta sekä tuen saannin kestoon että tuen saajan profiliin.

Projektitutkija **Seija Saaren** esityksessä pyrittiin piirtämään laveampaa kuvaa nuorisotakuun piiriin kuuluvista (ts. 15–29-vuotiaista) nuorista Helsingissä: keitä he ovat ja mitä he tilastojen mukaan tekevät? Helsingissä asuu noin 135 000 15–29-vuotiaista nuorta, joista pääasiallisen toiminnan mukaan katsottuna 58 % oli työllisiä ja 4 % työttömiä vuonna 2011. Työvoiman ulkopuolella nuorista oli 38 prosenttia, ja heistä suurin osa opiskelijoita.

Työn, koulutuksen ja kurssitoiminnan ulkopuolella olevat nuoret ovat Helsingissä varsin monimuotoinen ryhmä. Nämä nuoret saattavat olla esimerkiksi lapsen kanssa kotona, valmistautumassa pääsykokeisiin, matkustelemassa tai vapaaehtoistyössä. Saaren mukaan ryhmään kuuluu runsaasti muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia nuoria. Muunkieliset nuoret ovat yliedustettuina myös niiden helsinkiläisnuorten joukossa, joilla on pelkkä peruskoulututkinto.

Tutkija **Vesa Keskinen** kertoi viime vuonna valmistuneesta Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksesta, joka perustui 1 433:lle iältään 11–19-vuotiaalle helsinkiläiselle tehtyyn kyselyyn. Tuloksista käy ilmi toisaalta jonkinlainen aktiivisuuden lisääntyminen ja toimintavalmiuksien parantuminen, toisaalta tulevaisuutta koskevien pelkojen ja huolenaiheiden lisääntyminen. Tutkimuksen toteuttivat Helsingin kaupungin tietokeskus, opetusvirasto ja nuorisosiainkeskus, ja siihen voi tutustua tietokeskuksen verkkosivuilla: www.hel.fi/tietokeskus. ■

Statistikseminariet studerade ungdomarnas situation

Å

R 2013 ÄR DET INTERNATIONELLA STATISTIKÅRET (INTERNATIONAL YEAR OF STATISTICS; WWW.STATISTICS2013.ORG). Som en del av statistikårets program arrangerade Helsingfors stads fakta-central och Statistiska Samfundet i Finland den 23 april ett eftermiddagsseminarium om ämnet Vad avslöjar statistik och register om dagens ungdomar? Seminariets föredragare borrhade sig in i ämnet, var och en ur sitt eget perspektiv och utifrån sitt eget material. Föredragen finns att läsa på webbplatsen för Statistiska Samfundet i Finland på adressen www.tilastoseura.fi.

TEXT: TEEMU VASS ■ BILD: PEKKA KAIKKONEN

Specialforskare **Reija Paananen** från Institutet för hälsa och välfärd berättade om materialet i undersökningen om den nationella födelsekohorten 1987 (Kansallinen syntymäkohortti 1987). Undersökningen omfattar alla finländare som föddes 1987, ungefär 60 000 personer. Man har samlat in information om dem från fostertiden till vuxen ålder. Hälsan och välfärden i vuxen ålder bestäms utifrån ett samspel mellan gener och miljöfaktorer och syftet är att klarlägga vilka faktorer som skapar välfärd: varför får den ena problem, medan en annan som växt upp i samma förhållanden "håller sig på det torra".

I sammanställandet av materialet utgick forskarna från ett register över barn som fötts,

som startades i Finland just år 1987. Denna data har kombinerats med uppgifter från nästan alla register som finns inom social- och hälsovårdssektorn i Finland. Källor som använts är bland annat THL, FPA, befolkningsregistercentralen, Statistikcentralen och Försvarsmakten. Med finns även uppgifter om brottslighet och Utbildningsstyrelsens data om den gemensamma ansökningen. Också andra forskare kan utnyttja materialet i forskningssyfte.

Enligt materialet har de flesta i åldersklassen ett bra liv, men en betydlig andel har behövt stöd på vägen till vuxen ålder. En av fyra i ålderklassen har tagit hjälp av utkomststöd och över en femtedel har fått psykiatrisk specialiserad sjukvård eller använt läkemedel för psykisk

---

hälsa. En femtedel av åldersklassen saknade examen efter grundskolenivån fem år efter att de gått ut grundskolan.

Hos ungdomar som inte har en högre examen är frekvensen för utkomststöd, psykiatrisk specialiserad sjukvård och brottsdomar klart högre. Föräldrarnas problem syns ofta som illamående hos barn. Över 90 procent av de barn som omhändertagits eller placerats för vård utom hemmet har fått utkomststöd i vuxen ålder. 80 procent av föräldrarna till barn med beteendestörningar har fått utkomststöd. Många problem är vanligare hos de barn vars föräldrar inte har en examen efter grundskolan.

Ungdomarnas utvecklingsstigar är dock enligt Paananen inte förutbestämda, utan utslagning och att klara sig är summan av flera faktorer. När problemen trasslar ihop sig räcker det inte med åtgärder som berör individen. Familjernas välfärd betyder barns välfärd och föräldrarnas problem kan synas hos barnen först flera år senare. Vad gäller välfärden spelar utbildningen en central roll, konstaterade Paananen.

I vilket europeiskt land är de unga värst ute?

Överaktuar **Liisa Larja** från Statistikcentralen bedömde i sitt inlägg mätare för ungdomsarbetslösheten och deras förhållande till verkligheten bakom statistiken. Enligt Larja har medier ibland tolkat begreppet arbetslöshetsgrad fel. Till exempel påstod Helsingin Sanomat i början av året att "över hälften av ungdomarna under 25 år i Grekland och Spanien är redan arbetslösa".

Arbetslöshetsgraden räknas dock som andel av arbetskraften, inte av åldersklassen. I den ingår sysselsatta och arbetslösa, men inte till exempel studerande. Ungdomsarbetslösheten är alltså ingen bra indikator för att beskriva utslagningen av de unga, eftersom den inte beaktar denna stora skara ungdomar som befinner sig utanför arbetskraften. Ett alternativt begrepp är "NEET" (not in employment, education or training), som alltså avser ungdomar som varken arbetar, avlägger en examen eller gör en praktik.

Larja funderade om just NEET-ungdomarna är de omtalade utslagna unga. Om NEET-ungdomar har det sagts att de "har försvunnit" från statistiken, men inte heller detta är sant: man kan få till och med mycket information om dem genom att kombinera olika statistiska data. Allt som allt är det svårt att definiera utslagning och enligt Larja räcker inte begreppet NEET till för att göra det. Genom att ta med indikatorer för illamående ur THL:s och FPA:s forskningsmaterial kommer man redan närmare.

Larja avslutade sitt föredrag med att dryfta hur ungdomarnas situation i olika EU-länder ser ut utgående från statistiken. I sin helhet ligger arbetslöshetsgraden hos unga i Finland rätt nära medelvärdet för EU-27, men antalet NEET-ungdomar är hos oss relativt sett lägre. Likaså är andelen sådana NEET-ungdomar som i EU-arbetskraftsundersökningen definierat sig som arbetslösa mindre i Finland. Finland har dessutom minst långtidsarbetslösa ungdomar av EU:s medlemländer.

Största delen av de unga i Helsingfors klarar sig bra

Faktacentralens forskare **Elise Haapamäki** studerade Helsingforsungdomar i åldrarna 18–20 år som utkomststödtagare. Granskningen baserade sig på Helsingfors stads socialverks så kallade profileringsmaterial för utkomststöd för åren 2006–2011. En viktig iakttagelse var att inte bara antalet ungdomar som fick utkomststöd hade ökat, utan även perioden då man fick utkomststöd hade blivit längre.

45 procent av de 18–19-åriga ungdomar som fick utkomststöd år 2011 har tidigare, under åren 2006–2010, bott i hushåll som fått utkomststöd. Denna typ av tidigare kontakt med utkomststödet verkar ha inverkan både på hur länge man får utkomststöd och på stödtagarens profil.

Projektforskare **Seija Saari** strävade efter att i sitt föredrag skissa fram en bredare bild av de unga som omfattas av ungdomsgarantin (med andra ord 15–29-åringar) i Helsingfors: vem är de och vad gör de enligt statistiken? I Helsingfors uppgår 15–29-åringarna till 135 000. Enligt huvudsaklig verksamhet var 58 procent av dem sysselsatta och 4 procent arbetslösa (2011). Utanför arbetskraften var 38 procent, varav största delen var studerande.

De unga i Helsingfors som står utanför arbete, utbildning och yrkeskurser utgör en mycket brokig grupp. Dessa ungdomar kan till exempel vara hemma med barn, förbereda sig för antagningsprov, resa eller volontärjobba. Enligt Saari finns det i denna grupp ett stort antal ungdomar med ett annat modersmål än finska eller svenska. Ungdomarna med andra modersmål är också överrepresenterade bland de Helsingforsungdomar som enbart har grundskoleexamen.

Forskare **Vesa Keskinen** berättade om undersökningen Ungdomar i Helsingfors 2011 som slutfördes i fjol. Undersökningen baserade sig på en enkät som gjorts med 1 433 Helsingforsbor i åldrarna 11–19 år. Resultaten visar dels på någon slags ökning i aktiviteten och förbättring av förutsättningarna, dels på att oron och bekymren om framtiden har ökat. Undersökningen genomfördes av Helsingfors stads faktacentral, utbildningsverk och ungdomscentral och den finns att läsa på faktacentralens webbplats på adressen www.hel.fi/tietokeskus. ■

TEKSTI/TEXT: TEEMU VASS ■ KUVA/BILD: PEKKA KAIKKONEN

Valtion avoimen tiedon ohjelma julki ja HRI:lle tunnustusta

Avoin tieto saavutti Suomessa taas uuden merkkipaalun, kun valtionhallinto julkisti käynnistävänsä valtiovarainministeriön johdolla kolmi-vuotisen **Avoimen tiedon ohjelman** vuosille 2013–15. Tavoitteena on, että vuoteen 2020 mennessä kaikki merkittävät julkiset tietovarannot ovat verkossa saatavilla koneluettavassa muodossa, maksutta ja selkein käyttöehdoin.

Avoimen tiedon ohjelman puitteissa on myös tarkoitus toteuttaa julkishallinnon tietovarantojen löytämistä ja hyödyntämistä helpottava uusi dataportaali sekä avoimeen dataan perustuvien palvelujen kehittämissympäristö.

Valtionhallinto liittyy näin koko rintamalla mukaan avoimen datan liikkeeseen. Suomen julkishallinnossa tiennäyttäjänä on ollut Helsingin seudun julkisia tietovarantoja avaava **Helsinki Region Infoshare (HRI)** -projekti, joka käynnistyi vuonna 2010. Myös valtakunnan tasolla julkisten datavarantojen saattaminen kaikkien käyttöön on kuitenkin kirjattu tavoitteena jo kahteen hallitusohjelmaan, ja jotkin

Öppen information nådde en ny milstolpe i Finland då statsförvaltningen offentliggjorde sin avsikt att starta det treåriga Programmet för öppen information 2013–15 under ledning av finansministeriet. Målet är att alla betydande offentliga datalager ska finnas på nätet i maskinläsbart format, gratis och med tydliga användarvillkor senast 2020.

Avsikten är även att inom ramen för Programmet för öppen information genomföra en ny dataportal som gör det lättare att hitta och använda den offentliga förvaltningens datalager samt en utvecklingsmiljö för tjänster baserade på öppen data.

Statsförvaltningen ansluter sig härmed med full front till rörelsen för öppen data. Projektet Helsinki Region Infoshare (HRI), som öppnar de offentliga datalagren i Helsingforsregionen, har varit vägvisare inom den offentliga förvaltningen i Finland. HRI startade år 2010. Också på riksnivå har tillgängliggörandet av de offentliga datalagren redan nedtecknats som mål i rentav två regeringsprogram och vissa stat-

Det statliga programmet för öppen information offentligt, erkännande till HRI

valtions virastot ovatkin parin viime vuoden aikana avanneet muutamia aineistojaan.

Kenties huomattavin datan avaus valtios tietovarainnoista tähän mennessä on ollut Maanmittauslaitoksen maastodatan saattaminen maksutta kaikkien käyttöön. Aineistoja on avattu myös muun muassa Tilastokeskuksessa, Verohallinnossa, Museovirastossa ja Metlassa, ja Ilmatieteen laitoksen laajat data-aineistot ovat avautumassa.

HRI-palvelu on 2-vuotias

Pääkaupunkiseudun kuntien käynnistämä **Helsinki Region Infoshare** -verkkopalvelu (www.hri.fi) täytti huhtikuussa kaksi vuotta. Palvelun rakentamiseen on osallistunut Forum Virium Helsinki ja sen kehittämistä ovat tukeneet Sitra ja valtiovarainministeriö. Merkkipäivän kunniaksi julkaistiin Helsinki Region Infoshare – 2 vuotta avointa dataa -kirjanen, jossa avoimen tiedon pioneerit kertovat kokemuksiaan ja rohkaisevat yhä uusia julkishallinnon tahoja avaamaan aineistojaan.

HRI-verkkopalveluun on ehtinyt kertyä kahden vuoden aikana jo mittava määrä dataa, yhteensä yli

liga ämbetsverk har under de senaste åren öppnat en del av sina datamaterial.

Den hittills kanske mest betydande dataöppningen bland statens datalager har varit öppnandet av Lantmäteriverkets terrängdata, som nu är fritt tillgängligt för alla. Datamaterial har även öppnats i Statistikcentralen, Skatteförvaltningen, Museiverket och Metla, och Meteorologiska institutets omfattande datamaterial ska öppnas inom kort.

HRI-tjänsten har fyllt två år

Webbtjänsten Helsinki Region Infoshare (www.hri.fi) som startades av kommunerna i huvudstadsregionen fyllde två år i april. Tjänsten har byggts upp med hjälp av Forum Virium Helsinki och utvecklandet av tjänsten har gjorts med understöd från Sitra och finansministeriet. För att fira bemärkselsedagen utgavs skriften Helsinki Region Infoshare – 2 vuotta avointa dataa ("Helsinki Region Infoshare – två år av öppen data), där pionjärerna inom öppen data delar med sig av sina erfarenheter och uppmuntrar allt fler instanser inom den offentliga förvaltningen att öppna sina material. →

1 000 aineistoa. Mukana on tilastotietoa muun muassa väestöstä ja asumisesta, historiallisia karttoja, joukkoliikenteeseen ja kirjastojen käyttöön liittyvää dataa sekä kaupunkien budjettitietoja – siis aihepiirejä laidasta laitaan. Kuntien ohella myös valtakunnalliset tiedon tuottajat kuten Tilastokeskus ja Verohallinto ovat toimittaneet avointa dataa HRI-palveluun.

Jälleen uudenlaista tiedon avoimuutta on Helsingissä tänä keväänä avautunut Open Ahjo -rajapinta. Sen kautta kaupungin sähköisessä asianhallintajärjestelmässä Ahjossa olevat asiakirjat – ensi vaiheessa kaupunginvaltuuston, -hallituksen ja lautakuntien esityslistat ja pöytäkirjat – ovat vuorokauden ympäri saatavilla yhdestä osoitteesta. Open Helsinki -niminen hanke on kehittämässä tähän perustuvaa palvelua, joka kertoisi reaalitajassa käyttäjilleen, mitä valtuuston esityslistoilla on ja mitä päätöksiä on tehty. Palvelussa voi jatkossa myös kommentoida päätöksiä ja jakaa keskustelut sosiaaliseen mediaan.

Helsinki Region Infoshare -palvelu palkittiin kesäkuussa 100 000 eurolla EU:n julkishallinnon innovaatiokilpailussa kansalaisia hyödyttävien palvelujen sarjassa. Kilpailuun osallistui 204 ehdotusta eri puolilta Eurooppaa, ja palkintoja myönnettiin kaikkiaan yhdeksälle hankkeelle. Palkintorahat käytetään HRI-hankkeen jatkokehitykseen ja tunnetuksi tekemiseen. ■

– www.hri.fi/2vuotta

Webbtjänsten HRI har under de två åren redan hunnit utökas med en omfattande datamängd, sammanlagt över 1 000 datamaterial. Med finns statistiska data bland annat om befolkningen och boendet, historiska kartor, data om kollektivtrafiken och biblioteksanvändningen samt information från städernas budgetar – allt mellan himmel och jord. Vid sidan av kommunerna har även nationella informationsproducenter såsom Statistikcentralen och Skatteförvaltningen lämnat öppen data till HRI-tjänsten.

Åter ny slags dataöppenhet är gränssnittet Open Ahjo som i vår öppnades i Helsingfors. Via gränssnittet finns dokument i stadens elektroniska ärendehanteringssystem Ahjo – framför allt stadsfullmäktiges, stadsstyrelsens och nämndernas föredragningslistor och protokoll – tillgängliga dygnet runt på en och samma adress. Projektet Open Helsinki håller på att utveckla en tjänst baserad på detta. I tjänsten kan användarna i realtid få reda på vad som finns på fullmäktiges föredragningslistor och vilka beslut som har fattats. I tjänsten kan man framöver även kommentera besluten och dela diskussioner via sociala medier.

Tjänsten Helsinki Region Infoshare belönades i juni med 100 000 euro i serien för tjänster som gagnar medborgarna i EU:s innovationstävling för den offentliga förvaltningen. I tävlingen deltog 204 bidrag från hela Europa och allt som allt

nio projekt tilldelades priser. Prispengarna används för fortsatt utveckling av HRI-projektet och för att göra tjänsten känd. ■

– www.hri.fi/2vuotta

Luettua

Läst

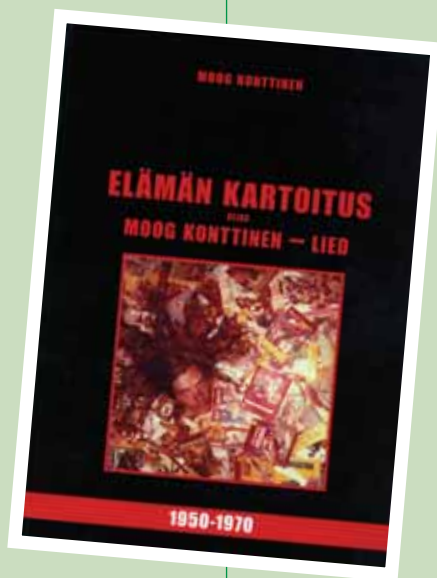
[citaten är översättningar från finskan]

Tarkkaa kaupunkielämän kartoitusta
1950–70Noggrann kartläggning
av stadslivet 1950–70

JOSKUS ETEEN TULEE KIRJOJA, jotka todella kolahtavat, ja ne on pakko lukea yhteen menoon. Kevään 2013 löytö on ollut Mauri ”Moog” Konttisen Elämän kartoitus I & II. On yllättävää, kuinka pienelle huomiolle kirjasarja on mediassa jäänyt. Yhtenä syynä kirjojen imuun on ollut myös tutut maisemat; Tampere oli opiskelukaupunkini ja vaimoni on tamperelainen. Tässä esittelyssä keskitytään sarjan ensimmäiseen osaan.

Elämän kartoitus 1950–1970 etenee vuoden tarkkuudella vuodesta 1951 alkaen. Ensimmäisissä, 1950- ja 60-lukujen Tampereen Härmälää koskeissa muisteluissa on paljon pikkutarkkaa ympäristökuvausta. Tarjolla on kaunistelematonta ajankuvaa köyhän väestönsosan elämästä. Olosuhteet olivat varmaan hyvin samanlaisia myös tuon ajan Helsingissä:

”Härmälän ”slummin” rakenne oli sipulimainen. Sisimpänä oli oma perhe. Seuraavassa kerroksessa oman talon kakarat. Sitten kaupungin vuokratulojen pojat lähikaduilta. Siitä taas ulospäin koko Perä-Härmälä ja koko Härmälä. Rantaperkiö ja Pirkkala (lähinnä Toivio) olivat naapurireiireitä ja ehdottomasti koko sipulin ulkopuolella. Mitä lähempänä oli sipulin ydintä, sitä parempi suojaus ulkopuolisia vastaan. Kaupunginosat olivat omia pikku kaupunkiaan. Esim. urheiluseurat olivat ni-

DET FINNS BÖCKER – ibland – som verkligen gör intryck, som man bara måste sträckläsa. Fyndet för mig i våras var Mauri ”Moog” Konttisen Elämän kartoitus I & II, dvs. livskartläggning I & II. Förundrade mig över hur lite uppmärksamhet boken fått i media. En del av charmen för mig var skådeplatsen: Tammerfors var min studiestad, och min hustru är tammerforsiska. Min presentation här gäller seriens första del.

Berättelsen framskrider år för år, börjande från 1951 och fram till 1970. I de första hägkomsterna, de om stadsdelen Härmälä under 1950- och 60-talet, finns många ingående miljöskildringar. Man bjuds på en oförskönad tidsbild av en fattig befolkningsdels liv och leverne. Sannolikt var förhållandena ganska likartade i Helsingfors på den tiden.

”Slummen” i Härmälä hade en lökartaad struktur. Innerst fanns den egna familjen. I följande skikt ungarna från vårt hus. Sedan pojkar från stadens hyreshus i grannskapet. Därifrån utåt hela borte Härmälä och sist hela Härmälä. Rantaperkiö och Pirkkala (snarast Toivio) var redan grannrevir och definitivt utanför löken. Ju närmare lökens hjärta man var, desto bättre var skyddet mot utomstående. Stadsdelarna var egna små städer. T.ex. idrottsföreningarna hette ju något med stads-

metty usein kaupunginosien mukaan” (Konttinen 2010, 47).

Kirjaa voi lukea monen tason kautta: kokonaisuutena, elämäkertana tai populaarimusiikin ja sarjakuvan bibliografisena lähde teoksena. Myös kirjat ja elokuvat saavat osansa. Seuraavat lainaukset kirjasta avaavat sen yksityiskohtaisuutta ja monipuolisuutta:

”Marraskuussa 1954 ilmestyi alun perin englannista käännetty Korkeajännitysarja Murhaaja Olympialaisissa, jossa salapoliisitar Lesley Shane ratkaisee Helsingin olympialaisissa (1952) tehdyn murhan.” (s. 61). Kyseessä on Korkeajännitys N:o 22/1954.

Köyhäinapuhousut 1957: ”Mammi käski Maurin ilmoittaa opettajalle, että ei ole varaa ostaa kouluhousuja, joten jollei Maurille saada pitkiä housuja, niin hän ei voi käydä koulua. Mauri sai opettajalta lapun, joka oikeutti hakemaan housut sosiaalihuollon piikkiin. Mammi ja Mauri kävivät teettämässä vaaturilla housut keskikaupungilla, Frenckelin talossa. Ne tehtiin tosi rumasta vihreästä kankaasta, mutta olivatpahan ainakin pitkä housut. Mauria hävetti pitää sosiaalipöksyjä ja vielä rumia sellaisia, joten hän päätti kasvaa mahdollisimman nopeasti niistä ulos. Onneksi niiden jälkeen ei enää tarvinnut pyytää köyhäinapuvaitteita.” (s. 110)

”Amer-tupakkayhtiön Boston suuntasi omat tupakat erityisesti lapsille valmistamalla 10 savukkeen ’pikku-Bostonia’, jonka pystyi ostamaan vähilläkin, vaikkapa tsuppaamalla tienatuilla tienesteillä.” (s. 113)

1961: ”Oppikouluun meno eli oppipöpsöksi ryhtyminen vieroitti Mauken Veksistä ja muista ikäisistään Härmälän hanuista. Hän ajautui ikään kuin Sipulin ydinkerroksen ulkopuolelle. Elettiin voimakkaasti luokkayhteiskuntaa ja Härmälän slummista kävi herrojen koulua vain pienenpieni murto-osa. Oma kansakoulu oli ollut ja on edelleen kadun toisella puolella – nyt kiellettyä alueena ja oppikoulu 6 km:n päässä keskikaupungilla yhtenä monien kasvottomien herrojen koulujen seassa” (s. 213)

delens namn i.” (Konttinen 2010, 47).

Boken kan läsas på många plan: som helhet, som biografi eller som ett bibliografiskt källverk för populärmusik och tecknade serier. Även böcker och filmer får sin beskärda del. Följande citat är små smakprov på bokens detaljrikedom och mångsidighet.

”I november 1954 utkom i ursprungligen engelska tecknade serien Korkeajännitys [dvs. högsparning], numret Murhaaja Olympialaisissa [mördare vid olympiska spelen], där kvinnliga detektiven Lesley Shane löser ett mord begått vid Olympiska Spelen i Helsingfors (1952)”. (Konttinen, 61) Numret ifråga är Korkeajännitys N:o 22/1954.

Fattighjälpsbyxor 1957: ”Mammi sade åt Mauri att tala om för läraren att de inte hade råd att köpa skolbyxor, och om det inte går att få byxor åt Mauri kan han inte gå i skola. Mauri fick av läraren ett papper som gav honom rätt att skaffa byxor på socialhjälpens bekostnad. Mammi och Mauri gick till en skraddare i Frenckellska huset i centrum och lät sy byxor. De syddes i rysligt fult grönt tyg, men det var ju ändå långa byxor. Mauri skämde för att gå i socialbyxorna, då de dessutom var så fula, så han beslöt att så fort som möjligt växa ur dem. Lyckligtvis blev det aldrig nödvändigt att be om fattighjälpskläder igen.” (Konttinen, 11)

”Amer-tupakkas [finländsk tobaksfabriks] cigarretter av märket Boston riktade sina cigarretter i synnerhet till barn då man tillverkade tio cigarretters pikku-Boston [lill-Boston], som kunde köpas för småpengar, t.ex. springschaspengar.” (Konttinen, 113)

1961: ”Att Mauke började i läröverket och blev plugghäst fjärmade honom från Veksi och de övriga jämnåriga i Härmälä. Han hamnade liksom utanför Lökens kärnskikt. Då härskade klassamhället för fullt, och det var bara en minimal bråkdel av dem i Härmäläs slum som gick i herrskapsskolorna. Men egen folkskola hade man haft – och den finns fortfarande – på andra sidan gatan, nu ett förbjudet område. Läroverket låg på sex kilometers håll borta i centrum, en av de många ansiktslösa herrskapsskolorna.” (Konttinen, 213).

”60-luku oli ollut valtavaa musiikillista ilotulitusta ja aina kun tuntui, että nyt oli kuullut radiosta maailman hienoimman kappaleen, niin jo seuraavana päivänä tuli vieläkin parempi kappale. Musiikki täytti suuren osan elämää ja Snoopy (Mauri) hankkikin radion jälkeen magnetofonin eli nauhurin, jolle oli hyvä kerätä parhaita paloja ja kuunnella loputonta musiikillista ilotulitusta tauotta...” (s. 490)

Mauri ”Moog” Konttinen on koulutukseltaan diplomi-insinööri ja on toiminut myös kääntäjänä (mm. Kellopeliappelsiini 1991), tietokirjailijana ja sarjakuvakäsikirjoittajana.

Elämän kartoitusta osa II (2013, 630 s.) kattaa vuodet 1970–76 ja se on tärkeä opus muun muassa Suomi-rockin synnyn dokumentoijana. Trilogian viimeinen osa päättyy vuoteen 1985. Tämä kirja ei ole vielä ilmestynyt. ■

– Lähde: Mauri ”Moog” Konttinen: *Elämän kartoitusta osa I 1950–1970*. Lempo Kustannus. Turku 2010. 490 s.

”60-talet hade varit ett gigantiskt musikaliskt fyrverkeri, och alltid då man tyckte man hade hört världens finaste låt på radion kom det en ännu bättre följande dag. Musiken fyllde en stor del av livet och Snoopy (Mauri) skaffade ju sedan en bandspelare också som det var fint att samla de bästa bitarna på och bara lyssna och lyssna på det ändlösa musikaliska fyrverkeriet...” (Konttinen 490).

Mauri ”Moog” Konttinen är diplomingenjör till utbildningen och har också verkat som översättare (bl.a. Clockwork Orange 1991), faktaboksförfattare och manusförfattare för serieteckningar.

Andra delen av Elämän kartoitusta spänner över åren 1970-76 och är ett viktigt opus bl.a. som dokumenterar av den finska rockmusikens uppkomst. Denna andra del kommer att få en uppföljare i en tredje del, som blir den sista i trilogin. Den har ännu inte utkommit. ■

– Källa: Mauri ”Moog” Konttinen: *Elämän kartoitusta osa I 1950–1970*. Lempo Kustannus. Turku (Åbo) 2010. 490 s.

[quotations are translations from Finnish]

Summary.

by translator

MAGNUS GRÄSBECK

AS ASTA MANNINEN, Director of the City of Helsinki Urban Facts, notes in her editorial, 2013 is the International Year of Statistics, an event supported by some 2,000 organisations worldwide. The themes and goals of the year include increasing public awareness of statistics and their impact on society, as well as the professions in the statistics sector. Another key objective is to support development within statistical sciences. The issues of *Kvartti* this year address many of these themes. Manninen also emphasises the role of information in developing openness and transparency in the city: Helsinki invites all residents to participate in improving the city.

RITVA VILJANEN, Deputy Mayor for Education, Culture and Personnel Affairs for the City of Helsinki, makes an overview of the situation of young people in Helsinki today. A clear majority of youth in Helsinki are doing well, but at the same time a worrying trend of social differentiation can be seen. The city's strategy for 2013–2016 highlights young people as a special focus. The City Board has earmarked a separate €10 million allocation for the prevention of social exclusion among young residents, and the aim is to carry out projects that support youth employment and access to education, as well as to produce knowledge on the role of meaningful leisure for their wellbeing. In an interview in this *Kvartti*, Tommi Laitio, Director of the Youth Department of the City of Helsinki, states that decisions and planning in the youth sector should be more closely based on information – statistics and research.

AS PEKKA VUORI, Senior Statistician at the City of Helsinki Urban Facts, points out in his article on the development of the young age groups in Helsinki, “the number of children aged 6–12 peaked in Helsinki in 2001, subsequently to decrease by 5,000 until 2010 and then start rising again. According to the most recent population projection, this peak will be reached over again in 2018, and the age group is then expected to grow strongly. In 2025, there would be almost 9,000 more 6–12-year-olds than there are today.”

TUULA JORONEN, Researcher at the City of Helsinki Urban Facts, contributes with an article on exclusion from job market and studies among 15–29 year-old residents in Helsinki. She compares those 15–29-year-olds who have an immigrant background and have lived in Finland for at least a year, to the entire demographic, but she also draws comparisons between first and second generation immigrants.

“**I**N ALL, WE MAY NOTE that having no job or no place to study is more of a problem for first generation than for second generation immigrants. However, such exclusion may not be as widespread as it appears in the light of a register-based analysis. Immigrants are a mobile population group, and registers cannot always keep abreast with this mobility. In reality, there are probably not quite as many left outside the labour force for some other reason than studies as our data suggests, since registers may also include people with a foreign background who no longer live in Finland ... If we also accounted for those who have moved away from Finland, the differences in exclusion by country of origin would probably be smaller.”

“**S**ECOND GENERATION IMMIGRANTS’ SUCCESS in life is important for social cohesion and economic development and for the individuals themselves”, writes Elina Leinonen, Project Researcher at the City of Helsinki Urban Facts. “Finland seems to follow in the footsteps of the rest of Europe at least in the sense that second generation immigrants do equally well at school as first generation immigrants. In Europe, there is very little evidence of the so-called ‘immigrant paradox’ in integration seen among certain immigrant groups in the United States where second generation immigrants have been seen to do worse at school and at work than their parents.”

SHE CONCLUDES: “Factors that support the education and work career of second generation immigrants include improved employment for parents, an educational system that levels out unequal opportunities, and a policy of staving off discrimination in labour recruitment.”

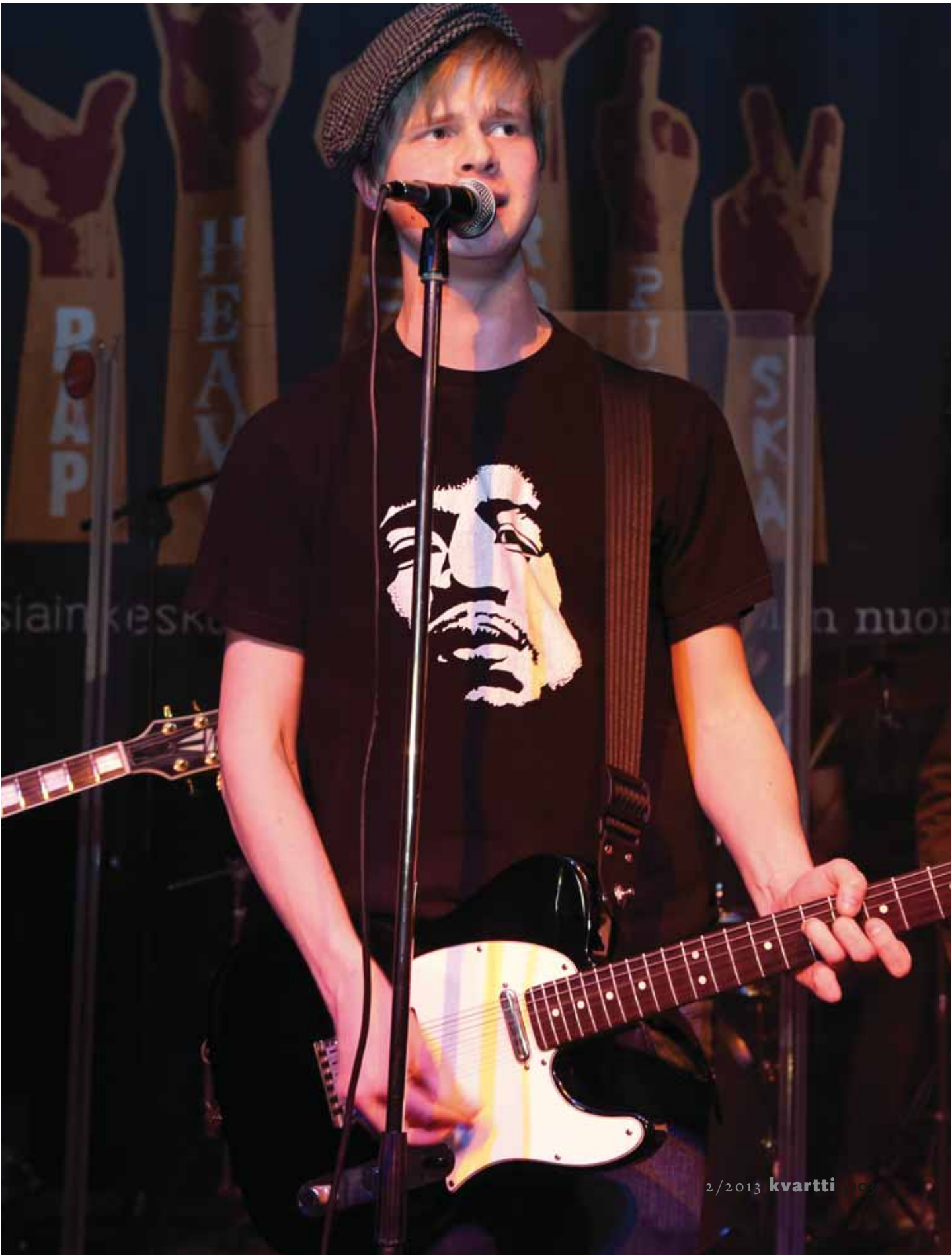
PEKKA MUSTONEN, Senior Researcher at the City of Helsinki Urban Facts, and Taru Lindblom, Postdoctoral Researcher at the University of Turku, write about the lifestyles of young adults in Helsinki. The article is based on data from the *Urbaani elämäntapa* (‘Urban Lifestyle’) research project. Mustonen and Lindblom find that their material does not endorse the idea of a single typical urban lifestyle. Instead, a surprisingly large variety of urban lifestyles can be seen among 25–29-year-olds. In terms of consumption habits, for example, there is a strong contrast between what Mustonen and Lindblom term the ‘Superficial Shopper’ and the ‘Deep Green’ lifestyle.

IN AN ARTICLE ON REGIONAL DIFFERENTIATION in Europe, researchers Seppo Laakso and Eeva Kostiainen of *Kaupunkitutkimus TA Oy* (‘Urban Research TA Ltd’) note that prosperous European city regions are “... targets of international and national migration. Thanks to this migration, their population receives new elements, and the population structure is demographically, ethnically and culturally varied.”

LAAKSO AND KOSTIAINEN CONCLUDE that “the appeal of the most successful cities is based on their potential to create knowledge capital and to increase it. This happens not only through investment in physical capital, although such investments remain necessary as well ... Growing numbers of residents with a foreign mother tongue increase international interaction, but that growth also brings the challenge of socio-spatial – but also cultural and economic – differentiation.” ■

slainkesku

nuo

Seuraava Kvartti ilmestyy lokakuussa

Tietokeskus toivottaa hyvää kesää!

Nästa Kvartti kommer ut i oktober

Vi önskar alla läsare en trevlig sommar!

kvartti

www.hel.fi/kvartti

KVARTTI on Helsingin kaupungin tietokeskuksen julkaisema Helsinkiä ja Helsingin seutua koskevaa ajankohtaista tutkimus- ja tilastotietoa esittelevä lehti. Kvartti on suunnattu paitsi päätöksenteon tueksi Helsingin päättäjille ja suunnittelijoille, myös kaikille muille, jotka haluavat tarkemmin perehtyä kaupunki-ilmioita koskevaan tietoon. Lehti on alusta saakka ollut kokonaan kaksikielinen (suomi/ruotsi). Nykyisin yksi numero vuodessa on englanninkielinen. **QUARTERLY** pyrkii palvelemaan lukijoita ja yhteistyökumppaneita kansainvälisesti.

Ohjeita kirjoittajille

Aineisto lähetetään mieluiten sähköpostin liitetiedostona ja tekstit voivat olla suomen-, ruotsin- tai englanninkielisiä. Artikkelin alkuun tulee lyhyt sisältöä kuvaava ingressi. Artikkelin toivotaan painottuvan tulosten/tulkintojen esittelyyn. Otsikkojen tulee olla kertovia eivätkä johdanto, lopuksi, keskustelua – tyyppisiä. Tekstin maksimipituus on 4–5 sivua eli n. 1 700 sanaa / 15 000 merkkiä. Tekstejä kirjoitettaessa on otettava huomioon, että

- Teksti aloitetaan vasemmasta reunasta ilman sisennyksiä, tasaus ainoastaan vasempaan reunaan.
- Pakollista rivinvaihtoa käytetään vain kappaleiden lopussa. Kappaleiden väliin jätetään yksi tyhjä rivi. Tavutusta ei käytetä.
- Lähdeviitteet sijoitetaan tekstissä sulkeisiin siten, että ensiksi tulee kirjoittajan nimi, sitten lähteen julkaisuvuosi ja lopuksi mahdollinen viittauksen sivunumero (esim. Karisto & Monten 1996, 25). Alaviitteitä tulee välttää.
- Kuvioiden, taulukkojen ja karttojen numeroaineisto toimitetaan mieluiten Excel- tiedostona. Niiden otsikot kirjoitetaan tekstiin ja niitä tehtäessä tulee huomioida, että otsikot ja selitteet tulevat lopulliseen tekstiin kahdella kielellä (poikkeuksena **QUARTERLY**).
- Valokuvat ovat suotavia, niiden minimiresoluutio on 300 dpi. Tiedostomuoto on jpg tai tiff.
- Lähdeluettelo liitetään kirjoituksen loppuun otsikolla **Kirjallisuus**.

Julkaisusta artikkelista maksetaan 300 euron kirjoittajapalkkio.
Kvartin aineisto- ja ilmestymispäivät ovat vuonna 2013 seuraavat:

Kvartti	Aineisto toimitukseen	Lehti ilmestyy
3/13	20.9.2013	25.10.2013
4/13	8.11.2013	13.12.2013

kvartti-lehden toimitus

Päätoimittaja Asta Manninen
puh. (09) 310 36400
etunimi.sukunimi@hel.fi

Toimittaja Teemu Vass
puh. (09) 310 64806
etunimi.sukunimi@hel.fi

Osoite: Tietokeskus, PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
Käyntiosoite: Ympyrätalo, Siltasaarenkatu 18–20 A, 5 krs.

• **ASTA MANNINEN**

Avoim kaupunki kutsuu myös nuoria osallistumaan ja kehittämään
En öppen stad inbjuder även unga att delta och utveckla

• **RITVA VILJANEN**

Kaupunki järjestää nuorille tilaa loistaa ja kuulua
Staden bereder ungdomarna rum att glänsa och göra sina röster hörda

• **PEKKA VUORI**

Nuorten väestöryhmien kehitys Helsingissä
De unga befolkningsgrupperna i Helsingfors

• **ELINA LEINONEN**

Toinen sukupolvi tulee
Andragenerationarna på kommande

• **TUULA JORONEN**

Työn ja opiskelun ulkopuolisuus on ensimmäisen maahanmuuttajapolven ongelma
Utan jobb eller studieplats – ett problem för första generationens invandrare

• **SEPPÖ LAAKSO & EEVA KOSTIAINEN**

Alueellisesti eriytynyt Eurooppa
Ett regionalt differentierat Europa

• **PEKKA MUSTONEN & TARU LINDBLOM**

Urbaanien nuorten aikuisten monenkirjavat elämäntyyli
Urbana unga vuxnas brokiga livsstilar

• **UUTISET | NYHETER**

• **LUETTUA | LÄST**

• **SUMMARY**

